

VNS 9/2024 vp

Valtioneuvoston puolustusselonteko

PUOLUSTUSSELONTEKO

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

1. JOHDANTO

2. SUOMEN PUOLUSTUKSEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ

- 2.1 Globaalien valtasuhteiden muuttuminen
- 2.2 Venäjä
- 2.3 Nato
- 2.4 Euroopan unioni
- 2.5 Lähialueen valtiot ja muut keskeiset toimijat
- 2.6 Sodan kuva
- 2.7 Ilmastonmuutos, terrorismi ja ääriliikkeet sekä kriisinhallinnan kehitysnäkymät
- 2.8 Keskeiset vaikutukset Suomen puolustukseen

3. PUOLUSTUKSEN NYKYTILA

4. PUOLUSTUSKYVYN YLLÄPITO JA KEHITTÄMINEN

- 4.1 Puolustuspoliittiset perusteet
- 4.2 Puolustusjärjestelmän yhteensovittaminen ja toiminta osana Naton pelotetta ja puolustusta
  - 4.2.1 Naton puolustus suunnitteluprosessi
  - 4.2.2 Naton operatiivinen suunnittelu ja johtaminen
  - 4.2.3 Naton rauhan ajan tehtävät ja nopean toiminnan joukot
  - 4.2.4 Naton läsnäolo Suomen alueella
  - 4.2.5 Tilannetietoisuus sekä alueellisen koskemattomuuden valvonta ja turvaaminen
  - 4.2.6 Naton vaste- ja valmiudensäätelyjärjestelmät
- 4.3 Puolustusjärjestelmän ylläpito ja kehittäminen
  - 4.3.1 Maapuolustus
  - 4.3.2 Meripuolustus
  - 4.3.3 Ilma- ja ohjuspuolustus
  - 4.3.4 Kyberpuolustus
  - 4.3.5 Avaruuspuolustus
  - 4.3.6 Naton ja sen jäsenvaltioiden joukkojen toimintaedellytysten mahdollistaminen
- 4.4 Asevelvollisuus ja vapaaehtoinen maanpuolustustyö
- 4.5 Kokonaismaanpuolustus osana kokonaisturvallisuutta
- 4.6 Euroopan unionin puolustusulottuvuus
- 4.7 Puolustusyhteistyö
  - 4.7.1 Monenvälinen puolustusyhteistyö
  - 4.7.2 Kahdenvälinen puolustusyhteistyö
  - 4.7.3. Sotilaallinen kriisinhallinta, nopean toiminnan joukot ja muut ulkomaanoperaatiot
  - 4.7.4 Kansainvälinen harjoitustoiminta
  - 4.7.5 Ukraina
- 4.8 Puolustuksen toimintaedellytykset
  - 4.8.1 Henkilöstö
  - 4.8.2 Taloudelliset voimavarat
  - 4.8.3 Lainsäädäntö
  - 4.8.4 Digitalisaatio ja tiedon hyödyntäminen
  - 4.8.5 Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta
  - 4.8.6 Sotilaallinen huoltovarmuus ja kumppanuudet
  - 4.8.7 Puolustusteollisuus
  - 4.8.8 Infrastrukturi ja energia
  - 4.8.9 Kestävä kehitys ja ympäristö
  - 4.8.10 Informaatiovaikuttamiseen vastaaminen ja strateginen viestintä

5. JOHTOPÄÄTÖKSET

LIITE: Käsitteitä, määritelmiä ja selitteitä

TIIVISTELMÄ

Laajamittainen ja pitkäkestoinen sodankäynti palasi Eurooppaan, kun Venäjä aloitti hyökkäyssodan Ukrainassa helmikuussa 2022. Hyökkäys oli jatkumoa Venäjän aggressiivisille toimille Krimillä ja Itä-Ukrainassa vuonna 2014. Suomen puolustuksen toimintaympäristö on epävakaa ja vaikeasti ennakoitavissa, ja turvallisuustilanne voi heikentyä nopeastikin.

Venäjän ja lännen vastakkainasettelu näkyy Suomen lähialueilla erityisesti laaja-alaisena vaikuttamisena, joka on kohdistunut esimerkiksi kriittiseen infrastruktuuriin. Myös Kiinan vaikuttamispyrkimykset Suomessa ja Suomen lähialueilla ovat lisääntyneet.

Sodankäynnin kehitystä leimaavat viiden operatiivisen toimintaympäristön – maa, meri, ilma, kyber ja avaruus – yhä tiiviimpi kytkeytyminen toisiinsa sekä teknologian nopea kehitys. Samalla perinteisen rintamasodan ja asevelvollisuuteen perustuvan laajan reservin merkitys säilyy ja korostuu erityisesti sodan pitkittyessä.

Suomi on Naton ulkorajavaltio, joka sijaitsee sotilasstrategisesti merkittävällä alueella osana sekä Itämeren aluetta että arktista aluetta. Suomella on oltava jatkuva kyky vastata laaja-alaiseen vaikuttamiseen, pitkäkestoiseen sotilaalliseen painostukseen sekä vuosia kestävään laajamittaiseen sodankäyntiin kansallisin voimavaroin ja osana Natoa.

Kehittyvä asevelvollisuus, laaja ja koulutettu reservi sekä korkea maanpuolustustahto ovat Suomen puolustuksen perustana myös Naton jäsenenä. Kokonaismaanpuolustuksen periaatteen mukaisesti Suomen puolustus nojaa yhteiskunnan tukeen. Kokonaismaanpuolustusta ja sen yhteensovittamista vahvistetaan selontekokaudella.

Suomen puolustuspoliittista ja sotilaallista roolia Natossa muodostetaan tilanteessa, jossa liittokunnassa on käynnissä suurin muutos pelotteen ja puolustuksen vahvistamiseksi sitten kylmän sodan. Suomi ei ole asettanut Nato-jäsenyydelle kansallisia rajoitteita ja osallistuu laaja-alaisesti liittokunnan toimintaan. Suomelle on keskeistä erityisesti liittokunnan kyky vastata Venäjän uhkaan. Suomi sitoutuu Naton pelotteeseen ja yhteiseen puolustukseen 360 asteen turvallisuusperiaatteen mukaisesti koko liittokunnan alueella kaikki uhat huomioiden.

Nato-jäsenyys on suurin muutos Suomen puolustuksessa sotien jälkeen. Suomi ottaa puolustuksensa kehittämisessä huomioon Naton yhteiset tavoitteet, ja Suomen puolustuksen keskeiset toiminnot on kytketty osaksi liittokunnan yhteisiä rakenteita ja toimintamalleja. Suomen puolustuksen yhteensovittamista Naton pelotteeseen ja puolustukseen jatketaan ja syvennetään selontekokaudella.

Suomen alue on liitetty osaksi Naton Euroopan-joukkojen komentajan vastuualuetta, jonka puolustaminen on suunniteltu kokonaisuutena. Suomen alueen sotilaallinen puolustus kytkeytyy maan rajoja laajempaan kokonaisuuteen, joka käsittää Itämeren alueen sekä arktisella alueella Pohjoismaat, Jäämeren ja Pohjois-Atlantin. Selontekokaudella korostuu

Naton operatiivisten suunnitelmien toimeenpantavuuden varmistaminen sekä suunnitelmien säännöllinen harjoittelu.

Kaikki Pohjoismaat kuuluvat jatkossa Norfolkkin yhteisoperaatiojohtoportaan alaisuuteen. Tiivis koordinaatio ja yhteistyö yhteisoperaatioesikuntien välillä on keskeistä. Suomen tavoitteiden mukaisesti Nato perustaa Norfolkkin alaisuuteen maakomponentin johtoportaan ja eteentyönnettyjen maavoimajoukkojen läsnäolon Suomeen.

Yhteisen puolustuksen toimeenpanolle, joukkojen keskittämiseksi ja ylläpidolle luodaan edellytykset Suomessa ja alueellisesti. Näillä järjestelyillä mahdollistetaan Naton alueellisen suunnitelman, yhteispohjoismaisen tukeutumisverkoston sekä Suomen ja Yhdysvaltojen välisen puolustusyhteistyösopimuksen (*Defence Cooperation Agreement, DCA*) toimeenpano.

Selontekokaudella kehitetään sotilaallista liikkuvuutta, logistiikkaa, isäntämaatukea sekä ennakkovarastointia ja niiden edellyttämää infrastruktuuria. Tämä edellyttää poikkihallinnollisen ja viranomaisyhteistyön kehittämistä osana kokonaisuomaanpuolustusta sekä tiivistä yhteistyötä yhdessä Ruotsin, Norjan ja muiden liittolaisten kanssa. Sotilaallista huoltovarmuutta ja puolustuksen edellyttämää infrastruktuuria tulee parantaa erityisesti Pohjois-Suomessa, mukaan lukien rajanylittävät yhteydet Ruotsiin ja Norjaan.

Puolustusta kehitetään kaikissa operatiivisissa toimintaympäristöissä yhteistoiminnassa liittolaisten kanssa. Puolustusvoimien kehittämisessä otetaan huomioon puolustushaara- ja toimintaympäristörajat ylittävä kokonaisvaltainen toimintamalli. Kansallisen puolustuksen vaatimukset sekä Naton puolustus suunnitteluprosessin suorituskykytavoitteet ohjaavat Puolustusvoimien suorituskykyjen kehittämistä.

Puolustusvoimien materiaalisen kehittämisen painopiste siirtyy maapuolustukseen, jonka uudistaminen on monitahoinen, pitkäkestoinen ja koko puolustusjärjestelmään vaikuttava kokonaisuus. Maavoimien suorituskyky muodostuu liikkuvuudesta, tulivoimasta ja suojasta. Maapuolustuksen torjuntakyky perustuu moderneja teknologioita hyödyntävään tiedusteluun ja tilannekuvaan, maalinosoituskykyyn, monikerroksiseen ja ulottuvaan tulivoimaan, alueellisen kattavuuden mahdollistavaan joukkorakenteeseen ja liikkuvuuteen sekä johtamisjärjestelmään.

Meripuolustuksen suorituskyky perustuu kattavaan toimintaympäristötietoisuuteen sekä taistelunkestävään tilannekuvaan ja johtamiseen. Meripuolustuksen kehittämisessä korostuu liikkuvuus, taistelunkestävyys ja tulivoima. Pohjanmaa-luokan alukset otetaan käyttöön ja niitä hyödynnetään täysimääräisesti osana puolustusjärjestelmää, erityisesti tiedustelu- ja valvontakyvyn sekä tulivoiman osalta. Rannikkojoukkojen tulivoimaa, valvonta-, suojaus- ja liikkumiskykyä kehitetään vastaamaan merellisten hyökkäysten torjunnan ja kohteiden suojaamisen vaatimuksia osana yhteisen puolustuksen järjestelyitä.

Ilma- ja ohjuspuolustuksen joukkojen korkea valmius mahdollistaa tarvittaessa nopeasti käynnistettävät ilmasta kohdistuvien hyökkäysten torjunnat ja osallistumisen maa- ja meripuolustukseen sekä kansallisesti että yhdessä liittolaisten kanssa. Selontekokaudella

otetaan käyttöön F-35 -monitoimihävittäjät ja David's Sling -ohjusjärjestelmä, jotka tukevat koko puolustusjärjestelmää. Tavoitteena on parantaa ilmavalvonnan ulottuvuutta ja havainnointikykyä sekä ballististen ohjusten havaitsemis- ja seurantakykyä. Selontekokaudella kasvatetaan ilmatorjunnan alueellista kattavuutta, kerroksellisuutta ja maalinosoituskykyä sekä jatketaan ilmapuolustuksen liikkuvan taistelutavan kehittämistä.

Kansallisen ja sotilaallisen kyberpuolustuksen kehittämällä turvataan Suomen valtiollista itsenäisyyttä ja kansan turvallisuutta sekä turvataan Suomen puolustuskykyä erityisesti valtiollisten toimijoiden aiheuttamia kyberuhkia ja -häiriöitä vastaan kaikissa turvallisuustilanteissa. Informaatiopuolustuksen suorituskyvyillä tuetaan toimintaympäristön informaatioylivoiman saavuttamista ja ylläpitoa yhdessä kyberpuolustuksen suorituskykyjen kanssa.

Avaruustoimintaympäristön nopea kehittyminen ja sen hyödyntäminen huomioidaan osana puolustusjärjestelmän kehittämistä. Suojautuminen avaruudessa tapahtuvilta tai sieltä käsin kohdennettavilta uhkilta edellyttää uutta osaamista ja suorituskykyjen kehittämistä tulevaisuudessa. Puolustushallinto laatii puolustuksen avaruusstrategian.

Puolustusvoimien yhteisiä suorituskykyjä kehitetään tukemaan kansallista puolustuskykyä ja liittokunnan tarpeita. Sotilastiedustelujärjestelmää kehitetään mahdollistamaan ennakkovaroitus ja valtio johdon tukeminen ja syvä ja suunnitelmallinen tulenkäyttö sekä hyödyntämään liittokunnan tuki. Kaukovaikuttamiskyvyn korkealla valmiudella ja ulottuvuudella ennaltaehkäistään ja rajoitetaan hyökkääjän mahdollisuuksia toimeenpanna, johtaa ja ylläpitää operaatioita. Puolustusvoimien erikoisjoukkojen kykyä operoida yhdessä Puolustusvoimien sisällä sekä muiden viranomaisten ja liittolaisten kanssa kehitetään. Logistiikkajärjestelmän valmiuden ja suorituskykyjen kehittämistä jatketaan kiinteänä osana Naton logistiikkajärjestelmää. Integroitumisella Naton johtamisjärjestelmään ja komentorakenteeseen mahdollistetaan jatkuva yhteisoperointikyky.

Puolustusvoimat tutkii ja kehittää uutta teknologiaa hyödyntäviä miehittämättömiä ja autonomisia järjestelmiä, joita voidaan käyttää monipuolisesti eri toimintaympäristöissä ja tehtävissä. Rajavartiolaitoksen toimivaltuuksia ja korkeaa valmiustasoa hyödynnetään puolustusjärjestelmässä alueellisen koskemattomuuden valvonnassa ja turvaamisessa. Tarvittaessa rajajoukkoja voidaan liittää Puolustusvoimiin.

Naton yhteisen puolustuksen ohella Suomen puolustuskykyä tukevat Euroopan unionin jäsenyys ja kansainvälinen puolustusyhteistyö. Suomi tukee EU:n työkalujen hyödyntämistä laaja-alaisesti unionin ja sen jäsenmaiden puolustuskyvyn vahvistamiseksi. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on synnyttänyt merkittäviä uusia toimintalinjoja unionille, jotka painottuvat jäsenvaltioiden puolustuskyvyn kehittämiseen sekä Ukrainalle annettavaan sotilaalliseen tukeen. Useissa EU:n aloitteissa tavoitteena on itsenäisemmän ja kriisinkestävämmän Euroopan kehittäminen. Suomen näkökulmasta EU:n puolustusteollisuuspolitiikka tuo merkittävää lisäarvoa teollisuuden tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan yhteistyön tukemiseen.

Suomi jatkaa kansainvälisen puolustusyhteistyön vahvistamista. Puolustusyhteistyön eri järjestelyt täydentävät toisiaan. Nato-jäsenyys luo edellytyksiä syventää ja laajentaa kahdenvälistä ja monenvälistä puolustusyhteistyötä erityisesti Nato-maiden kanssa. Yhteistyössä painottuvat erityisesti Suomen ja sen lähialueen puolustuksen kannalta merkittävimmät maat.

Suomi on sitoutunut tukemaan Ukrainan itsenäisyyttä, täysivaltaisuutta ja alueellista koskemattomuutta sen vuonna 1991 kansainvälisesti tunnustettujen rajojen mukaisesti. Suomi jatkaa koulutus-, neuvonanto- ja materiaalitukea Ukrainalle.

Suomen puolustuksen keskeiset toimintaedellytykset turvataan. Toimintaympäristön muutos ja Nato-jäsenyys ovat tuoneet uusia lisätarpeita Puolustusvoimien henkilöstörakenteeseen. Tämä aiheuttaa aikaisemman 500 henkilötyövuoden lisäyksen ohella 1500:n henkilötyövuoden lisätarpeen kuluvalle ja seuraavalle vaalikaudelle. Myös puolustusministeriön henkilöstövahvuutta on tarve lisätä selontekokauden aikana. Henkilöstömäärällä on kriittinen vaikutus työssä jaksamiseen.

Suomen puolustusjärjestelmän yhteensovittaminen Natoon ja liittolaisvelvoitteiden täyttäminen aiheuttavat puolustukselle merkittäviä lisäkustannuksia. Näihin sisältyvät suorituskykytavoitteiden toimeenpano ja liittolaismaiden joukkojen toimintaedellytysten luominen Suomen alueelle sekä maapuolustuksen uudistaminen.

Suomi on sitoutunut liittokunnan taakanjakoon ja se edellyttää ylivaalikautisesti puolustusbudjettia, joka asettuu vähintään Naton yhteisesti määrittämälle tavoitetasolle. Puolustusbudjetin on mahdollistettava puolustuskyvyn pitkäjänteinen ylläpito ja kehittäminen siten, että henkilöstö, toiminta sekä materiaali-investoinnit ovat keskenään tasapainossa.

Puolustusministeriön hallinnonalalla jatketaan lainsäädännön päivittämistä Nato-jäsenyyden velvoitteiden täyttämiseksi ja Puolustusvoimien toimintaedellytysten varmistamiseksi ottaen huomioon muuttunut turvallisuusympäristö. Keskeisimmät Nato-jäsenyyteen liittyvät muutostarpeet koskevat Puolustusvoimien tehtäviä ja toimivaltuuksia, Puolustusvoimien henkilöstön ja asevelvollisten osallistumista Naton pelotteen ja puolustuksen tehtäviin sekä näissä tehtävissä toimivien oikeudellista asemaa.

Datan ja verkostojen tehokas hyödyntäminen edellyttää osaamisen, kulttuurin, prosessien ja teknologioiden systemaattista kehittämistä ja henkilöstön kohdentamista. Naton tiedonhallintaa ja tietoturvallisuutta koskevia vaatimuksia ja standardeja sovelletaan täysimääräisesti kansallisessa kehittämisessä, ja tätä työtä tuetaan Puolustusvoimien itsenäisellä tietojärjestelmien ja salaustuotteiden arviointikyvyllä.

Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnassa (TKI-toiminta) korostuvat puolustushallinnon oma teknologinen tilanneymmärrys, sille pohjautuvat strategiset valinnat sekä järjestelmällinen osaamisen hallinta. Hallinnonalan tutkimus-, kehitys- ja innovaatiopolitiikkaa kehitetään kokonaisuutena kansallisista lähtökohdista vastaamaan toimintaympäristön muuttuneisiin vaatimuksiin, mikä edellyttää resurssien vahvistamista.

Teknologisen kyvykkyyden ja hallinnan merkitys strategisena resurssina korostuu kansallisesti, EU:ssa, Natossa ja kahdenvälisesti.

Sotilaallisella huoltovarmuudella tuetaan Puolustusvoimien ja Suomessa toimivien liittolaisten toimintaedellytyksiä sekä turvataan Puolustusvoimien kriittisten järjestelmien toimintakyky. Sotilaallinen huoltovarmuus perustuu normaalioloissa rakennettuun riittävään teolliseen kapasiteettiin, osaavaan henkilöstöön ja etukäteen varastoituihin materiaaleihin. Puolustusvoimien kumppaneilla alihankintaketjuineen on merkittävä ja vakiintunut asema puolustusjärjestelmässä. Puolustusvoimilla ja sen kumppaneilla on oltava kyky reagoida nopeasti toiminta- ja turvallisuusympäristön muutoksiin yhteistoiminnassa liittolaisten ja erityisesti Pohjoismaiden kanssa.

Toimiva, elinkelpoinen ja kansainvälisesti kilpailukykyinen kotimainen puolustusteollisuus on merkittävässä roolissa sotilaallisen huoltovarmuuden turvaamisessa. Suomalaisen puolustusteollisuuden vientiedellytyksiä ja kansainvälistymistä on tuettava, sillä samalla vahvistuvat kansallisesti sekä sotilaallinen maanpuolustus että huoltovarmuus.

Maanpuolustusta tukevan infrastruktuurin kehittämiseen panostetaan merkittävästi. Painopisteitä ovat Naton yhteisen puolustuksen, mukaan lukien Naton ja Nato-maiden läsnäolon, ja DCA-sopimuksen edellyttämä infrastruktuuri sekä toimitilojen käytettävyys, tehokkuus ja terveellisyys. Sotilaallisen maanpuolustuksen kannalta kriittisen infrastruktuurin suojaamisen ja jatkuvuuden hallinnan tarpeet arvioidaan puolustusministeriön johdolla poikkihallinnollisessa yhteistyössä.

Energiasiirtymä otetaan huomioon Puolustusvoimien tukeutumisen järjestelyissä ja suorituskykyjen rakentamisessa. Tuulivoimarakentamisen ja maanpuolustuksen yhteensovittamisen edistämistä jatketaan. Ympäristöriskien tehokas hallinta ja haittojen ennaltaehkäisy otetaan huomioon kaikessa Puolustusvoimien kansallisessa ja kansainvälisessä toiminnassa. Puolustuskyvystä ei kuitenkaan tingitä.

Puolustushallinnossa on kehitettävä edelleen valmiuksia informaatiovaikuttamisen havaitsemiseen, informaatioympäristön analyysiin ja strategiseen viestintään. Uhkiin vastaaminen edellyttää viranomaistoiminnan ennakoivaa koordinoitua sekä kansallisen sotilasstrategisen viestinnän yhteensovittamista Naton ja tärkeimpien liittolaisten kanssa.

1. JOHDANTO

Valtioneuvosto antaa eduskunnalle puolustuselonteon. Selonteko pohjautuu pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmaan.

Selonteossa tarkastellaan puolustuksen toimintaympäristön kehitystä ja arvioidaan puolustuksen kehittämistarpeita keskipitkällä aikavälillä. Selonteossa määritellään lisäksi puolustuspoliittiset linjaukset Suomen puolustuskyvyn ylläpidolle ja kehittämiselle osana

liittokuntaa sekä Suomen puolustuspoliittiselle ja sotilaalliselle roolille Natossa, EU:ssa ja kansainvälisessä puolustusyhteistyössä.

Tämä puolustusselonteko on jatkoa valtioneuvoston edelliselle puolustusselonteolle (VN julkaisuja 2021:78), ja se liittyy kiinteästi puolustushallinnon strategiseen suunnitteluun. Puolustusselonteon valmistelua on ohjannut hallitusohjelman mukaisesti myös valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa (VN julkaisuja 2024:33) esitetty toimintaympäristön analyysi ja sen valmistelussa on huomioitu myös eduskunnan ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa koskeva kannanotto.

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkeimpänä päämääränä on turvata Suomen itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus, estää Suomen joutuminen sotilaalliseen konfliktiin ja taata suomalaisten turvallisuus ja hyvinvointi. Aktiivinen puolustuspolitiikka ja vahva kansallinen puolustuskyky osana Natoa ovat keskeinen edellytys Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan päämäärien saavuttamiseksi.

Suomen puolustusratkaisu on asevelvollisuuteen perustuva vahva kansallinen puolustuskyky osana Naton luomaa pelotetta ja yhteistä puolustusta.

Puolustusselonteko on laadittu puolustusministeriön johdolla yhteistyössä Puolustusvoimien kanssa. Sitä on valmisteltu yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanslian, valtioneuvoston kanslian ja ministeriöiden kanssa. Valtioneuvosto sekä tasavallan presidentti ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen ministerivaliokunta ovat antaneet työlle poliittisen ohjauksen.

Valtioneuvosto on asettanut selontekoa varten parlamentaarisen seurantaryhmän. Eduskunta antaa selontekoa koskevan kannanoton.

Puolustusselonteon aikajänne ylittää kuluvan vaalikauden ulottuen 2030-luvulle. Puolustusselonteolla ja sen toimeenpanolla varmistetaan, että Suomen puolustuskyky vastaa toimintaympäristön vaatimuksia.

2. SUOMEN PUOLUSTUKSEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Suomen ja Euroopan turvallisuusympäristö on heikentynyt perustavanlaatuisesti ja pitkäaikaisesti Venäjän hyökättyä Ukrainaan. Venäjä on aggressiivisilla ja kansainvälisen oikeuden vastaisilla sotatoimillaan horjuttanut kansainvälistä sääntöpohjaista järjestelmää ja vaarantanut rauhan ja vakauden euroatlanttisella alueella. Laajamittainen ja pitkäkestoinen sodankäynti on palannut Eurooppaan. Sodan laajenemisen riskiä ei voida sulkea pois.

2.1. Globaalien valtasuhteiden muuttuminen

Maailmanpolitiikan valtasuhteiden murros vaikuttaa Suomen puolustuksen toimintaympäristöön. Kiihtyvä strateginen kilpailu ja demokratioiden ja autoritääristen valtioiden välinen globaali vastakkainasettelu ovat johtamassa monenkeskisen yhteistyön sirpaloitumiseen ja alueellistumiseen. Yhdysvaltojen ja Kiinan välillä käydään kilpailua poliittisesta, sotilaallisesta, taloudellisesta ja teknologisesta johtoasemasta maailmassa. Venäjä on puolestaan asemoinut itsensä vastakkainasetteluun Yhdysvaltoja ja muita länsimaita vastaan, osittain yhteistyössä Kiinan kanssa.

Yhdysvallat pyrkii säilyttämään asemansa johtavana suurvaltana. Yhdysvallat on sitoutunut Euroopan puolustukseen, mutta sen pitkän aikavälin strategiaa määrittää pohjimmiltaan vastaaminen Kiinan luomaan haasteeseen. Yhdysvallat odottaa Euroopalta paitsi vastuunkantoa maanosan turvallisuudesta, myös yhteistyötä strategisessa kilpailussa. Maan kulloisenkin hallinnon sitoutumisen aste monenkeskiseen yhteistyöhön heijastuu myös transatlanttiseen yhteistyöhön. Pitkällä aikavälillä Yhdysvalloissa nähdään Kiinan vaikutusvallan kasvu ja sotilaallinen vahvistuminen ainoana varteenotettavana uhkana Yhdysvaltojen globaalille asemalle.

Kiina pyrkii lisäämään vaikutusvaltaansa maailmanlaajuisesti esimerkiksi luomalla taloudellisia, poliittisia ja teknologisia riippuvuussuhteita Euroopassa, Lähi-idässä, Afrikassa, Etelä-Amerikassa ja Intian-Tyynenmeren alueella. Kiinan tavoitteet ja toiminta haastavat Nato- ja EU-maiden etuja, turvallisuutta ja arvoja. Kiinan vaikuttamiskeinoihin sisältyvät luvaton tiedustelu mukaan lukien teollisuusvakoilu, infrastruktuuriostot, kauppapoliittinen painostaminen, kyber- ja avaruustoimintaympäristöjen hyödyntäminen sekä kehittyvän murroksellisen teknologian vihamielinen käyttö. Kiina modernisoi asevoimiaan ja kehittää ydinasekapasiteettiaan ollakseen johtava sotilaallinen suurvalta vuosisadan puoliväliin mennessä. Kiina on lisännyt sotilaallista yhteistyötä Venäjän kanssa.

Euroopan unioni pyrkii vahvistamaan rooliaan vastatakseen globaaleihin muutospaineisiin ja sisäisiin haasteisiin sekä reagoidakseen erityisesti turvallisuusympäristön heikentymiseen. Erilaiset kriisit Euroopassa, unionin ulkorajoilla ja lähialueilla ovat haastaneet EU:n toimintakykyä, mutta toisaalta yhteistyö unionissa on syventynyt monilla aloilla, erityisesti turvallisuus- ja puolustusyhteistyössä. EU:sta on tullut aiempaa merkittävämpi toimija.

2.2 Venäjä

Venäjän helmikuussa 2022 aloittama laiton hyökkäyssota Ukrainaa vastaan on jatkumoa aggressiivisille toimille, jotka Venäjä aloitti Georgiassa vuonna 2008 sekä Krimillä ja Itä-Ukrainassa vuonna 2014. Hyökkäys Ukrainaan ja vakauden horjuttamiseen pyrkivä toiminta EU:n itäisessä naapurustossa ilmentää pitkäaikaista kehitystä, jossa suurvalta-asemansa vahvistamista ja etupiirijakoa tavoitteleva Venäjä pyrkii kasvattamaan vaikutusvaltaansa myös avoimella sotilaallisen voiman käytöllä. Venäjä on merkittävin ja suora uhka Naton ja Nato-maiden turvallisuudelle sekä euroatlanttisen alueen rauhalle ja vakaudelle.

Hyökkäyssodan myötä Venäjä on siirtynyt entistä avoimempaan, vaikeasti ennakoitavaan ja pitkäkestoiseen vastakkainasetteluun lännen kanssa. Venäjän vihamieliset hybriditoimet, mukaan lukien sabotaasi, ovat kohdistuneet Eurooppaan laajalti. Venäjällä on kyky käynnistää nopeasti pitkäkestoinen sotilaallinen painostus. Venäjä on osoittanut Ukrainassa olevansa valmis käyttämään laajamittaista sotilaallista voimaa myös yhteiskunnan elintärkeisiin kohteisiin sekä siviiliväestöön poliittisten päämääriensä saavuttamiseksi.

Sota Ukrainassa on osoittanut, että Venäjällä on valmius merkittävään riskinottoon tappioista välittämättä, mikä luo epävakautta Suomen lähialueille. Venäjän turvallisuusajattelussa näkyy strategisen syvyyden tavoittelu ja pyrkimys yhtenäisen puskurivyöhykkeen luomiseen Euroopassa, aina arktiselta alueelta Itämeren ja Mustanmeren kautta Välimerelle. Kansainvälisten jännitteiden kiristyminen yhdellä alueella voi heijastua nopeasti myös muille alueille sotilaallisen toiminnan lisääntymisenä.

Venäjä ylläpitää ja kehittää ydinpelotetta, kaukovaikutteisiin asejärjestelmiin ja voimanprojisointikykyyn perustuvaa konventionaalista pelotetta sekä laajamittaiseen sodankäyntiin kykenevää asevoimaa. Venäjän ydinaseisiin liittyvä retoriikka on koventunut. Venäjä korostaa ydinaseiden roolia sekä laaja-alaista vaikuttamista.

Venäjä käyttää laaja-alaisen vaikuttamisen keinoja – jotka käsittävät hybridivaikuttamisen sekä sen osana tarvittaessa sotilaallisen voimankäytön – edistääkseen strategisia tavoitteitaan. Venäjä käyttää näitä keinoja jatkuvasti myös avoimen konfliktin kynnyksen alapuolella, ja se kykenee säätämään joustavasti vaikuttamisen intensiteettiä ja keinovalikoimaa tavoitteidensa saavuttamiseksi. Tavoitteena on muiden muassa vaikuttaa kohdemaan yhtenäisyyteen, päätöksentekoon ja kansalaismielipiteeseen sekä lisätä vastakkainasettelua, luoda pelkoa ja hämärtää tilannekuvaa. Poliittisten tavoitteidensa tukemiseksi Venäjä jatkaa aktiivista tiedustelu- ja vaikuttamistoimintaa perinteisen tiedonhankinnan ja agenttitoiminnan ohella myös tietoverkoissa. Venäjä hyödyntää toiminnassaan valtiollisten viranomaisien lisäksi yhtä lailla yrityksiä ja koulutus- ja tutkimuslaitoksia kuin rikollisryhmittymiä ja aktivisteja.

Venäjän ja Kiinan yhteistyö pohjautuu osittain yhteneviin strategisiin intresseihin sekä siihen, että kummankin maan suhteet länteen ovat heikentyneet. Venäjän ja Kiinan välisten suhteiden kehittyminen – erityisesti Venäjän yhä suurempi riippuvuus Kiinasta suorituskykyjensä kehittämiseksi ja Kiinan Venäjälle osoittama tuki – vaikuttaa Euroopan turvallisuuteen. Venäjä kehittää kumppanuuksia myös muiden sille myötämielisten maiden kanssa (esim. Pohjois-Korea ja Iran). Valko-Venäjällä on sijaintinsa ja tukensa takia Venäjälle tärkeä rooli hyökkäyssodassa sekä paineen kohdistamisessa Naton ja EU:n suuntaan.

Venäjä on kyennyt ylläpitämään ja osin jopa kehittämään sodankäyntikykyään käynnissä olevista taistelutoimista ja mittavista miehistö- ja kalustotappioista huolimatta. Tämän ovat mahdollistaneet Venäjän puolustusteollisen tuotantokapasiteetin kasvattaminen ja myötämielisten valtioiden tuki.

2.3 Nato

Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa sekä globaalien valtasuhteiden muutos muovaavat monin tavoin ja pitkäkestoisesti Euroopan ja Suomen toimintaympäristöä. Naton pelotteen ja puolustuksen merkitys sekä liittokunnan rooli jäsenvaltioidensa turvallisuuden takaajana on korostunut. Nato on sitoutunut tukemaan Ukrainaa pitkäjänteisesti, mutta se pyrkii kuitenkin rajaamaan roolinsa niin, ettei se ole konfliktin osapuoli.

Venäjän hyökkäyssodan jälkeen Nato on jatkanut määrätietoisesti vuonna 2014 käynnistettyä työtä heikentyneeseen turvallisuusympäristöön vastaamiseksi. Strateginen konsepti (2022) vahvistaa liittokunnan tärkeimmäksi tehtäväksi yhteisen pelotteen ja puolustuksen. Käynnissä on mittavin kehittämistyö sitten kylmän sodan. Liittokunnan on kyettävä laajamittaiseen korkean intensiteetin sodankäyntiin kaikissa operatiivissa toimintaympäristöissä sotilaallisesti vahvaa ydinasevaltiota vastaan. Pelote ja puolustus kattavat koko liittokunnan alueen ja kaikista ilmansuunnista tulevat uhkat. Nato ja sen jäsenvaltiot kehittävät kykyjään torjua myös erilaisia hybridiuhkia avoimen konfliktin kynnyksen alapuolella. Yhteisen puolustuksen ja pelotteen lisäksi Naton päätehtäviin sisältyvät kriisienehkäisy ja -hallinta sekä yhteistyövarainen turvallisuus. Nato on tiivistänyt kumppanuusyhteistyötä erityisesti Intian-Tyynenmeren alueen kumppaneiden (Australia, Etelä-Korea, Japani ja Uusi Seelanti) kanssa. Strategisessa konseptissa korostetaan myös Naton ja sen jäsenvaltioiden kriisinkestävyden kriittistä merkitystä.

Naton kokonaispelote koostuu kolmesta osa-alueesta: tavanomaiset joukot ja suorituskyvyt, ohjuspuolustus ja ydinaseet. Näitä täydentävät avaruus- ja kybersuorituskyvyt. Madridin vuoden 2022 huippukokouksessa tehdyissä päätöksissä Nato määrittä uuden perustason liittokunnan pelotteelle ja puolustukselle. Sen toimeenpanoa ohjaavista jatkotoimista on sovittu Vilnan ja Washingtonin huippukokouksissa vuosina 2023 ja 2024. Läsnaoloa on lisätty maalla, merellä ja ilmassa erityisesti liittokunnan itäisellä sivustalla. Nykyisellään kahdeksaan itäiseen jäsenvaltioon on sijoitettu eteentyönnetty maavoimajoukot. Naton sotilaallinen läsnäolo toteutuu lähivuosina myös Suomessa.

Natolla on operatiivisten suunnitelmien kokonaisuus liittokunnan alueen puolustamiseksi. Kokonaisuus käsittää myös alueelliset suunnitelmat, joita harjoitellaan ja päivitetään säännöllisesti. Lisäksi on otettu käyttöön uusi joukkomalli, jolla pyritään varmistamaan riittävät joukot sekä rauhan- että kriisiajan tehtäviä varten. Naton komento- ja joukkorakenteen sekä johtamisjärjestelyjen kehittäminen on tärkeä osa pelotteen ja puolustuksen vahvistamista. Liittokunnan valmiutta on kehitetty ja sotilaallisia harjoituksia on lisätty.

Nato on kasvattanut puolustussuunnittelun (*NATO Defence Planning Process, NDPP*) tavoitetasoa, jotta kyetään vastaamaan paremmin uhkaympäristön kehitykseen. Jäsenvaltiot ovat lisänneet merkittävästi panostustaan puolustukseen ja ne ovat sitoutuneet yhteisesti hyväksytyyn puolustusmenojen minimitasoon. On kuitenkin huomattava, että puolustuskyky ajettiin useissa Nato-maissa alas kylmän sodan jälkeen. Puolustuskyvyn palauttaminen vie vuosia ja edellyttää mittavaa resursointia. Naton toimintakyvyn kannalta keskeistä on, että liittokunnan yhtenäisyys säilytetään ja että jäsenvaltiot ovat sitoutuneet

pitkäjänteiseen resursointiin. Kun otetaan huomioon Venäjän muodostama uhka sekä se, että suorituskykyjen kehittäminen vaatii aikaa, Naton painopisteiden arvioidaan pysyvän lähivuosina pitkälti nykyisen kaltaisina.

Pohjois-Euroopan strateginen asetelma on muotoutumassa uudelleen Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyyksien ja Yhdysvaltojen kanssa solmittujen puolustusyhteistyösopimusten myötä. Naton arktinen maa-alue ja ilmatila ovat kasvaneet merkittävästi, mikä huomioidaan liittokunnan yhteisessä suunnittelussa, toiminnassa ja resursoinnissa. Natolle on pohjoisessa muodostunut Atlantilta arktiselle alueelle ja Itämerelle ulottuva vahva ja yhtenäinen alue, joka koostuu vain Nato-maista ja jonka puolustusta suunnitellaan, harjoitellaan ja toimeenpannaan ensimmäistä kertaa kokonaisuutena. Tämä luo Pohjois-Euroopan strategisessa asetelmassa vahvemman pelotteen, mikä osaltaan tasapainottaa Venäjän sotilaallista voimaa pohjoisilla alueilla. Sotilaallisesta näkökulmasta tämä mahdollistaa operatiivisen syvyyden hyödyntämisen muun muassa voiman kohdentamisessa ja tukeutumisjärjestelyjen kehittämisessä.

Venäjän strategisesti merkittävimmät alueet – Moskova, Pietari, Kuolan niemimaa ja Kaliningrad sekä Venäjän vaikutuspiiriin kuuluva Valko-Venäjä – sijaitsevat Suomen läheisyydessä. Itämeren sotilaallinen merkitys osana suurvaltakilpailua on kasvanut. Alue on tärkeä kaupankäynnin, huoltovarmuuden, kaasun- ja öljykuljetusten sekä sotilaallisen toimintavapauden kannalta. Arktisen alueen mannerjalustan luonnonvarat ja Koillisväylän avautuminen merikuljetus- ja kaupankäyntireittinä lisäävät kilpailua ja kasvattavat jännitteitä arktisella alueella, jolla Venäjän strategisesti merkittävimmät sotilaalliset suorituskyvyt sijaitsevat. Arktinen alue on myös Kiinalle yksi merkitystään kasvattavista alueista. Tämä johtuu alueen luonnonvaroista ja kuljetusreiteistä. Kiina on kehittänyt valmiuksiaan edistää etujaan keskittymällä arktisessa politiikassaan yhä enemmän turvallisuuteen ja lisäämällä sotilaallista läsnäoloaan alueella.

Venäjä näkee pelkistä Nato-maista koostuvan Pohjolan erottamattomana osana lännen ja Venäjän välistä vastakkainasettelua ja se on ilmoittanut vahvistavansa sotilaallista suorituskykyään läntisellä sivustallaan. Venäjän pyrkimykset kasvattaa vaikutusvaltaansa Itämerellä ja arktisella alueella korostavat tarvetta vahvistaa Naton pelotetta ja puolustusta Pohjois-Euroopassa ja itäisellä sivustalla.

Naton pohjoinen laajentuminen mahdollistaa sen, että liittokunnan sotilaallisia suorituskykyjä voidaan johtaa koordinoitusti ja käyttää joustavasti Itämerellä ja arktisella alueella. Kyky hallita alueitaan ja siten säilyttää oma ja liittolaistensa toimintavapaus mahdollistaa kriittisen infrastruktuurin suojaamisen, elintärkeiden läntisten yhteyksien toimivuuden sekä tehokkaan yhteisen puolustuksen kaikissa toimintaympäristöissä. Pohjois-Atlantin meriyhteyksien turvaaminen on avainasemassa vahvistusten keskittämiseksi Pohjois-Amerikasta Eurooppaan.

2.4 Euroopan unioni

EU:n rooli ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittisena toimijana on vahvistunut Venäjän hyökkäyssodan johdosta. EU:n puolustusulottuvuus on suuressa murroksessa, ja

puolustusyhteistyö tiivistyy edelleen. EU:n rooli vahvistuu puolustuskysymyksissä, mikä antaa jäsenmaille lisäyökaluja pelotteen ja puolustuksen kehittämiseen.

Strategisen kilpailun aikakaudella EU:n yhtenäisyys on entistäkin tärkeämpää. Euroopan on kannettava enemmän vastuuta omasta puolustuksestaan ja kehitettävä sotilaallisia suorituskykyjään.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on synnyttänyt unionissa uusia merkittäviä toimintalinjoja, joissa painottuvat jäsenvaltioiden puolustuskyvyn kehittäminen ja Ukrainalle annettava sotilaallinen tuki. Ukraina-tuen ohella erityisesti EU:n pakotteet sekä päätökset karsia Venäjään ja Kiinaan kohdistuneita haitallisia riippuvuuksia ovat vahvistaneet unionin omaa toimintakykyä ja sen roolia alueellisena toimijana. Kehitys luo sekä mahdollisuuksia että odotuksia EU:n puolustusulottuvuudelle.

EU:n puolustusyhteistyötä ohjaavat vuonna 2022 hyväksytty strateginen kompassi ja sen toimeenpanoon liittyvät strategia-asiakirjat. EU keskittyy sotilaallisten suorituskykyjen ja Euroopan puolustusteollisen ja -teknologisen pohjan kehittämiseen sekä kansalaisten turvallisuuden vahvistamiseen unionin laajalla keinovalikoimalla. Pysyvässä rakenteellisessa yhteistyössä (PRY) EU:n jäsenvaltiot ovat sitoutuneet kehittämään puolustusta kokonaisvaltaisesti. Komission rooli puolustuksen kehittämisessä kasvaa lähivuosina entisestään. Komissio pyrkii vahvistamaan eurooppalaisen puolustusteollisuuden perustaa ja ohjaamaan lisärahaa puolustukseen EU:n eri rahoitusmekanismien avulla. EU:n rooli uusissa toimintaympäristöissä korostuu muun muassa unionin omien avaruussuorituskykyjen sekä kyber- ja informaatioulottuvuuksien hallintamahdollisuuksien kasvaessa. EU pyrkii tehostamaan myös sotilaallista kriisinhallintaa.

Naton ja EU:n roolit Euroopan turvallisuudessa täydentävät ja vahvistavat toisiaan. EU:n ja Naton välisessä yhteistyössä on edistytty esimerkiksi hybridiuhkiin vastaamisessa, kriittisen infrastruktuurin suojaamisessa ja sotilaallisen liikkuvuuden kehittämisessä. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on luonut parempia edellytyksiä sille, että EU:n ja Naton toimet tukevat ja täydentävät toisiaan.

2.5 Lähialueen valtiot ja muut keskeiset toimijat

Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on käännekohta, jonka seurauksena sotilaallisen puolustuskyvyn vahvistaminen ja resursointi ovat palanneet Euroopan valtioiden turvallisuus- ja puolustuspolitiikan keskiöön. Tämä näkyy erityisesti Pohjois-Euroopassa ja Itämeren alueella. Pohjoismaat, Baltian maat, Puola ja Saksa täyttävät kaikki vuonna 2024 Naton tavoitteen, jonka mukaisesti puolustusmenot ovat vähintään kaksi prosenttia bruttokansantuotteesta. Naton ulkorajavaltioissa Baltian maista Puolaan puolustusmenot ovat lähivuosina asettumassa 3,2–4,7 prosenttiin BKT:sta. Ruotsi ja Norja arvioivat saavuttavansa 2,6 prosentin tason viimeistään vuonna 2030.

Turvallisuustilanteen muutos on vaikuttanut merkittävästi pohjoismaiseen puolustusyhteistyöhön, Nordefcoon (*Nordic Defence Cooperation*). Suomen ja Ruotsin

liittyminen Natoon sekä Tanskan päätös osallistua EU:n puolustusyhteistyöhön ovat mahdollistaneet pohjoismaisen puolustusyhteistyön tiivistämisen. Naton jäseninä kaikki Pohjoismaat ovat sitoutuneet toistensa puolustamiseen. Pohjoismaisen puolustusyhteistyön tiivistyminen parantaa edellytyksiä suunnitella ja toteuttaa liittokunnan alueen puolustusta.

Ruotsi ja Norja painottavat asevoimiensa kehittämisessä sodan ajan joukkojen määrän lisäämistä, puolustusmateriaalihankintoja sekä kykyä operoida samanaikaisesti kotimaassa ja muualla Naton alueella. Ruotsi ja Norja vahvistavat myös rooliaan isäntämaatuessa ja vahvistusjoukkojen kauttakulkumaina. Ruotsi on nimennyt kuusi lähialueiden liittolaista, joiden alueella sen asevoimilla on oltava kyky operoida (Suomi, Tanska, Norja, Viro, Latvia, Liettua). Tanska painottaa asevoimiensa kehittämisessä suorituskykyjensä ja asevelvollisuuden vahvistamista.

Baltian maat vahvistavat kansallista puolustustaan sekä kehittävät kykyään ottaa joustavasti vastaan ja isännöidä liittolaisvahvistuksia alueillaan. Viro painottaa asevoimiensa materiaalsen suorituskyvyn vahvistamista erityisesti aseiden, ampumatarvikkeiden ja infrastruktuurin osalta sekä jatkaa asevelvollisuuden kehittämistä. Latvia ja Liettua ovat palauttamassa asevelvollisuusjärjestelmän.

Yhdysvallat säilyy merkittävänä sotilaallisena toimijana Pohjois-Euroopassa. Yhdysvallat on lisännyt edelleen läsnäoloaan, harjoitustoimintaansa ja infrastruktuurin kehittämiseen tarkoitettuja investointejaan Euroopassa. Maalla on kahdenväliset puolustusyhteistyösopimukset Itämeren alueen Nato-jäsenvaltioiden kanssa, mikä mahdollistaa yhteistyön syventämisen edelleen. Yhdysvaltojen toimet parantavat kykyä toimeenpanna Naton yhteinen puolustus. Intian-Tyynenmeren alueen kehitys vaikuttaa Yhdysvaltojen sotilaallisen voiman ja läsnäolon kohdentamiseen tulevaisuudessa.

Venäjän hyökkäyssodan myötä Euroopan suurista maista erityisesti Britannia, Saksa, Ranska ja Puola panostavat puolustuskykynsä tehostamiseen. Britannia on sitoutunut Pohjois-Euroopan turvallisuuden vahvistamiseen ja se on kasvattanut sotilaallista läsnäoloaan Itämeren alueella. Se pyrkii vastaamaan uhkiin kaikkiin mahdollisin keinoin ja tiiviissä yhteistyössä liittolaistensa kanssa. Pian hyökkäyssodan käynnistyttyä Britannia sitoutui sekä Suomen että Ruotsin kanssa kahdenvälisesti keskinäiseen tukeen, tarvittaessa myös sotilaallisin keinoin, mikäli Suomi tai Ruotsi joutuisi katastrofin tai hyökkäyksen kohteeksi.

Saksan turvallisuus- ja puolustuspoliittinen suunnanmuutos on Euroopan puolustuksen näkökulmasta merkittävä kehityssuunta. Saksa on sitoutunut Naton yhteisen puolustuksen vahvistamiseen ja se on lisännyt huomattavasti asevoimiensa suorituskyvyn kehittämiseen osoitettua rahoitusta. Saksa myös kasvattaa asevoimiensa henkilöstömäärää. Ranska edistää turvallisuuspoliittisia tavoitteitaan jatkossakin globaalisti, mutta Venäjän hyökkäyssodan vuoksi se varautuu myös korkean intensiteetin konfliktiin Euroopassa. Ranskan tavoitteena on kaksinkertaistaa puolustusmäärärahansa maan asevoimien vahvistamiseksi. Puolan rooli ja alueellinen vaikutusvalta Euroopan puolustuksessa ovat kasvussa. Puola vahvistaa omaa puolustuskykyään erittäin mittavilla materiaalihankinnoilla, minkä lisäksi se toimii

logistisena solmukohtana, jonka kautta eri maiden antama apu toimitetaan perille Ukrainaan.

Myös erilaiset monenväliset aloitteet ja maaryhmät tukevat Euroopan maiden puolustusyhteistyötä: Britannian johtama JEF-maaryhmä (*Joint Expeditionary Force*), Saksan johtama kehysvaltiokonsepti (*Framework Nations Concept*, FNC), Ranskan johtama Euroopan interventioaloite (*European Intervention Initiative*, EI2) sekä pohjoinen ryhmä ja Pohjoismaiden ja Baltian maiden välinen puolustusyhteistyö. Erityisesti JEF:n merkitys Pohjois-Euroopassa kasvaa jatkossa.

2.6 Sodan kuva

Sodankäynnin viisi operatiivista toimintaympäristöä – maa, meri, ilma, kyber ja avaruus – ovat yhä vahvemmin sidoksissa toisiinsa sodankäynnin kehittyessä. Läntisten asevoimien kehittämistä ohjaa ajattelutapa, jossa huomioidaan kaikki toimintaympäristöt. Nato määrittää liittokunnan sisällä yhteensopivat toimintamallit (*Multi Domain Operations*, MDO; jäljempänä ”MDO-toimintamalli”). Tavoitteena on hyödyntää kaikkien toimintaympäristöjen sotilaallisia toimia, jotta niiden yhteisvaikutus saavutetaan tarkoituksenmukaisella tavalla sekä fyysisen, kognitiivisen että virtuaalisen ulottuvuuden osalta. MDO-toimintamallissa korostuvat digitaalinen ja nopea tiedonkulku sekä datakeskeisyys, jotta kyetään johtamaan ja tekemään päätöksiä vastustajaa nopeammin. Tämä edellyttää kykyä ja toiminnanvapautta sähkömagneettisessa spektrissä. Sotilaallinen toiminta sovitetaan yhteen ei-sotilaallisten keinojen kanssa osana kokonaisuun puolustusta.

Teknologinen kehitys vaikuttaa perustavanlaatuisesti taistelun kuvaan ja taistelutapaan. Teknologian kehittyminen mahdollistaa tehokkaamman tiedonhankinnan, tiedonkäsittelyn, tilannetietoisuuden muodostamisen, nopeamman päätöksenteon sekä vaikuttamisen tarkemmin ja kauemmas. Kauko-ohjattujen ja autonomisten miehittämättömien järjestelmien merkitys sodankäynnissä kasvaa. Ne muuttavat sodan, operaatioiden ja taistelun kuvaa. Teknologiakehityksen ennakointi, uusien teknologioiden integrointi puolustusjärjestelmään sekä ennakoimattomien asioiden hyödyntäminen korostuvat tulevaisuudessa teknologisen kehityksen nopeutuessa. Teknologisella etumatkalla voidaan kompensoida lukumääräistä alivoimaa. Tekoälyn, kognition, synteettisen biologian ja ihmisen toimintojen tehostamiseen liittyvien teknologioiden osalta on ratkaistava sekä eettiset että juridiset haasteet.

Mahdollisuudet hyödyntää kybertoimintaympäristöä vihamielisissä tarkoituksissa lisääntyvät, kun infrastruktuuri ja teknologia kehittyvät ja käyttäjämäärät kasvavat. Vihamieliset toimijat kohdistavat jatkuvasti länsimaihin tietoverkkotiedustelua, kybervakoilua ja kybervaikeuttamista ja pyrkivät vaikuttamaan fyysisesti niiden kriittiseen infrastruktuuriin. Valtiollisten toimijoiden lisäksi vihamielisestä toiminnasta vastaavat entistä enemmän myös poliittisesti motivoituneet tai valtiollisesti ohjatut ei-valtiolliset toimijat.

Avaruuden hyödyntäminen on olennainen osa sodankäyntiä, ja suurvaltojen teknologinen kilpailu ulottuu avaruuteen. Avaruusteknologia kehittyy entistä nopeammin, pääsy

avaruuteen on helpompaa ja avaruuden sotilaallinen käyttö lisääntyy. Nykyaikaiset asejärjestelmät ja johtaminen ovat yhä enemmän riippuvaisia avaruudessa toimivista järjestelmistä. Myös kansalliset huoltovarmuuskriittiset toiminnot, kuten tietoliikenne, energiantuotanto, rahoitusala ja sisäisen turvallisuuden toimijat, tukeutuvat avaruusteknologialla tuotettaviin palveluihin. Kaupallinen avaruusliiketoiminta on voimakkaassa kasvussa ja yritykset tuottavat aiempaa nopeammin uusia palveluita, joita voidaan käyttää myös sotilaalliseen toimintaan. Samaan aikaan kehitetään kykyjä, joilla voidaan häiritä tai estää palveluiden käyttöä tai tuhota satelliitteja. Yhdessä avaruusromun kanssa edellä mainitut tekijät muodostavat suurimman uhkan avaruuden turvallisuudelle. Kyky varmistaa tärkeiden palveluiden saatavuus kaikissa tilanteissa, suojata omat avaruussuorituskyvyt ja kiistää vihamielinen toiminta avaruudessa korostuu.

EU- ja Nato-maihin kohdistuu voimakasta informaatiovaikuttamista, jossa hyödynnetään muiden muassa tekoälyä. Informaation käytöstä vahingoittamistarkoituksessa on tullut jokapäiväinen osa laaja-alaista vaikuttamista. Läntisten demokratioiden ja autoritääristen valtioiden vastakkainasettelu on lisännyt informaatioympäristössä käytävää kilpailua.

Havainnot ja opit Venäjän hyökkäyssodasta Ukrainassa muovaavat käsitystä tulevaisuuden sodasta sekä vaikuttavat osaltaan EU- ja Nato-maiden asevoimien kehittämiseen. Ukrainalaisten vahva maanpuolustustahto ja yhteiskunnan kriisinsietokyky sekä läntisen yhteisön sotilaallinen, taloudellinen, poliittinen ja humanitaarinen tuki ovat olleet avaintekijöitä Ukrainan puolustaessa itsenäisyyttään YK:n peruskirjan mukaisesti. Venäjän hyökkäyssota ja Ukrainan puolustustaistelu korostavat sodan kokonaisvaltaisuutta ja laajamittaisuutta. Perinteisen rintamasodan ja asevelvollisuuteen perustuvan laajan reservin merkitys kuitenkin säilyy sodankäynnin uusien toimintaympäristöjen, menetelmien ja välineiden kehittyessä, mikä korostuu erityisesti sodan pitkittyessä.

Venäjän Ukrainaankohdistamat sotatoimet osoittavat, miten suuri merkitys on ennaltaehkäisevällä pelotteella, kriisinkestävyydellä, nopealla toimintavalmiudella, vahvalla puolustuskyvyllä ja korkealla maanpuolustustahdolla. Sota on nostanut esille tulivoiman ja siltä suojautumisen sekä korkeatasoisten, erityisesti kaupallisten toimijoiden kehittämien, kaksikäyttöteknologioiden merkityksen. Havainnot Venäjän hyökkäyssodasta Ukrainassa osoittavat, että ilmaherruuden säilyttäminen, laajamittaiset operaatiot ja eri aselajien ja puolustushaarojen tiivis yhteistoiminta ovat edelleen keskeisiä sodankäynnissä. Ukrainassa tulivaikutuksen kohteeksi on joutunut koko yhteiskunta kaikkien operatiivisten toimintaympäristöjen kautta, mikä korostaa entisestään kokonaismaanpuolustuksen ja varautumisen kehittämisen merkitystä.

Teknologisesti edistyksellisten mutta harvalukuisten järjestelmien ja ampumatarvikkeiden lisäksi länsimaisilla asevoimilla on oltava kyky pitkäkestoiseen korkean intensiteetin kulutussodankäyntiin. Tämä vaatii paitsi yhteiskunnalta, myös puolustusteollisuudelta sen osana, kykyä tukea asevoimia. Länsimaissa on tunnustettu tarve syventää valtion ja puolustusteollisuuden yhteistyötä pitkäkestoisesti, jotta voidaan turvata erityisesti riittävä kansallinen ammustuotanto. Lisäksi teknologioiden nopea kehittyminen johtaa nopeaan ase-vasta-ase -kilpailuun, jossa menestyminen edellyttää erityisesti pieniltä valtioilta innovaatiovoimavarojen laajaa hyödyntämistä.

Joukkojen ja tulivoiman massamainen käyttö sekä infrastruktuurin tuhoaminen haastavat yhteiskuntien kriisinkestokyvyn ja kansalaisten maanpuolustustahdon. Tämä asettaa tiettyjä vaatimuksia kansalaisten elinolosuhteiden turvaamiselle, kriittisen infrastruktuurin suojaamiselle ja korjaamiselle sekä Puolustusvoimien kyvylle ylläpitää toiminnan korkea intensiteetti kulutussodankäynnissä. Länsimaisissa asevoimissa korostuu pyrkimys sotilaalliseen huoltovarmuuteen kaikissa tilanteissa ja toimintaympäristöissä, mikä kattaa myös kansainvälisten joukkojen tuen kotimaassa.

2.7 Ilmastonmuutos, terrorismi ja ääriliikkeet sekä kriisinhallinnan kehitysnäkymät

Pitkittyneet sodat ja ratkaisemattomat konfliktit jatkuvat, erityisesti Lähi-idässä ja Afrikassa, ja vaikuttavat yhä suuremmin Euroopan ja myös Suomen turvallisuuteen. Aseelliset konfliktit ruokkivat terrorismia ja poliittisia ääriaineksia. Ääriliikkeiden levittäytyminen uusille alueille muodostaa merkittävän uhkan alueen ihmisille ja naapurimaille, mutta myös Euroopan turvallisuudelle, koska se luo mahdollisen kasvualustan terrorismille ja mittaville muuttoliikkeille. Lähi-idän ja Afrikan turvallisuustilannetta leimaa useampi pitkään jatkunut konflikti, joilla on myös vahva alueellinen ja alueen rajat ylittävä ulottuvuus.

Terrorismi on keskeinen uhka Naton ja Euroopan unionin jäsenmaille. Terrorismi, kaikissa eri muodoissaan, on merkittävin epäsymmetrinen uhka Natolle, ja valtiot hyödyntävät sitä myös laaja-alaisen vaikuttamisen välineenä. Terrorismin torjuntaa hankaloittavat selkeiden rajalinjojen puuttuminen, toimijoiden suuri määrä ja monimuotoiset uhkat. Terrorismin menetelmät ja ulottuvuudet myös muuttuvat jatkuvasti.

Ilmastonmuutoksen, luontokadon ja saastumisen turvallisuusvaikutukset kohdistuvat Suomeen sekä suoraan että välillisesti. Ilmastonmuutoksen vaikutukset yhdistettyinä epätasapainoiseen väestönkehitykseen haurassa valtioissa lisäävät entisestään konfliktien uhkaa. Puolustuksen kehittämisessä on otettava huomioon sään ääri-ilmiöt, jotka kohdistuvat suoraan esimerkiksi infrastruktuuriin, puolustusmateriaaliin ja henkilöstön toimintakykyyn.

Sotilaallisessa kriisinhallinnassa ovat viime vuosina korostuneet vahvuudeltaan pienemmät operaatiot ja koulutusmissiot, joihin kuuluvat esimerkiksi puolustussektorin kehittäminen kolmansissa maissa. Samalla kriisinhallintaoperaatiot toimeenpannaan entistä vaativammassa ja vaikeammassa ennakoitavissa olosuhteissa. Venäjän aggressiivinen ja kansainvälistä sääntöpohjaa rikkova toiminta aiheuttanee jatkossa tarpeen sekä toteuttaa uusia kriisinhallintaoperaatioita että tehdä muutoksia nykyisissä operaatioissa. Kriisinhallinnan ja terrorisminvastaisen toiminnan kehitysnäkymiin vaikuttavat Venäjän hyökkäyssodan päättymisen jälkeen tarvittava tuki jälleenrakennukselle sekä Lähi-idän merkittävästi aiempaa epävakampi tilanne.

TOIMINTAYMPÄRISTÖN MERKITTÄVIMMÄT MUUTOSTEKIJÄT SUOMEN PUOLUSTUKSELLE

- Euroopassa on sota, jonka laajenemista ei voida sulkea pois. Sotilaallisen konfliktin riski, jossa Suomi olisi osallisena, on kasvanut.
- Venäjän Ukrainassa käymän hyökkäyssodan lopputuloksella on keskeinen merkitys Euroopan ja Suomen turvallisuuskehitykselle.
- Venäjän sotilaallisen suorituskyvyn kehittyminen ja maan poliittiset tavoitteet muodostavat pitkäkestoisen turvallisuushkan Euroopalle ja Suomelle myös tulevaisuudessa.
- Laaja-alainen vaikuttaminen Suomea ja liittokuntaa vastaan jatkuu korkealla tasolla.
- Länsimaisilla asevoimilla tulee olla kyky pitkäkestoiseen korkean intensiteetin kulutussodankäyntiin.
- Länsimaiden on kasvatettava ja syvennettävä yhteistyötä puolustusteollisuuden kanssa nopeasti ja pitkäkestoisesti. Tähän sisältyvät kotimaisen puolustusteollisen tuotannon lisääminen ja vientimahdollisuuksien edistäminen sekä EU:n yhteishankkeiden ja rahoitusmahdollisuuksien täysimääräinen hyödyntäminen.
- Naton on säilytettävä sodankäynnissä teknologinen etumatka, joka ehkäisee ajautumista pitkäkestoiseen kulutussodankäyntiin.
- Naton voima on sen yhtenäisyydessä ja kyvyssä puolustaa koko liittokunnan aluetta.
- Turvallisuusympäristön kehitys vaatii pelotteen ja puolustuksen vahvistamista erityisesti Naton itäisellä ja pohjoisella alueella.
- Suomen ja Ruotsin jäsenyys mahdollistaa Naton yhteisen puolustuksen tehokkaan suunnittelun, harjoittelun ja toimeenpanon Pohjois-Euroopassa.
- Vaatimukset Suomen puolustuskyvyn ylläpidolle ja kehittämiselle kasvavat samalla kun Suomen talouden tilanne säilyy haastavana.

Toimintaympäristön merkittävimmät muutostekijät Suomen puolustukselle

2.8 Keskeiset vaikutukset Suomen puolustukseen

Suomen turvallisuusympäristö on heikentynyt perustavanlaatuisesti ja pitkäkestoisesti erityisesti Venäjän aggressiivisen toiminnan takia. Turvallisuustilanne on vakava ja vaikeasti ennakoitavissa, ja se voi muuttua nopeastikin. Venäjän Ukrainassa käymän hyökkäyssodan loppua ei ole näköpiirissä, eikä uhkaa Venäjän sotatoimien laajentumisesta Ukrainan ulkopuolelle voi poissulkea. Nopeaa kehitystä parempaan ei ole odotettavissa, vaikka aktiiviset sotatoimet Ukrainassa päättyisivätkin.

Suomi on Naton ulkorajavaltio, joka sijaitsee sotilasstrategisesti merkittävällä alueella osana sekä Itämeren aluetta että arktista aluetta. Nato-jäsenyys on vahvistanut pelotetta, mikä nostaa kynnyksestä sotilaalliseen voimankäyttöön Suomea vastaan. Venäjän ja lännen vastakkainasettelu näkyy Suomen lähialueilla erityisesti laaja-alaisena vaikuttamisena, joka on kohdistunut esimerkiksi kriittiseen infrastruktuuriin tai ilmennyt muuttoliikkeen välineellistämisenä. Kiina ei muodosta suoraa sotilaallista uhkaa Euroopalle tai Suomelle, mutta sen vaikuttamispyrkimykset Suomessa ja Suomen lähialueilla lisääntyvät edelleen.

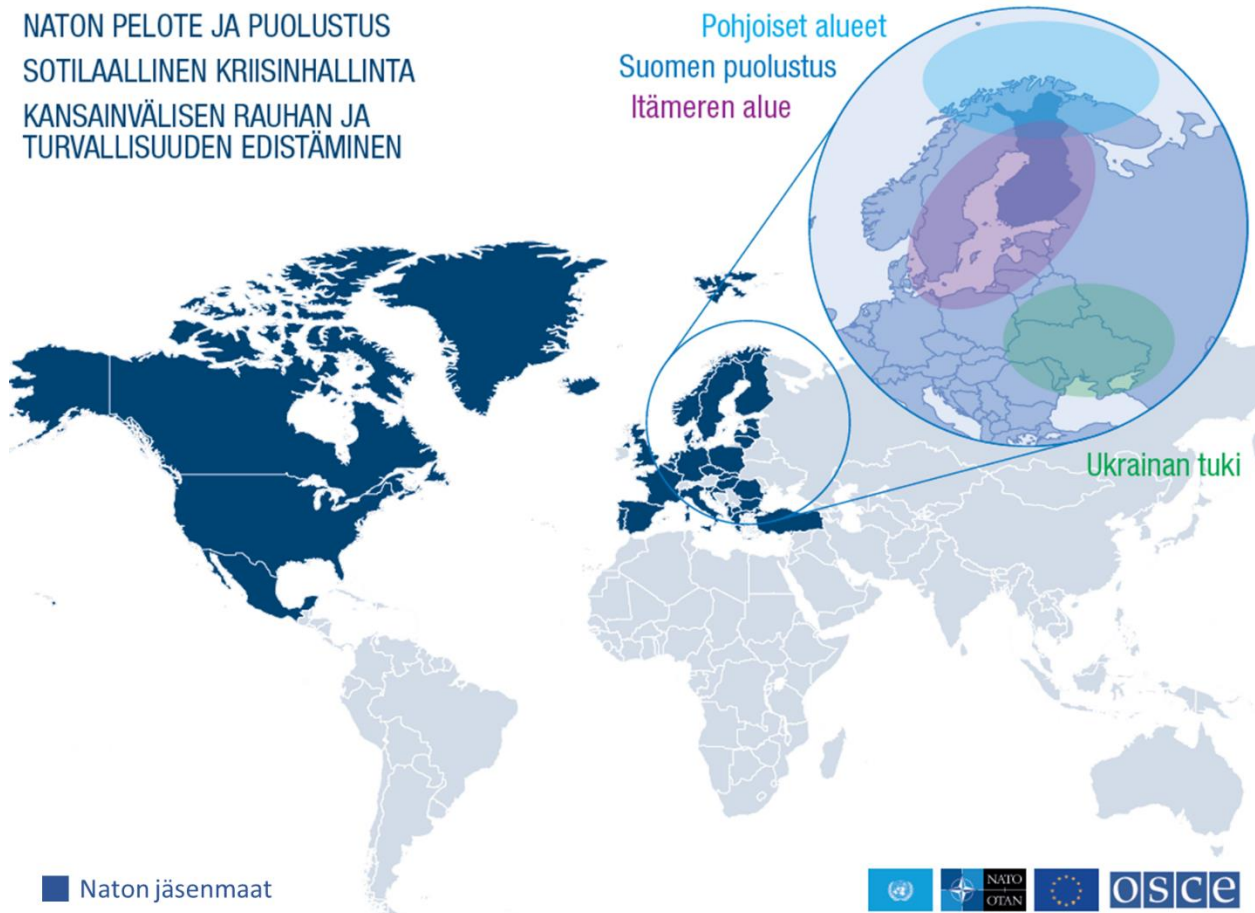
Hyökättyään Ukraina Venäjä on keskittänyt aiemmin Suomen rajan läheisyydessä sijainneita Venäjän joukkojaan ja materiaalia Ukrainaan. Venäjä vahvistaa sotilaallista läsnäoloaan ja toimintaansa luoteisella suunnallaan kaikissa operatiivisissa toimintaympäristöissä niin nopeasti kuin se on mahdollista Ukrainan hyökkäyssodan kehityksen ja käytettävissä olevien resurssien puolesta.

Suomen on aina ja kaikissa turvallisuustilanteissa varauduttava Suomeen kohdistuvaan sotilaalliseen voimankäyttöön sekä sillä uhkaamiseen ja poliittiseen painostukseen. Suomi huolehtii kyvystään vastata pitkään jatkuvaan sotilaalliseen painostukseen sekä pitkäkestoiseen ja laajamittaiseen sodankäyntiin kansallisin voimavaroin ja osana Natoa. Suomeen kohdistuvaa sotilaallista painostusta ja voimankäyttöä voidaan ehkäistä vain vahvalla pelotteella ja puolustuksella, mikä edellyttää riittävää resursointia. Samalla valtiontalouden sopeutustoimet asettavat haasteita riittävien resurssien varmistamiselle Suomen puolustuksen ja kokonaismaanpuolustuksen tuen pitkäjänteiseen kehittämiseen.

Osana Naton operatiivisia suunnitelmia liittokunnan alueen puolustamiseksi Suomen alueen sotilaallinen puolustus kytkeytyy maan rajoja laajempaan kokonaisuuteen, joka käsittää Itämeren alueen sekä arktisella alueella Pohjoismaat, Jäämeren ja Pohjois-Atlantin. On Suomen kansallisen edun mukaista, että Naton pelote ja puolustus on vahva ja vastaa muuttuvan turvallisuusympäristön vaatimuksiin. Suomen kaltaisen pienen maan osallisuus ja intressit strategisessa kilpailussa toteutuvat Naton ohella merkittävältä osin Euroopan unionin kautta. Strateginen kilpailu edellyttää, että Euroopan unionin yhtenäisyydestä pidetään kiinni ja että unionin itsenäistä toimintakykyä vahvistetaan. Aktiivinen kahden- ja monenvälinen puolustusyhteistyö vahvistaa Suomen ja liittolaistemme kykyä yhteisen puolustuksen toimeenpanoon.

Toimintaympäristön muutoksilla on monenlaisia vaikutuksia myös Suomen kansalliseen kehitykseen. Ne tuovat mukanaan uusia epävarmuustekijöitä, jotka kohdistuvat yhteiskuntamme turvallisuuteen. Tämä edellyttää suomalaiselta yhteiskunnalta yleistä kriisinkestokykyä, kokonaisturvallisuuden mallin ja kokonaismaanpuolustuksen mukaista kriiseihin varautumista ja vastaamista sekä johtamiskykyä kokonaisturvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä.

NATON PELOTE JA PUOLUSTUS
SOTILAALLINEN KRIISINHALLINTA
KANSAINVÄLISEN RAUHAN JA
TURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN

Suomen puolustuksen strategiset intressit

Suomella on oltava kyky vastata nopeasti kehittyvään, laajamittaiseen, pitkäkestoiseen ja korkean intensiteetin sodankäyntiin kansallisin voimavaroin osana Natoa. Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyyden johdosta Pohjoismaat, Itämeren alue ja Euroopan puoleinen arktinen alue muodostavat yhtenäisen geostrategisen kokonaisuuden, johon Suomen alueen puolustus kytkeytyy.

Itämeren alue on strategisesti tärkeä Suomelle ja kaikille muillekin Itämeren ympärysvaltioille. Kaupankäynnin jatkuvuus, häiriötön meriliikenne ja merenalaisen infrastruktuurin turvaaminen ovat avainasemassa koko suomalaisen yhteiskunnan toimivuuden ja turvallisuuden varmistamisessa.

Pohjoisella alueella korostuvat kriittisen infrastruktuurin ja Pohjois-Atlantin meriyhteyksien turvaaminen osana liittokuntaa Jäämerelle asti.

Suomen puolustuksen etujen mukaista on turvata Ukrainan sotilaallisen tuen jatkuvuus. Ukrainan tilanteen kehittyminen vaikuttaa olennaisesti siihen, millaiseksi koko Euroopan turvallisuustilanne kehittyy.

Suomi kantaa vastuunsa osana kansainvälistä yhteisöä osallistumalla YK:n, Naton, EU:n, Etyjin ja maaryhmien toimintaan rauhan ja vakauden edistämiseksi. Suomi on sitoutunut Naton kaikkiin kolmeen päätehtävään: pelotteeseen ja puolustukseen, kriisien ehkäisyyn ja hallintaan sekä yhteistyövaraiseen turvallisuuteen.

3. PUOLUSTUKSEN NYKYTILA

Suomi on sotilaallisesti liittoutunut maa. Nato-jäsenyys on sodanjälkeisen ajan suurin muutos Suomen puolustuksessa. Naton jäsenenä **Suomen puolustusratkaisu** muodostuu asevelvollisuuteen perustuvasta vahvasta kansallisesta puolustuskyvystä osana liittokunnan pelotetta ja puolustusta.

Puolustuskyvyllä tarkoitetaan kykyä sotilaallisen maanpuolustukseen ja Puolustusvoimien kykyä täyttää lakisääteiset tehtävänsä. Liittokunnan yhteisen puolustuksen lisäksi puolustuskykyä täydentävät Euroopan unionin jäsenyys ja kansainvälinen puolustusyhteistyö.

Kansallinen puolustuskyky muodostuu sotilaallisesta **puolustusjärjestelmästä ja kokonaismaanpuolustuksen** tuesta sille. Suomi puolustaa aluettaan, väestöään ja yhteiskuntaansa kaikkia voimavarojaan hyödyntäen yhteistyössä liittolaisten kanssa.

Suomi ylläpitää ja kehittää vahvaa omaa puolustuskykyään kaikissa tilanteissa ottaen huomioon Naton yhteiset tavoitteet. Suomen puolustuksen keskeiset toiminnot on kytketty osaksi Naton yhteisiä rakenteita ja toimintamalleja. Jäsenyyden johdosta Suomen puolustuksen ennaltaehkäisevä vaikutus on huomattavasti aiempaa suurempi. Suomeen kohdistuva sotilaallinen voimankäyttö ennaltaehkäistään osana liittokunnan pelotetta. Mikäli sotilaallisen voimankäytön ennaltaehkäisy epäonnistuu, sotilaalliset hyökkäykset torjutaan.

Asevelvollisuus, laaja ja koulutettu reservi ja korkea maanpuolustustahto ovat Suomen puolustuksen perusta. Asevelvollisuus on välttämätön edellytys määrällisesti riittävien ja käytettävyydeltään monipuolisten joukkojen tuottamiselle. Laaja ja osaava reservi mahdollistaa alueellisen kattavuuden sekä kyvyn pitkäkestoiseen toimintaan yksin ja osana liittokuntaa. Vahvan maanpuolustustahdon säilyttäminen on kriittinen tekijä Suomen puolustukselle.

Maanpuolustustahdon ytimessä on kansallinen yhtenäisyys ja kokemus Suomesta puolustamisen arvoisena. Maanpuolustustahto luo pohjaa kokonaismaanpuolustukselle ja kokonaisturvallisuudelle sekä vahvistaa yhteiskunnan kriisinkestokykyä. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on vahvistanut Suomen puolustuskyvyn perustan merkitystä. Puolustusta on kehitetty Suomessa järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti vastaamaan muuttuvan toimintaympäristön ja Nato-jäsenyyden sekä EU:n vaatimuksiin.

Riittävä resursointi niin määrärahojen kuin henkilöstön osalta on kriittinen tekijä puolustuskyvyn ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Suomen sotilaallisen puolustuksen resursointi vastaa nykyisillä päätöksillä Naton tämänhetkiseksi vähimmäistavoitteeksi asettamaa 2%:n osuutta bruttokansantuotteesta johtuen käynnissä olevista ilmapuolustuksen ja meripuolustuksen strategisista suorituskykyhankkeista. Puolustusbudjetti on välttämätöntä pitää vähintään Naton yhteisesti hyväksymällä tavoitetasolla myös strategisten suorituskykyhankkeiden maksujen päättyessä Suomen puolustuskyvyn ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Valmiuden ja varautumisen

lisämäärärahat sekä Ukrainan materiaalisen tuen korvaushankintoihin kohdennetut määrärahat eivät nosta puolustuksen määrärahatasoa pysyvästi.

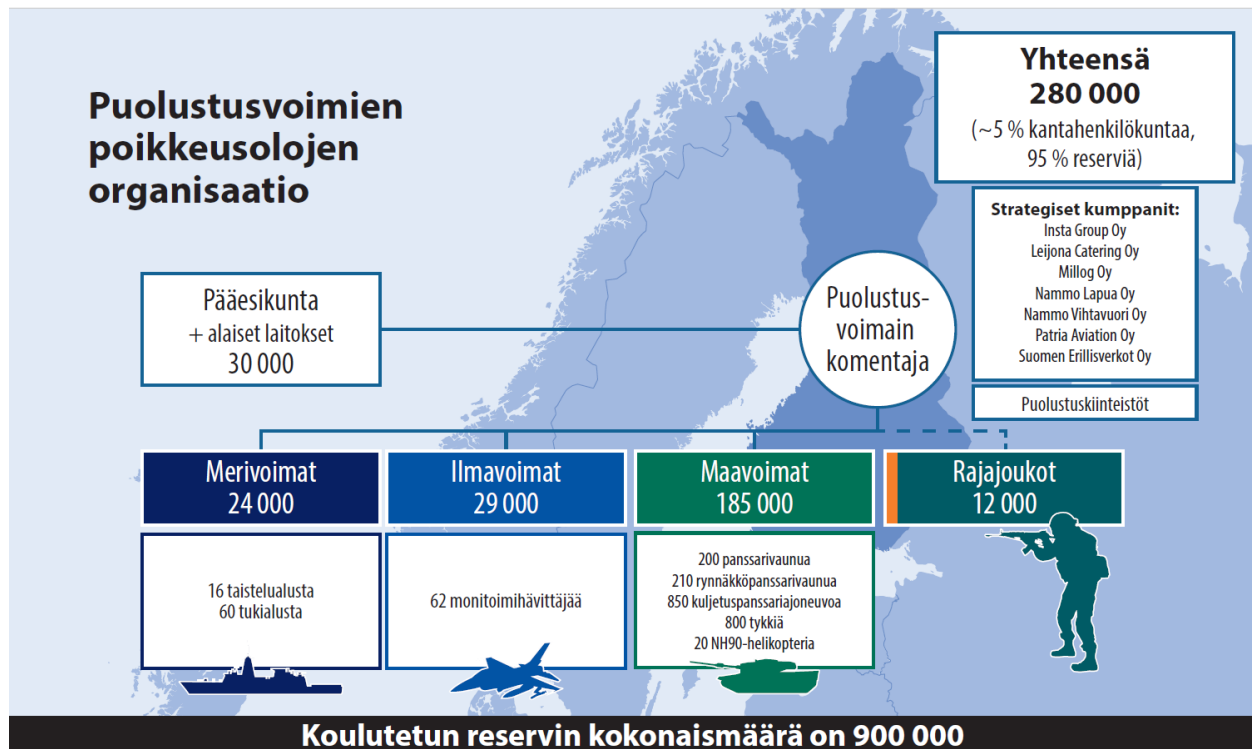
Puolustusvoimien normaaliolojen henkilöstö

- Puolustusvoimien palkattu henkilöstö 13 000 henkilöä
- Varusmiehiä koulutetaan vuosittain noin 20 000 henkilöä ja vapaaehtoisia naisia noin 1 000 henkilöä
- Reservin kertaus- ja vapaaehtoiset harjoitukset vuosittain:
  - Pakolliset harjoitukset 28 000 henkilöä
  - Vapaaehtoiset harjoitukset 8 000 henkilöä
  - Maanpuolustuskoulutus ry:n järjestämät harjoitukset noin 21 000 henkilöä

Vuosina 2012–2015 toteutetussa puolustusvoimauudistuksessa Puolustusvoimien palkatun henkilöstön määrää vähennettiin noin 2 300 työntekijällä 12 000 työntekijään. Puolustusvoimien henkilöstöä päätettiin kasvattaa VNPS 2021:n linjauksilla 500 henkilötyövuodella. Toimintaympäristön muutos ja Nato-jäsenyys aiheuttavat merkittäviä lisähenkilöstötarpeita (ks. luku 4.8.1).

Puolustusvoimien normaaliolojen henkilöstö

Puolustushallinnon henkilöstömäärä ei ole riittävä suhteessa tehtäviin ja velvoitteisiin. Edellisessä puolustusselonteossa tunnistettiin tarve lisätä 500 henkilöä valmiuteen, koulutukseen ja uusien suorituskykyjen käyttöönottoon liittyviin tehtäviin. Lisäys toteutetaan nopeutetusti ja kohdennetaan Puolustusvoimille vuosina 2023–2026. Nato-jäsenyys, turvallisuusympäristön muutos ja syventyvä puolustusyhteistyö ovat edelleen kasvattaneet tehtävien ja käytettävissä olevan henkilöstöressurssien välistä epäsuhtaa sekä Puolustusvoimissa että puolustusministeriössä. Henkilöstön kohdentaminen Nato-tehtäviin ja palvelussuhteen ehtojen kehittäminen on käynnistynyt, mutta jatkuu vielä vuosia. Viimeaikaiset kriisit ja sodat ovat osoittaneet myös tarpeen pitkäkestoisen sodankäyntikyvyn varmistamiseen, jossa henkilöstöllä on keskeinen rooli.

Puolustusvoimien poikkeusolojen organisaatio

Kokonaismaanpuolustuksen merkitys on korostunut heikentyneessä turvallisuustilanteessa, ja sitä on kehitetty useilla hallinnonaloilla edellisen selonteon jälkeen. Puolustushallinnossa on laadittu edellisen puolustuselonteon edellyttämä selvitys kokonaismaanpuolustuksesta suhteessa muuttuneeseen turvallisuusympäristöön, jonka pohjalta on käynnistetty tarvittavien jatkotoimien suunnittelu.

Toimintaympäristön kehitys on korostanut muiden hallinnonalojen tarvetta varautua Puolustusvoimien tukemiseen pitkäkestoisessa, koko yhteiskuntaan vaikuttavassa korkean intensiteetin kulutussodankäynnissä.

Kokonaismaanpuolustuksessa yhteiskunnan eri sektoreiden resursseja kohdistetaan tukemaan sotilaallisia operaatioita ja muita puolustustoimia tarvittavissa määrin. Samalla yhteiskunnan elintärkeät toiminnot ylläpidetään turvallisuustilanteen kannalta tarkoituksenmukaisella tasolla. Kokonaismaanpuolustuksessa kullakin viranomaisella on velvollisuus varautua suoritumaan tehtävistään kaikissa olosuhteissa.

Kokonaismaanpuolustuksen ja huoltovarmuuden kannalta yksi keskeinen tekijä on kotimainen puolustusteollisuus, jonka toiminta ulottuu normaalioloista poikkeusoloihin. Kotimaisella puolustusteollisuudella on merkittävä rooli keskeisten asejärjestelmien ylläpidossa, uusien suorituskykyjen kehittämisessä ja sotamateriaalin tuotantokyvyn kasvattamisessa. Samalla suomalainen puolustus- ja turvallisuusteollisuus on merkittävä työllistäjä ja tärkeä osa puolustuksen voimavaroja kotimaassa. Esimerkiksi F-35-hankkeen teollisen yhteistyön arvioitu suora kotimainen työllisyysvaikutus on kaikkiaan

4500 henkilötyövuotta ja Laivue 2020 -hankkeen työllisyysvaikutus 3500 henkilötyövuotta vuosikymmenen loppuun saakka.

Suomessa puolustusteollinen tuotanto on pitkälti suuntautunut kotimaan markkinoille. Viime vuosina viennillä on kuitenkin ollut jo merkittävä osuus teollisuuden liikevaihdosta. Tarve kasvattaa kotimaisen puolustusteollisuuden kapasiteettia ja varmistaa sen kilpailukyky ja toimintaedellytykset on kasvanut merkittävästi. Räjähdetuotantoa on tehostettu ja teollisen tuotannon poikkeusolojen valmiutta on parannettu. Eurooppalaisen puolustusteollisuuden merkitys on tunnistettu ja sen vahvistaminen on käynnistetty EU:n puolustusrahoitusinstrumenttien tuella.

Sotilaallisen maanpuolustuksen kumppanuuksilla on Puolustusvoimien toimintamallissa vakiintunut ja merkittävä asema kaikissa turvallisuustilanteissa. Puolustusvoimien ja kumppaneiden välistä yhteistoimintaa on kehitetty ja testattu valtakunnallisissa harjoituksissa. Toimintaympäristön muutoksen ja Nato-jäsenyyden myötä sotilaalliseen huoltovarmuuteen, varautumiseen ja poikkeusolojen toimintaan liittyvät vaatimukset korostuvat kaikissa kumppanuuden muodoissa.

Suomen sotilaallinen puolustusjärjestelmä on osajärjestelmistä muodostuva kokonaisuus, joka tuottaa sotilaallisessa maanpuolustuksessa vaadittavat suorituskyvyt. Puolustusjärjestelmän valmiutta säädellään uhkatasoa vastaavaksi. Kykyä kaikkien operatiivisten toimintaympäristöjen valvontaan on kehitetty viimeisten vuosien aikana. Erityisesti avaruus- ja kybertoimintaympäristöt, informaatioulottuvuus, sähkömagneettinen spektri sekä tiedustelutoimiala vaativat tiivistä yhteistyötä hallinnonalojen ja muiden keskeisten toimijoiden välillä, mukaan lukien kansainväliset kumppanit.

Puolustusvoimien nykyinen komento- ja joukkorakenne perustuu kansallisen puolustuksen lähtökohtiin ja edellyttää tarkastelua Nato-jäsenyyden vaikutusten näkökulmasta. Puolustushallinto on liitetty Naton vaste- ja valmiudensäätelyjärjestelmiin. Niihin liittyvien kansallisten toimeenpano- ja päätöksentekomekanismien tarkastelu on käynnistetty puolustushallinnon johdolla.

Varusmiespalveluksen suoritti vuonna 2023 noin 19 000 henkilöä, joista vapaaehtoisen asepalveluksen suorittaneita naisia oli noin 900. Asevelvollisuuden kehittämistä ovat ohjanneet parlamentaarisen komitean mietinnössä esitetyt tavoitteet. Kutsuntojen kehittämisen työryhmän raportti julkaistiin tammikuussa 2024. Raportin mukaan olennaisinta on lisätä nuorten maanpuolustustietoisuutta sekä parantaa nuorten henkistä ja fyysistä toimintakykyä. Tavoitteena on, että mahdollisimman moni varusmiesikäluokasta suorittaisi asepalveluksen ja että vapaaehtoisen palveluksen suorittavien naisten määrä jatkaisi kasvuaan.

Kertausharjoitusten määrää on nostettu merkittävästi, ja asevelvollisten kouluttamiseen on osoitettu lisää henkilöstöä keväällä 2022 saadulla lisärahoituksella. Kertausharjoituksissa koulutettiin vuonna 2023 noin 28 000 reserviläistä. Vapaaehtoisen maanpuolustuksen koulutuspäivien määrät ovat nousseet huomattavasti.

Vapaaehtoinen maanpuolustus yhdistää kaikkia kansalaisryhmiä ja kohottaa maanpuolustustahtoa. Vapaaehtoisen maanpuolustustoiminnan kehittämisen lähtökohtina ovat olleet yhteiskunnan ja erityisesti Puolustusvoimien tarpeet. Jatkossa kehitystä ohjaa vuoden 2024 loppuun mennessä määritettävä vapaaehtoisen maanpuolustuksen tavoitetilä.

Puolustusvoimien materiaalista kehittämistä on jatkettu edellisen selonteon linjausten ja laadittujen kehittämisohjelmien mukaisesti. Materiaalinen valmius on parantunut keväällä 2022 osoitetulla lisärahoituksella, jolla on kyetty täydentämään ampumatarvikevarastoja sekä nostamaan kunnossapidon tasoa. Materiaalisen valmiuden omavaraisuusastetta on kyetty nostamaan. Materiaalisessa valmiudessa ja omavaraisuudessa on kuitenkin edelleen merkittäviä puutteita, joiden korjaaminen edellyttää lisätoimia. Naton Suomelle asettamien suorituskykytavoitteiden sisällyttäminen osaksi Puolustusvoimien kehittämisohjelmaa on käynnistetty.

Suomi on **tukenut Ukrainaa** merkittävästi puolustusmateriaalilla. Ukrainan tukeminen on perustunut tarkkaan riskiperusteiseen harkintaan. Siinä on otettu huomioon Ukrainan esittämät tarpeet sekä oma kyky luovuttaa materiaalia, mukaan lukien mahdollisuudet korvaavien suorituskykyjen hankintaan puolustuskyvyn turvaamisen edellyttämässä aikataulussa. Luovutettua materiaalia on hankittu myös suoraan kotimaiselta puolustusteollisuudelta. Puolustuskyvyn ylläpitämiseksi on kriittisen tärkeää, että Ukrainalle luovutetun materiaalin korvaamiseen saadaan täysimääräinen lisärahoitus. Lisäksi Puolustusvoimat on osallistunut EUMAM Ukraine -koulutusoperaatioon sekä Britannian johdolla toteutettavaan Interflex-koulutusoperaatioon.

Viranomaisten välisen yhteistoiminnan määrä ja laatu ovat kasvaneet edellisen selonteon jälkeen. Laaja-alaiseen vaikuttamiseen varautuminen ja vastaaminen vaativat jatkossakin tiiviimpää viranomaisyhteistyötä kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Riittävä vaste muodostuu turvallisuusviranomaisten yhteistyöstä, johon kukin viranomainen osallistuu tehtäviensä ja toimivaltuuksiensa mukaisessa roolissa.

Sotilaallisessa kriisinhallinnassa merkittävimpiä muutoksia edellisen selonteon jälkeen ovat olleet Afganistanin operaation päätyminen, osallistuminen EUMAM Ukraine -koulutusoperaatioon ja KFOR-operaation vahvistaminen. Malin kriisinhallintaoperaatioihin osallistuminen päättyi sekä YK:n että EU:n puitteissa. Kriisinhallinnan osalta Suomen operatiivinen toiminta OIR-operaatioissa Irakissa päättyy vuoden 2024 loppuun mennessä. Afganistanin pelastus- ja evakuointioperaatioissa vuonna 2021 käytettiin ensimmäisen kerran kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevan lainsäädännön mukaista kansallista päätöksentekoa. Lakiin perustuen on tämän jälkeen osallistuttu muun muassa Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin.

Suomen **maapuolustus** on rakennettu kansallisen puolustuksen tarpeisiin. Maavoimien valmiutta ja suorituskykyä on parannettu. Puolustusyhteistyön syventymisen ansiosta Maavoimat on kyennyt parantamaan valmiuttaan ja iskukykyään. Maa- ja ilmapuolustuksen tiiviimpi yhteistoiminta on kehittänyt taistelukykyä niin kansallisesti kuin liittokunnan jäsenenä.

Operatiivisia joukkoja ja paikallisjoukkoja on kehitetty kokonaisuutena painottaen liikkuvuutta, taistelukykyä ja materiaalista valmiutta. Harjoituksissa on kehitetty joukkojen yhteistoimintakykyä sekä kykyä vastata laaja-alaiseen vaikuttamiseen. Taistelutehtävissä paikallisjoukot ja operatiiviset joukot muodostavat kokonaisuuden taistelun aloittamisesta vihollisen pysäyttämiseen sekä tarvittavien hyökkäyksien tekemiseen päämääränään vihollisen lyöminen ja sen pakottaminen vetäytymään Suomen alueelta. Toiminnassa ovat korostuneet alueelliset ja paikalliset erityispiirteet ja tehtäväkenttä sekä ratkaisujen hakeminen paikallisella tasolla yhdessä muiden viranomaisten ja toimijoiden kanssa. Osana yhteistyötä on kehitetty myös valmiusrakentamista. Lisäksi on tarkennettu Maavoimien joukkorakennetta ja nostettu joukkojen perustamisvalmiutta tarkastuksilla ja harjoituksilla.

Taistelijoiden suojaa ja tulivoimaa kaikissa puolustushaaroissa on parannettu hankkimalla yksilö- ja joukkokohtaista varustusta. Maavoimien tiedustelun, tulenkäytön ja kansainvälisen yhteistoiminnan kykyä on kehitetty johtamisjärjestelmän lisähankinnoilla. K9-panssarihaupitsien lisähankinnoilla parannetaan tykistön kykyä tukea Maavoimien taistelua ja lisätään tykistön taistelunkestävyyttä. Lisäksi Maavoimat on kehittänyt erityisesti ampumaravikeomavaraisuuttaan ja panssarintorjuntaa.

Maavoimien kyky liikkuviin operaatioihin heikkenee 2030-luvulla merkittävästi, ellei nykyistä rynnäkkö- ja taistelupanssarivaunukaluston suorituskykyä ylläpidetä sekä korvata käyttöikänsä päässä olevaa kalustoa uusilla suorituskyvyillä. Ylläpidettävistä järjestelmistä raskas raketinheitinjärjestelmä ja taistelupanssarivaunukalusto vaativat elinjaksopäivityksen sekä suorituskyvyn ajantasaistamisen. Merkittävimmät vanhenevat järjestelmät ovat jalkaväen taisteluajoneuvo, pioneerien ponttoonikalusto sekä Maavoimien lähitaistelua tukeva tykistön ja kranaatinheittämisen suorituskyky. Lisäksi mekanisoitujen joukkojen liikkeen edistämiskyky ja Maavoimien arktisen liikkuvuuden kyky tulee varmistaa. Sodankäynnin muutos vaatii myös uusien suorituskykyjen kehittämistä.

Maavoimien kaluston vanhentuminen ja kyky osallistua Naton yhteiseen puolustukseen edellyttävät maapuolustuksen laaja-alaista ja pitkäkestoista uudistamista, jonka toimeenpano on käynnissä. Naton puolustussuunnittelun kautta Suomelle asetetut suorituskykytavoitteet ohjaavat osaltaan Maavoimien kehittämistä. Maapuolustuksen uudistaminen edellyttää riittävän ja pitkäjänteyksen resursoinnin varmistamista.

Merivoimien kyky alueellisen koskemattomuuden valvontaan ja turvaamiseen on ylläpidetty. **Meripuolustuksen** uudistaminen on käynnissä. Pohjanmaa-luokan monitoimikorvettien (Laivue 2020 -hankkeen) valmistuessa Merivoimilla on kyky ympärivuotiseen pitkäkestoiseen läsnäoloon ja operointiin Itämerellä sekä kyky osallistua Naton merelliseen toimintaan ja operaatioihin. Tämä tukee koko puolustusjärjestelmää ja meriyhteyksien turvaamista.

Merellisten hyökkäysten torjunnan edellyttämä pintatorjunta- ja miinoituskyky on ylläpidetty, ja seuraavan sukupolven kauaskantoisen pintatorjuntaohjusjärjestelmän käyttöönotto on käynnissä. Nykyisiä pääasejärjestelmiä ylläpidetään, kunnes uudet suorituskyvyt saavuttavat täyden toimintakyvyn.

Meripuolustuksen joukkojen johtamis-, liikkumis- ja tulenantokykyä sekä suojaa on kehitetty suunnitellusti. Pintavalvontajärjestelmien toimintakyky ylläpidetään. Vedenalaisen valvonnan järjestelmien sekä miinanraivaamiskyvyn uudistaminen on käynnistetty.

Merivoimat on aloittanut osaltaan Naton yhteisen puolustuksen edellyttämien suorituskykyjen suunnittelun. Niiden toimeenpano edellyttää lisäresursointia ja vuosia kestävä työtä.

Ilmapuolustuksen operatiivinen toimintavalmius on ylläpidetty toimintaympäristön vaatimusten mukaisesti ja Suomen ilmapuolustus on osa Naton ilma- ja ohjuspuolustusjärjestelmää. Ilmaoperaatiot pystytään toteuttamaan yksin sekä osana liittokuntaa ja mahdollisia koalitioita.

Ilmapuolustuksen suorituskykyä ja suojaa on parannettu kehittämällä liikkuvan taistelutavan menetelmiä, tukikohtarakenteita ja järjestelmiä. Ilmavoimien ja ilmatorjunnan taistelutavan perusratkaisut ovat osoittautuneet toimiviksi Venäjän käymän hyökkäyssodan perusteella. Selontekokaudella loppuun saatettavat hävittäjä- ja ilmatorjuntahankinnat toteuttavat teknologia-ajan, joka parantaa kerroksellista ja kattavaa ilma- ja ohjuspuolustusta. F-35 -järjestelmän käyttöönotto vahvistaa koko puolustusjärjestelmän operointikykyä. Käyttöön otettava ilmatorjunnan David's Sling -järjestelmä sekä Merivoimien uuden Pohjanmaa-luokan suorituskyvyt parantavat ilmapuolustuksen ennakkovarointukykyä ja kerroksellista torjuntakykyä. Selontekokaudella poistuu käytöstä ilmatorjuntajärjestelmiä, mikä heikentää ilmatorjunnan alueellista kattavuutta ja edellyttää korvaavan suorituskyvyn rakentamista.

Ilmauhka on laajentunut määrällisesti ja laadullisesti. Ballististen ja risteilyohjusten ohella lennokkien käyttö on lisääntynyt merkittävästi. Ilmapuolustukselta tämä edellyttää kehittyneitä valvontakykyä sekä uusia kustannustehokkaita kykyjä torjua massamaisesti käytettäviä asejärjestelmiä sekä valmiutta suojata maa-, meri- ja ilmavoimien joukot, yhteiset suorituskyvyt ja tärkeät kohteet.

Nykyisen hävittäjä- ja ilmatorjunnan kaluston suorituskyky säilytetään tehtävien edellyttämällä tasolla uusien järjestelmien käyttöönottoon asti. F-35-järjestelmän käyttöönoton yhteydessä F/A-18 -suorituskyvyistä luovutaan suunnitelmallisesti. Kansallinen lentokoulutusratkaisu vastaa toimintaympäristön vaatimuksiin 2030 -luvulle asti. Kansainvälinen, erityisesti Pohjoismaiden, kiinnostus Suomen lentokoulutusratkaisuun voi mahdollistaa monikansallisen lentokoulutuksen, joka tulee selvittää vuosikymmenen loppuun mennessä.

Ilmavoimat on aloittanut osaltaan Naton yhteisen puolustuksen edellyttämien suorituskykyjen suunnittelun. Niiden toimeenpano edellyttää lisäresursointia ja vuosia kestävä työtä.

Puolustusvoimien vastuulla on Suomen **sojilaallinen kyberpuolustus** osana kansallista ja Naton kyberpuolustusta. Puolustusjärjestelmä turvataan kyberpuolustuksen

suojautumisen, tiedustelun ja vaikuttamisen suorituskyvyillä siten, että Puolustusvoimat kykenee täyttämään tehtävänsä. Kyberpuolustuksella tuetaan lisäksi muita viranomaisia.

Sotilaallisen kyberpuolustuksen valvonnan ja tilannekuvan avulla havaitaan ja tunnistetaan uhkatoimijat sekä estetään niiden pääsy Puolustusvoimien kannalta keskeisiin järjestelmiin ja tietoihin. Puolustusvoimat on kehittänyt kybertilannekuvan muodostamista, valvontaa ja suojaamista sekä kyberoperaatioiden suunnittelua ja toimeenpanoa. Kyberpuolustuksen integrointi osaksi kaikkea operatiivista toimintaa jatkuu, ja se sisällytetään myös kaikkiin Puolustusvoimien toimintoihin sekä yhteistyöhön viranomaisten ja eri sektorien kanssa.

Avaruuspuolustuksen kehittämisessä on jatkettu avaruusteknologialla tuotettujen palvelujen hankkimista kansainvälisten kumppaneiden kanssa laadituilla sopimuksilla ja yhteistyöllä. Yhteistyötä avaruustilannekuvan kehittämiseksi on tehty EU:ssa, Natossa ja kahdenvälisesti. Kansallisesti on jatkettu poikkihallinnollisen avaruustilannekeskuksen suunnittelua muiden viranomaisten kanssa. Kaupallisten palvelujen saatavuus ja suorituskyvyt ovat kehittyneet nopeasti. Kaupallisia palveluja hyödynnetään puolustuskyvyn tukemiseksi jatkuvasti, ja uusia mahdollisuuksia selvitetään. Puolustushallinto jatkaa avaruussodankäynnin vaikutusten tunnistamista puolustusjärjestelmän eri toimintojen osalta.

Puolustusvoimien **informaatiopuolustuksen** suorituskykyjen osaamista, toimintamalleja ja välineitä on kehitetty siten, että suorituskyvyillä kyetään tunnistamaan ja vastaamaan puolustusjärjestelmään kohdistuvaan informaatiovaikuttamisen uhkaan. Informaatiopuolustuksella vahvistetaan pelotetta ja valmistaudutaan poikkeusoloissa tukemaan Suomen alueelle kohdistuvan aseellisen hyökkäyksen torjuntaa osana Puolustusvoimien operatioita sekä tuetaan Puolustusvoimien omaa operointia osana liittokuntaa. Informaatiopuolustuksella on ajantasainen kyky tukea operatiivista tilannekuvaa informaatioympäristön osalta puolustusjärjestelmän suojaamiseksi sekä puolustusellisten toimenpiteiden käynnistämiseksi tarvittaessa.

Puolustusvoimien yhteisiä suorituskykyjä ovat sotilastiedustelu, johtamisjärjestelmä, kaukovaikutteiset asejärjestelmät, erikoisjoukot ja logistiikka. Toimintaympäristön muutos ja teknologioiden kehittyminen ovat asettaneet uusia vaatimuksia **sotilastiedustelulle** erityisesti tiedonhankinnan osalta. Tiedustelun tapahtuessa enenevässä määrin verkossa sotilastiedustelulain toimivaltuudet sekä tiedustelukykyjen kehittäminen ovat edelleen parantaneet kykyä muodostaa tilannekuvaa ja antaa ennakkovaroitus valmiuden säätämiseksi. Sotilastiedustelun lainsäädännön arviointi on jatkuvaa. Sotilastiedustelun suunnitelmallinen integrointi Naton tiedustelutoimintaan on täydentänyt tilannekuvaa ja ennakkovaroituksen antamista. Sotilastiedustelun ja suojelupoliisin tiivis yhteistyö on vankka perusta suomalaiselle tiedustelulle kaikissa yhteyksissä.

Johtamisjärjestelmän valmiutta on kehitetty vastaamaan sotilaallisen toimintaympäristön muutoksia. Kriittisillä lisämateriaalihankinnoilla on parannettu johtamisjärjestelmien materiaalista varmuutta. Tilannekuvayhteistyötä on tehostettu niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Yhteistyötä teleoperaattoreiden sekä keskeisten liittolaisten ja

kumppaneiden kesken on vahvistettu yhteisoperoinnin mahdollistamiseksi. Johtamisjärjestelmien toimivuus on varmistettu parantamalla tietoturvaa ja kybersuojausta.

Puolustusvoimat on hyödyntänyt johtamisen tukena valtion yhteisiä palveluja sekä osallistunut niiden kehittämiseen. Puolustusvoimien käyttämiä johtamisjärjestelmiä on täydennetty suunnitelmallisesti kaupalliseen teknologiaan perustuvilla välineillä ja ratkaisuilla. Puolustuksen kannalta kriittiset tietoliikenneyhteydet on varmennettu yhteiskunnan infrastruktuurilla, mukaan lukien valtakunnan rajat ylittävä tietoliikenne. Kehitystyö tekoälyn hyödyntämiseksi päivittäisen työn tukena ja analytiikassa sekä tarvittavan datanhallinnan kehittäminen on käynnistetty, mutta edellyttää lisäpanostuksia.

Nato-jäsenyyden sekä kahden- ja monenvälisen kansainvälisen yhteistyön vaikutukset huomioidaan johtamisjärjestelmien ylläpidossa ja kehittämisessä. Työ Puolustusvoimien liittämiseksi Naton johtamisjärjestelmiin on käynnissä. Yhteisen puolustuksen suunnittelu ja toimeenpano edellyttävät johtamisrakenteiden tarkentamista, Puolustusvoimien johtamisjärjestelmäarkkitehtuurin muuttamista sekä Naton järjestelmien hallittua ja tietoturvallista käyttöönottoa. Tietojärjestelmien ja salaustuotteiden arviointi- ja hyväksyntäkyvykkyyttä kehitetään yhteistoiminnassa Liikenne- ja viestintävirasto Traficom in kanssa.

Puolustusvoimat on jatkanut **kaukovaikutteisten asejärjestelmien** käyttöönottoa ja maalinosoituskyvyn parantamista kaikissa puolustushaaroissa. Puolustusvoimat kykenee kaukovaikuttamiseen maa- ja pintamaaleihin hävittäjäkalustolla, raskailla raketinheittimillä sekä pintatorjuntaohjuksilla. Kaukovaikuttamisen edellyttämiä ampumatarvikkeita on täydennetty.

Puolustusvoimien **erikoisjoukkojen** varustusta on uudistettu vastaamaan tehtävien ja toimintaympäristön kehitystä. Helikopterijärjestelmän suorituskykyä sekä käytettävyyttä erikoisjoukkotoimintaan on parannettu. Ilmatulenjohtajien määrää on kyetty lisäämään. Yhteisoperointikykyä Puolustusvoimien sisällä, muiden viranomaisten ja liittolaisten kanssa kehitetään edelleen.

Logistiikkajärjestelmän tukemiskyky on mitoitettu vain kansallisen puolustuksen tarpeisiin, jossa painopiste on taistelevien joukkojen huollossa. Toimintaympäristön muutoksen, liittoutumisen ja kasvaneen toiminnan edellyttämien logistiikan suorituskykyjen rakentaminen on suunniteltu ja käynnistymässä.

Logistiikan tukemiskyky on kehittynyt joukkojen harjoituksissa, valmius- ja kumppanuusharjoituksissa, erilaisissa häiriötilanteissa ja Ukrainan materiaaliuuen toimeenpanosta saatujen kokemusten perusteella. Kahden- ja monenvälisiä materiaaliyhteistyötä on tehty edellisen selonteon painopisteiden mukaisesti. Monikansallisten harjoitusten tukeminen on lisännyt kykyä keskittää ja tukea joukkoja sekä parantanut yhteistoimintakykyä.

Kansainvälistä ja kansallista poikkihallinnollista yhteistyötä sotilaallisen liikkuvuuden mahdollistamiseksi on tiivistetty, mutta tavoitetilan saavuttaminen edellyttää vielä huomattavia kehittämistoimia ja resursointia esimerkiksi rajanylittävän sotilaallisen toiminnan sujuvoittamiseksi, isäntämaatuen valmiuksien parantamiseksi, logististen suorituskykyjen kehittämiseksi ja liikenneinfrastruktuurin kaksikäyttöisyyden ja välityskyvyn kehittämiseksi.

Puolustusvoimien **infrastruktuurin** rakentamisen ja kehittämisen tarpeet ovat viime vuosina kasvaneet selvästi. Turvallisuustilanteen heikentyminen on ajoittunut tilanteeseen, jossa Puolustusvoimilla oli jo käynnissä poikkeuksellisen laaja suorituskykyjen kehittämiseen liittyvä toimitilainvestointikokonaisuus. Samaan aikaan varastointikapasiteettia edellyttäviä materiaalihankintoja ja ammustuotantoa on kasvatettu. Merkittäviä hankekokonaisuuksia ovat F-35-hankkeen edellyttämä rakentaminen, varastoinnin kehittäminen sekä suojatilojen ja kasarmien suunnitelmallinen peruskorjaaminen ja uudisrakentaminen. Kiinteistöjen kunnossapitoon ja rakennusten elinkaaren hallintaan on panostettu merkittävästi 2020-luvulla. Lisäksi Nato-jäsenyys ja Yhdysvaltojen kanssa solmittu DCA-sopimus asettavat uusia vaatimuksia tilatarpeille. Investoinneilla Puolustusvoimien infrastruktuuriin on työllistävä ja rakennusteollisuutta tukeva vaikutus eri puolilla maata.

Logistiikkajärjestelmässä on kehittämistarpeita kansallisen puolustuksen sekä liittokunnan ja liittolaisten tukemisen näkökulmista. Keskeisiä osa-alueita ovat muiden muassa kansainvälisten joukkojen ja laajamittaisen materiaaliavun luovuttaminen ja vastaanottaminen, ennakkovarastointi, lääkinnän suorituskyvyt, ilmakuljetuskyky sekä pitkäkestoisen logistiikan tuen järjestäminen.

Turvallisuudelle ja puolustukselle kriittisten teknologioiden kehittäminen ei enää lähtökohtaisesti ole valtioiden käsissä, vaan niitä kehitetään pääosin siviilivetoisesti kaupallisista lähtökohdista. Teknologisten kyvykkyyksien hallinta ja hyödyntäminen valtiollisella tasolla onkin korostunut kansallisen turvallisuuden osatekijänä. Teknologisten intressien edistäminen erityisesti murrosteknologioiden osalta on myös osa turvallisuuspolitiikkaa.

Teknologian kehitysnopeus ja vaikutukset yhteiskuntaan, konflikteihin ja suorituskykyvaatimukseen on edennyt harppauksin 2020-luvun aikana: tekoäly on kokenut läpimurtonsa ja Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on ensimmäinen laajamittainen konflikti, jossa on otettu massamaisesti käyttöön miehittämättömiä kauko-ohjattuja ja autonomisia järjestelmiä sekä muita siviiliteknologiaan ja -tuotteisiin perustuvia sotilaallisia suorituskykyjä.

Uusilla teknologioilla voi olla käänteentekevä vaikutus sodankäyntiin ja suorituskykyjen suunnitteluun ja rakentamiseen. Euroopan unioni on kiinnittänyt erityisesti Venäjän hyökkäyssodan alettua voimakkaasti huomiota EU:n strategisen autonomian vahvistamiseen kriittisten teknologioiden ja teknologiapolitiikan osalta. Vastaavasti Nato on toiminnassaan huomionnut, että teknologiakehitys muovaa yhteiskuntaa ja konfliktin kuvaa. Naton näkökulmasta teknologia on keskeinen strategisen kilpailun alue, joka pohjimmiltaan

mahdollistaa sotilaallisten suorituskykyjen etumatkan ja siten myös uskottavan pelotteen ylläpidon.

Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan painopisteitä Suomessa ovat olleet kauko-ohjatut ja autonomiset miehittämättömät järjestelmät, tiedonkäsittely, tilannetietoisuus sekä kvantti- ja murrosteknologiat laajemminkin. Edellisen selonteon jälkeen on vahvistettu hallinnonalan kiinnittymistä monenkeskiseen kansainväliseen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio eli TKI-yhteistyöhön. Puolustushallinto on osallistunut esimerkiksi Naton tutkimustoiminnan ja innovaatioaloitteiden toimeenpanoon. Tähän sisältyy DIANA-kiihdyttämön ja testikeskusten perustaminen Suomeen. EU:n viitekehyksessä Suomi on hyödyntänyt Euroopan puolustusrahaston luomia mahdollisuuksia kansallisessa TKI-toiminnan kehittämisessä.

Kehittämistoimenpiteistä huolimatta puolustushallinnon oma kyky ja kapasiteetti teknologian seurantaan ja hallintaan sekä kansainvälisten TKI-instrumenttien täysimääräiseen hyödyntämiseen on edelleen puutteellinen. Tämä johtuu toimintaan käytettävissä olevista resursseista sekä hajanaisesta organisoitumisesta.

Edellisellä vaalikaudella uudistettiin **puolustushallintoa koskevaa lainsäädäntöä**. Muiden muassa kutsuntojen järjestämistä joustavoitettiin. Varusmiespalvelusta ja siviilipalvelusta koskevaa sääntelyä täsmennettiin liittyen muun muassa palveluskelpoisuudesta päättämiseen sekä asevelvollisuudesta ja siviilipalveluksesta kieltäytymiseen. Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen ampuma-aseiden käytön mahdollisuutta vapaaehtoisessa maanpuolustuksessa laajennettiin. Lisäksi säädettiin uudet lait naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta ja sotilasajoneuvoista. Kiinteistöhankintojen luvanvaraisuutta koskevaa sääntelyä täsmennettiin sekä kiinteistökaupan lisärajoitusten ja kieltämisen tarvetta selvitettiin. Osallistumista yhteistoimintaan Puolustusvoimien keskeisten kansainvälisten kumppanien kanssa ja siitä päättämistä koskevaa sääntelyä selkeytettiin.

Eduskunta hyväksyi 1.3.2023 Suomen liittymisen Pohjois-Atlantin sopimukseen ja Pohjois-Atlantin liiton, kansallisten edustajien ja kansainvälisen henkilöstön asemasta tehtyyn sopimukseen. Lisäksi hyväksyttiin ja saatettiin voimaan Suomen liittymisen myös muihin Nato-jäsenyyden edellyttämiin kansainvälisiin sopimuksiin.

Nato-jäsenyys on käynnistänyt merkittävän säädösmuutostyön hallinnonalalla, sillä puolustusta koskeva lainsäädäntö on rakentunut kansallisen puolustuksen ja sotilaallisen liittoumattomuuden varaan. Puolustusvoimien tehtäviä sekä aluevalvontalakeja ja siihen liittyviä säädöksiä tarkastetaan vastaamaan Nato-jäsenyyden vaatimuksia. Tämän ohella Naton käynnissä oleva painopisteen muutos takaisin liittokunnan pelotteeseen ja puolustukseen sekä Puolustusvoimien päätehtävien muutos edellyttävät laajempaa lainsäädännöllistä tarkastelua. Lainsäädännön tulee mahdollistaa joustava osallistuminen pelotteen osoittamiseen ja yhteisen puolustuksen toimeenpanoon erilaisissa tilanteissa yhdessä liittolaisten kanssa Suomessa ja koko liittokunnan alueella. Lainsäädännön tarkastelu ja yhdenmukaistaminen tarvittavilta osin Nato-jäsenyyden velvoitteiden täyttämiseksi on pitkäkestoinen prosessi ja jatkuu vuosia.

Euroopan unionissa tehtävä turvallisuus- ja puolustusyhteistyö on vahvistanut jäsenmaiden puolustuskykyä, luonut pohjaa yhteiselle eurooppalaiselle puolustuskyvylle ja lisännyt näin Suomen turvallisuutta. Suomi on jatkanut tukeaan Euroopan puolustusyhteistyön syventämiselle, jossa kehitetään EU:ta globaalina toimijana ja vahvistetaan unionin omaa toimintakykyä. Suomi on kannattanut EU:n merkittävää roolia Ukrainan turvallisuus- ja puolustussektorin sekä asevoimien uudistamisessa.

Puolustusyhteistyö tukee Suomen puolustuskykyä ja sen kehittämistä. Suomi on jatkanut puolustuspoliittisen dialogin syventämistä liittolais- ja kumppanimaiden kanssa sekä laajentanut yhteistyötä uusille osa-alueille. Yhteistyön painopistealueita ovat olleet vaativa harjoitustoiminta, materiaaliyhteistyö, tutkimus- ja kehittämistoiminta, operatiivinen yhteistyö sekä kyky tiedonvaihtoon.

Puolustusyhteistyö on parantanut Puolustusvoimien osaamista ja yhteistoimintakykyä, tilannetietoisuutta sekä kykyä antaa ja ottaa vastaan sotilaallista tukea. Tämä on luonut edellytyksiä Suomen toiminnalle osana Naton yhteistä puolustusta. Puolustusyhteistyötä on syvennetty kahden- ja monenvälisesti erityisesti Ruotsin, Norjan, Yhdysvaltojen, Britannian ja Viron kanssa sekä Nordefcon ja JEF:n puitteissa. Puolustusyhteistyön verkosto todisti toimivuutensa kumppanimaiden osoittaessa vahvaa tukea Suomen Nato-jäsenyydelle ja turvallisuudelle jäsenyysprosessin aikana.

Nato-jäsenyys ja syventyvä puolustusyhteistyö Yhdysvaltojen kanssa on merkinnyt perustavaa laatua olevaa muutosta Suomelle. Natoon liittymisen käytännön vaikutukset ovat kohdistuneet erityisesti puolustushallintoon. Nato-integraatio puolustusministeriössä ja Puolustusvoimissa käynnistettiin kaikilla keskeisillä toimialoilla kesällä 2022 ja jatkuu vuosia.

Suomen ja Yhdysvaltojen kesken solmitun DCA-sopimuksen toimeenpano on käynnissä. Sopimus täydentää Nato-jäsenyyttä ja vahvistaa Suomen puolustuskykyä. Se mahdollistaa yhteisen operatiivisen suunnittelun Yhdysvaltojen kanssa ja Yhdysvaltojen joukkojen ja suorituskykyjen läsnäolon Suomessa sekä luo edellytykset niiden käytölle tarvittaessa Suomen puolustuksen tukena.

Toimintavalmiutta ja puolustuskykyä osoitetaan aktiivisesti yhdessä liittolaisten kanssa tarvittavan pelotteen ylläpitämiseksi. Nato-jäsenyys sekä tiivistyvä kahden- ja monenvälinen yhteistyö ovat parantaneet kykyä tilannekuvan muodostamiseen ja yhteistoimintaan.

4. PUOLUSTUSKYVYN YLLÄPITO JA KEHITTÄMINEN

Puolustusvoimien lakisääteiset tehtävät*

1. Suomen sotilaallinen puolustaminen
2. Pohjois-Atlantin liiton yhteinen puolustus
3. muiden viranomaisten tukeminen
4. osallistuminen Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 222 artiklaan tai Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 42 artiklan 7 kohtaan perustuvaan apuun tai muuhun kuin 2 kohdassa (Pohjois-Atlantin liiton yhteinen puolustus) tarkoitettuun tehtävään sisältyvään kansainvälisen avun antamiseen, yhteistoimintaan ja muuhun kansainväliseen toimintaan
5. osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan ja sotilastehtäviin muussa kansainvälisessä kriisinhallinnassa.

Puolustusvoimien lakisääteiset tehtävät

*Hallituksen esitys Puolustusvoimia koskevasta lainsäädännöstä annetaan eduskunnalle.

4.1 PUOLUSTUSPOLIITTISET PERUSTEET

Suomen puolustus mitoitetaan vastaamaan perustavanlaatuisesti heikentyneen turvallisuustilanteen, Suomen muuttuneen strategisen aseman ja sotilaallisten uhkien asettamiin vaatimuksiin. Suomella on oltava jatkuva kyky vastata laaja-alaiseen vaikuttamiseen, pitkäkestoiseen sotilaalliseen painostukseen sekä vuosia kestäväan laajamittaiseen sodankäyntiin. Suomen puolustusta kehitetään pitkäjänteisesti, suunnitelmallisesti ja kokonaisuutena vastaamaan toimintaympäristön kasvaviin vaatimuksiin. Tässä huomioidaan Naton asettamat yhteiseen puolustukseen liittyvät tavoitteet ja vaatimukset.

Suomen puolustuspolitiikkaa toteutetaan muuttuneessa kansainvälisessä toimintaympäristössä, jota moninaistuvien uhkien lisäksi leimaavat uudenlaiset mahdollisuudet. Puolustuspolitiikassa korostuvat selontekokaudella vahva kansallinen puolustuskyky, Naton ja Euroopan unionin jäsenyydet sekä vahvistuva kahden- ja monenväläinen puolustusyhteistyö. Ukrainan pitkäjänteinen tukeminen on oleellista myös Suomen turvallisuuden ja puolustuksen kannalta.

Puolustuspoliittisten asioiden määrä on Nato-jäsenyyden myötä huomattavasti kasvanut. Kansallisen valmistelun ja päätöksenteon sekä Nato-vaikuttamisen johdonmukaisuuden edellytyksenä on, että puolustusministeriöllä ja Puolustusvoimilla on yhtenäinen tilannekuva puolustuspoliittisesta ja sotilaallisesta valmistelusta. Kansallisesti on varmistettava sujuva ja nopea kyky tehdä tarvittavat päätökset. Puolustusvoimien on voitava osallistua joustavasti ja tarvittaessa viiveettä liittokunnan pelotteen ja

puolustukseen ylläpitoon yhdessä liittolaisten kanssa ja osana liittokunnan normaalia toimintaa. Tämä edellyttää nykyisten päätöksentekoprosessien ja -tasojen tarkastelua. Puolustusministeriö valmistelee hallinnonalansa Nato-asiat valtioneuvoston sekä tasavallan presidentin ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan käsittelyyn ja varmistaa, että eduskunnan tiedonsaantioikeus toteutuu. Tämä tehdään tarvittaessa yhteistyössä ulkoministeriön ja muiden ministeriöiden kanssa.

Suomen puolustuspoliittista ja sotilaallista roolia Natossa muodostetaan tilanteessa, jossa liittokunnassa on käynnissä suurin muutos pelotteen ja puolustuksen vahvistamiseksi sitten kylmän sodan lopun. Suomi osallistuu laaja-alaisesti liittokunnan toimintaan, eikä ole asettanut Nato-jäsenyydelle kansallisia rajoitteita. Suomelle on keskeistä erityisesti liittokunnan kyky vastata Venäjän uhkaan. Suomi sitoutuu Naton pelotteeseen ja yhteiseen puolustukseen 360 asteen turvallisuusperiaatteen mukaisesti koko liittokunnan alueella kaikki uhat huomioiden. Vahva ja toimintakykyinen Nato on Suomen edun mukaista.

Naton pelote koostuu tavanomaisista joukoista ja suorituskykyistä, ohjuspuolustuksesta ja ydinaseista. Tätä kokonaisuutta täydentävät avaruus- ja kybersuorituskyvyt. Ydinaseilla on keskeinen rooli osana liittokunnan pelotetta. Suomi osallistuu Naton ydinpelotetta koskevaan työhön sekä kasvattaa osaamista ja tietoutta ydinaseisiin ja ydinpelotteeseen liittyvissä kysymyksissä. Kansallinen kriisinkestävyys ja liittokunnan yhteinen resilienssi ovat välttämätön edellytys pelotteelle ja puolustukselle sekä liittokunnan päätehtävien tehokkaalle toteuttamiselle.

Pohjois-Atlantin liiton yhteinen puolustus on uusi tehtävä Puolustusvoimille. Toimintaympäristön kehitys lisää Pohjois-Atlantin sopimuksen 5 artiklan merkitystä. Suomi työskentelee sen eteen, että Natolla on riittävä kyky ja valmius yhteisen puolustuksen toimeenpanoon. Suomen puolustuskyky vahvistaa Naton yhteistä puolustusta koko liittokunnan alueella. Puolustushallinto luo edellytykset yhteistoiminnalle liittolaisten kanssa, Naton henkilöstön ja rakenteiden läsnäololle Suomessa sekä liittolaisjoukkojen vastaanottamiselle yhteisen puolustuksen toimeenpanemiseksi. Mikäli Suomea vastaan kohdistetaan sotilaallista voimankäyttöä, Suomi puolustautuu Naton tuella ennakkoon suunniteltujen ja harjoiteltujen järjestelyjen mukaisesti.

Suomi tuottaa turvallisuutta ja on rakentava, luotettava ja suorituskykyinen liittolainen, joka edistää kaikkien Naton kolmen päätehtävän – pelotteen ja puolustuksen, kriisinehkäisyn ja -hallinnan sekä yhteistyövaraisen turvallisuuden – toteuttamista yhdessä liittolaisten kanssa. Suomi on sitoutunut muiden jäsenvaltioiden puolustamiseen. Puolustusvoimat varmistaa tarvittavan kyvyn ja järjestelyt 5 artiklan mukaisten velvoitteiden täyttämiseksi.

Suomi pitää huolta vahvasta kansallisesta puolustuskyvystään ja sen riittävästä resursoinnista. Suomen puolustuksen keskeiset toimintaedellytykset ovat ajantasainen lainsäädäntö, riittävä resursointi mukaan lukien ammattitaitoinen ja motivoitunut henkilöstö sekä tarkoituksenmukainen puolustusmateriaali ja infrastruktuuri.

Asevelvollisuus, laaja ja koulutettu reservi sekä korkea maanpuolustustahto ovat Suomen puolustuksen perustana myös Naton jäsenenä. Suomalaisen yhteiskunnan kriisinkestävyys

perustuu kokonaisturvallisuuden toimintamallin mukaiseen varautumiseen, jolla turvataan yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ylläpito kaikissa olosuhteissa. Kokonaismaanpuolustuksen periaatteen mukaisesti Suomen puolustus nojaa yhteiskunnan tukeen.

Puolustusvoimat tukee muita viranomaisia virka-apupyynnöiden ja yhteistyöjärjestelyjen mukaisesti. Sotilaallisten suorituskykyjen kehittäminen parantaa samalla Puolustusvoimien kykyä tukea muita viranomaisia. Asevelvollisten käytettävyyttä vaativiin sotilaallisiin tehtäviin, rajaturvallisuustehtäviin ja virka-aputehtäviin eri turvallisuustilanteissa kehitetään edelleen. Puolustusvoimat jatkaa osallistumistaan kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan ja sotilastehtäviin muussa kansainvälisessä kriisinhallinnassa. Lisäksi Puolustusvoimat osallistuu kansainvälisen avun antamiseen, yhteistoimintaan ja muuhun kansainväliseen toimintaan.

Puolustushallinto varautuu laaja-alaisen vaikuttamisen ennaltaehkäisyyn ja torjuntaan yhdessä muiden turvallisuustoimijoiden kanssa osana kokonaisturvallisuuden mallia ja kokonaismaanpuolustuksen kehittämistä. Vaikuttamisen tunnistaminen, siihen varautuminen ja vaste edellyttävät tiedustelun, erikoisjoukkojen, kyberpuolustuksen, informaatiopuolustuksen ja strategisen viestinnän kehittämistä kansallisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä.

Kansallisen ja sotilaallisen kyberpuolustuksen kehittämisessä keskeistä on varmistaa toimintaympäristön ja valtiollisen suvereniteetin turvaamisen edellyttämät toimivaltuudet ja toimintaperiaatteet, viranomaisten välinen yhteistoiminta, koordinaatio ja tiedonvaihto sekä osallistuminen Naton kyberpuolustukseen ja sen kehittämiseen.

Informaatiopuolustus ja informaatiovaikuttamiseen vastaaminen on läpileikkaavaa toimintaa, joka edellyttää kykyä ja toimivaltaa informaatioympäristön seurantaan, tiedon jakamiseen ja vaikuttamiselta suojautumiseen sekä kykyä omiin vastatoimiin informaatioympäristössä yli hallinnonalojen ja yhdessä yksityisen sektorin kanssa. Puolustusministeriö vastaa puolustuskykyyn kohdistuvaan informaatiovaikuttamiseen yhdessä Puolustusvoimien ja liittolaisten sekä kokonaismaanpuolustuksen eri toimijoiden kanssa.

Naton pelotteen ja puolustuksen kehittämisessä korostuu liittokunnan operatiivisten suunnitelmien toimeenpantavuus. Tämä edellyttää, että Natolla on toimivat komento- ja johtamisrakenteet, suunnitelmat, joukot ja suorituskyvyt koko alueensa puolustamiseen.

Pohjoismaat, Itämeren alue ja Euroopan puoleinen arktinen alue muodostavat strategisen kokonaisuuden. Sotilaallisesta näkökulmasta Suomi, Ruotsi ja Norja muodostavat yhtenäisen toiminta-alueen. Itämeren alueella on tärkeää kyetä toimimaan joustavasti yhdessä liittolaisten kanssa. Naton sotilaallinen läsnäolo ja harjoittelu Suomen alueella tukevat yhteisen puolustuksen tehokasta toimeenpanoa sekä vahvistavat edellytyksiä puolustaa Suomea.

Suomi osallistuu Naton puolustussuunnitteluprosessiin sekä sisällyttää Suomelle siinä kohdennettavat suorituskykytavoitteet Puolustusvoimien kehittämisohjelmaan.

Uusiin tehtäviin vastaamiseksi ja Suomelle keskeisten kysymysten edistämiseksi Puolustusvoimien ja puolustusministeriön on lähetettävä lisää henkilöstöä Naton rakenteisiin ja lisättävä Nato-asioiden hoitamiseen tarvittavaa henkilöstöä kotimaassa. Tämä edellyttää lisäresursseja. Lainsäädännön uudistamista jatketaan siten, että se mahdollistaa Nato-velvoitteiden toimeenpanon, liittolaisjoukkojen läsnäolon Suomessa sekä Suomen tehokkaan ja joustavan toiminnan osana liittokunnan yhteistä pelotetta ja puolustusta.

Keskeisenä painopisteenä luodaan lainsäädännölliset ja muut edellytykset asevelvollisten ja palkatun henkilöstön osallistumiselle Naton tehtäviin Suomen alueen ulkopuolella. Osallistuminen kansainvälisiin tehtäviin Suomen alueen ulkopuolella on Puolustusvoimien palkatulle henkilöstölle tarvittaessa velvoittavaa, mikäli se on tarpeen riittävien henkilöstövoimavarojen ja tehtävään tarvittavan osaamisen varmistamiseksi. Uuden henkilöstöratkaisun on mahdollistettava riittävän koulutuksen saaneiden asevelvollisten käyttö joustavasti Nato-maiden välillä yli valtiorajojen Suomen puolustamiseksi. Tämä kattaa myös Puolustusvoimien joukkojen tukeutumisen lähialueilla. Sotilaallisen maanpuolustuksen tehtäviin ulkomailla käytettäisiin jatkossakin lähtökohtaisesti vain Puolustusvoimien palkattua henkilöstöä ja sijoitettua reserviä. Tämän lisäksi Puolustusvoimien on tarvittaessa kyettävä lähettämään joukkoja muualle liittokunnan alueelle yhteisen puolustuksen tehtäviin.

Suomelle on keskeistä, että EU:lla on tärkeä rooli eurooppalaisen turvallisuus- ja puolustusyhteistyön mahdollistajana ja laajan turvallisuuden tuottajana. Suomen asema on sitä turvatumpi, mitä yhtenäisempi ja vahvempi toimija EU on. Suomi tukee EU:n puolustuspolitiikan vahvistamista ja EU:n työkalujen hyödyntämistä laaja-alaisesti unionin ja sen jäsenmaiden turvallisuuden ja puolustuskyvyn vahvistamiseksi. EU:n puolustusyhteistyöaloitteita sekä esimerkiksi unionin lainsäädäntöä ja yhteistä budjettia hyödyntämällä vahvistetaan Euroopan puolustuskykyä.

Nato ja EU jakavat yhteisen arvopohjan, ja euroatlanttisen turvallisuuden ja vakauden turvaaminen on niiden yhteinen etu. Suomi edistää Naton ja EU:n toisiaan täydentävää yhteistyötä, jolla vahvistetaan transatlanttista taakanjakoa. Suomelle tärkeitä yhteistyöalueita ovat Ukrainan tukeminen, suorituskykyjen kehittäminen, sotilaallinen huoltovarmuus, kriittisen infrastruktuurin suojaaminen, sotilaallinen liikkuvuus, avaruus- ja hybridiuhkiin vastaaminen sekä Euroopan puolustusteollisen ja -teknologisen pohjan vahvistaminen.

Kahden- ja monenvälinen puolustusyhteistyö on tärkeä osa Suomen puolustuskykyä. Kahdenvälistä yhteistyötä tiivistetään Suomelle keskeisten maiden kanssa yhteisten intressien pohjalta. Yhdysvaltojen kanssa solmitun DCA-sopimuksen toimeenpano korostuu lähivuosina. Liittolaisten kanssa tehtävä kahden- ja monenvälinen puolustusyhteistyö tukee Naton pelotetta ja puolustusta sekä luo edellytyksiä tuen saamiselle ja antamiselle jo ennen Naton suunnitelmien ja 5 artiklan mahdollista aktivointia.

Puolustusyhteistyössä painotetaan niitä maita, jotka olisivat kriisitilanteessa Suomen puolustuksen sekä Naton pelotteen ja puolustuksen näkökulmasta merkittäviä toimijoita Pohjois-Euroopassa ja Itämeren alueella tai joiden merkitys esimerkiksi puolustusmateriaaliyhteistyössä on erityisen suuri. Puolustusyhteistyötä tehdään myös Naton ulkopuolisten Suomelle keskeisten kumppanien kanssa.

Puolustusyhteistyö sisältää myös kansainvälisen materiaaliyhteistyön, joka on keino kehittää Suomen puolustusjärjestelmän suorituskykyä, huoltovarmuutta ja puolustusteollisuutta. Puolustushallinto osallistuu Naton hankintayhteistyöhön, Naton yhteisten suorituskykyjen kehittämiseen sekä tutkimus- ja kehittämistoimintaan tarveperusteisesti.

Hallinnonalan tutkimus-, kehitys- ja innovaatiopolitiikkaa kehitetään kokonaisuutena kansallisista lähtökohdista niin, että se vastaa toimintaympäristön muuttuneisiin vaatimuksiin. Keskeisinä vaikuttimina ovat nopeutunut teknologinen kehitys ja globaali kilpailuasetelma. Teknologisen kyvykkyyden ja hallinnan merkitys strategisena resurssina korostuu paitsi kansallisesti, myös EU:ssa ja Natossa. Sillä on keskeinen merkitys ajantasaisten suorituskykyjen ja huoltovarmuuden perustana.

Suomelle on tärkeää saada aikaan kansainvälistä sääntelyä, sopimuksia tai periaatteita uusien teknologioiden, erityisesti tekoälyn sekä autonomisten asejärjestelmien, vastuulliselle kehittämiselle ja käytölle. Samalla on mahdollistettava uusien teknologioiden hyödyntäminen puolustuskyvyn kehittämisessä. Lisäksi on seurattava, miten sopimusten ulkopuoliset valtiot ja muut toimijat hyödyntävät murroksellisia teknologioita sekä luotava toimintamallit ja vastatoimintakyky uusien teknologioiden muodostamiin uhkiin.

Puolustushallinto osallistuu asevalvontasopimusten ja -järjestelyjen ylläpitoon ja kehittämiseen sekä ylläpitää osaamista ja valmiutta niiden toimeenpanemiseksi.

Suomen maantieteellinen asema Naton ulkorajavaltiona korostaa entisestään tarvetta puolustuksen riittävälle ja pitkäjänteiselle resursoinnille. Suomen puolustusbudjetin vähimmäistasoksi tulee asettaa Natossa yhdessä sovittu tavoitetaso. Se on Vilnan huippukokouksen päätöksin vähintään kaksi prosenttia bruttokansantuotteesta, mutta Venäjän uhkaan ja liittokunnan vaatimuksiin vastaaminen voivat vaatia yhteisen tavoitetason ja resurssien kasvattamista jo lähivuosina.

Naton yhteisen puolustuksen vastuut, riskit ja hyödyt jakautuvat jäsenmaiden kesken. Kaikkien jäsenmaiden odotetaan panostavan liittokunnan yhteisiin tarpeisiin resursseihinsa suhteutetulla tavalla. Natossa yhteisesti sovitun puolustusmenojen tavoitetason toteutumisen perusteella arvioidaan, onko jäsenmaa sitoutunut liittokunnan yhteisiin tavoitteisiin ja tuottaako se turvallisuutta. Lisäksi Natossa seurataan sitä, miten jäsenmaat käyttävät puolustusmenonsa. Kolmas seurattava kokonaisuus on jäsenmaiden panostus operaatioihin ja muuhun toimintaan.

Puolustusmenojen käytön osalta avainkysymys on se, miten jäsenmaat täyttävät Naton uhkaperusteisesta kokonaistarpeesta johdetut maakohtaiset suorituskykytavoitteet. Mikäli

jokin maa ei saavuta tavoitteitaan, kasvattaa se riskejä yhteisen puolustuksen toimeenpanossa. Erityisesti Suomen kaltaisilla Naton ulkorajavaltioilla on vahva intressi varmistaa yhteisen puolustuksen toimivuus.

Suomelle on tärkeää, että jäsenmaiden kansallisten suorituskykyjen ohella kehitetään myös Naton yhteisiä suorituskykyjä pelotteen ja puolustuksen vahvistamiseksi. Tätä toimeenpannaan yhteisrahoitteisten suorituskykyjen kautta. Suomi vaikuttaa liittokunnan yhteisten suorituskykyjen kehittämiseen ja rakentamiseen Naton turvallisuusinvestointiohjelman ja muiden Naton rahoitusmekanismien kautta.

4.2 PUOLUSTUSJÄRJESTELMÄN YHTEENSOVITTAMINEN JA TOIMINTA OSANA NATON PELOTETTA JA PUOLUSTUSTA

Naton sotilaallinen voima perustuu pääsääntöisesti jäsenmaiden kansallisiin joukkoihin ja suorituskykyihin, joita kehitetään ja varaudutaan käyttämään yhdessä liittokunnan alueen puolustamiseksi. Suomen kansallisiin tarpeisiin rakennettu puolustusjärjestelmä on vahva perusta integroitumiselle liittokunnan yhteisen pelotteeseen ja puolustukseen. Suomen puolustusjärjestelmä optimoidaan niin, että se pystyy vastaamaan sotilaallisen liittoutumisen velvoitteisiin ja kykenee hyödyntämään sen tarjoamat mahdollisuudet.

Naton jäsenenä Suomen puolustuksen intressit ovat laajentuneet kansallisista tarpeista ja kattavat nyt koko liittokunnan turvallisuuden. Suomi ylläpitää ja kehittää vahvaa omaa puolustuskykyään kaikissa olosuhteissa ottaen huomioon Naton yhteiset tavoitteet. Suomen sotilaallisen puolustuksen yhteensovittamista Naton pelotteeseen ja puolustukseen jatketaan ja syvennetään selontekokaudella. Tämä sisältää liittokunnan sotilasstrategisten tavoitteiden tunnistamisen sekä omien suorituskykyjen ja operaatioiden yhteensovittamisen osaksi liittokunnan toimintaa kaikissa operatiivisissa toimintaympäristöissä Puolustushaara- ja toimintaympäristörajat ylittävän kokonaisvaltaisen operointimallin (MDO) mukaisen toiminnan kehittämistä jatketaan.

Suomen puolustuksen liittäminen osaksi Natoa ajoittuu ajankohtaan, jossa liittokunta on keskellä merkittävää muutosta. Naton ensisijaisena tavoitteena on rakentaa uskottava pelote ja varmistaa käytännön järjestelyt liittokunnan oman alueen puolustamiselle. Naton kehittämisen tavoitteet ovat monilta osin yhteneviä Suomen puolustuksen pitkäaikaisten kehittämislinjausten kanssa.

Suomelle on ensiarvoisen tärkeää, että Naton suunnittelu, rakenteet ja ryhmitys mahdollistavat yhteisen puolustuksen tehokkaan toimeenpanon Pohjois-Euroopassa mukaan lukien Itämeren alueella.

Naton puolustussuunnitteluprosessi

Kaikki jäsenvaltiot osallistuvat Naton puolustussuunnitteluprosessiin, ja ne ovat sitoutuneet kehittämään kansallisia suorituskykyjään yhteisesti hyväksytyjen tavoitteiden mukaisesti. Naton puolustussuunnitteluprosessin ohjauksen mukaisesti Puolustusvoimien täytyy esimerkiksi kehittää joukkojen käytettävyyttä oman alueensa ulkopuolella Naton

vaatimusten mukaisessa laajuudessa ja lisättävä yhteistoimintakykyä eri johtamistasoilla. Yhteisen puolustuksen asettamat vaatimukset ovat mittakaavaltaan ja velvoittavuudeltaan huomattavasti laajemmat kuin esimerkiksi kriisinhallinta- ja rauhanturvaamistehtävissä, joihin Puolustusvoimat on aiemmin osallistunut.

Suorituskykyjen kehittämistä ja ylläpitoa koskevat maakohtaiset suorituskykytavoitteet ovat kaikille jäsenvaltioille vaativia ja edellyttävät huomattavaa lisäresursointia. Maakohtaisista suorituskykytavoitteista johtuvat muutostarpeet ovat Suomelle suurimmat liittolaisuuden alussa. Uudistusten ansiosta kansallinen puolustuskykymme vahvistuu ja kykenemme toimimaan tehokkaasti osana liittokunnan pelotetta ja puolustusta.

Naton tavoitteiden mukaisten suorituskykyjen rakentaminen tapahtuu asteittain, ja ne resursoidaan osana Puolustusvoimien kehittämisohjelmaa. Toimeenpano edellyttää lisäresursseja ja kestää vuosia. Puolustusvoimille kohdennettavat valmiusveloitteet otetaan huomioon operatiivisen ja materiaalisen valmiuden suunnittelussa ja ylläpidossa. Keskeisiä kehittämiskohteita Natossa ovat laajempien maavoimajoukkojen rakentaminen sekä taisteleville joukoille annettava tuki eri johtamistasoilla, kuten epäsuora tuli ja huollolliset järjestelyt. Lisäksi korostuvat esimerkiksi ilma- ja ohjuspuolustus sekä kyky vastata CBRN-uhkiin (kemialliset aineet, biologiset taudinaiheuttajat, radioaktiiviset aineet, ydinaseet).

Naton sotilaallisten kokonaisvaatimusten kasvaminen näkyy jatkossa uusissa maakohtaisissa suorituskykytavoitteissa, jotka vahvistetaan kaikille jäsenvaltioille vuoden 2025 aikana. Puolustusvoimat ottaa uudet painopistealueet huomioon suorituskykyjen kehittämisessä. Suomen kannalta on tärkeää, että uusien suorituskykytavoitteiden määrittämistä ohjaavat Naton operatiivisissa suunnitelmissa määritetyt tarpeet ja että tavoitteissa huomioidaan maiden alueelliset erityispiirteet. Naton puolustussuunnittelu ja sen aiempaa tiiviimpi yhteys liittokunnan operatiiviseen suunnitteluun tukee Suomen kansallisen puolustuskyvyn kehittämistä.

Joukkojen ja toimintojen yhteistoimintakyky on välttämätön edellytys, jotta Nato voi toteuttaa tehtävänsä. Näin ollen kaikkien liittolaisten on jatkuvasti ylläpidettävä ja kehitettävä yhteensopivuuttaan. Naton standardoinnin tarkoituksena on tukea yhteensopivuuden saavuttamista, ylläpitoa ja edelleen kehittämistä. Puolustusvoimat on kehittänyt yhteistoimintakykyään järjestelmällisesti jo Naton kumppanina, mutta Suomen ollessa nyt jäsenvaltio yhteistoimintakykyä edellytetään aiempaa suuremmalta osalta Puolustusvoimien joukkoja. Puolustushallinto on ottanut käyttöön toimintamallin Naton standardointitoimintaan osallistumiseksi.

Naton puolustussuunnitteluprosessi (NATO Defence Planning Process, NDPP)

Naton puolustussuunnitteluprosessi on yksi keskeisistä ja jatkuvasti käynnissä olevista prosesseista, joilla varmistetaan Naton kyky tarvittaessa toimeenpanna yhteinen puolustus. Naton puolustussuunnittelu perustuu Pohjois-Atlantin sopimuksen 3 artiklan mukaiseen velvoitteeseen kehittää yhdessä ja erikseen kykyä aseelliselta hyökkäykseltä puolustautumiseksi. Puolustussuunnittelun asettamat suorituskykytavoitteet ovat kaikkia jäsenvaltioita velvoittavia.

Naton puolustussuunnitteluprosessi ohjaa koko liittokunnan ja sen jäsenvaltioiden sotilaallisten sekä muun yhteiskunnan tukemiseen tarvittavien voimavarojen ylläpitämistä ja kehittämistä. Naton puolustussuunnittelun päätehtävänä on varmistaa, että Natolla on olemassa ja käytettävissä tarvittavat joukot ja suorituskyvyt, osaaminen, valmius sekä voimavarat liittokunnan kaikkien tehtävien toteuttamiseen. Puolustussuunnitteluprosessin avulla yhdenmukaistetaan liittokunnan tarvitsemien suorituskykyjen suunnittelu ja rakentaminen. Nato vahvistaa puolustussuunnittelun ja operatiivisen suunnittelun välistä yhteyttä.

Jäsenmaille annetaan neljän vuoden välein tavoitepaketit. Niiden sisältämien suorituskykytavoitteiden toimeenpanon aikajänne on pääosin 7-19 vuotta, mutta osassa tavoitteista aikajänne on tätä lyhyempi. Tavoitteita kohdentuu seuraaville suunnittelualoille: puolustuspolitiikka ja puolustussuunnittelu, maapuolustus, meripuolustus, ilma- ja ohjuspuolustus, kyberpuolustus, avaruus, erikoisjoukot, logistiikka ja tukitoimet, vakauttaminen ja jälleenrakennus sekä kriisinkestävyys eli resilienssi. Tavoitteiden mukaisten suorituskykyjen rakentaminen ja niiden resursointi on kunkin jäsenvaltion kansallisella vastuulla. Nato kannustaa ja seuraa jäsenvaltioiden resilienssin vahvistamista liittokunnan resilienssitavoitteiden mukaisesti, mutta resilienssiin ei liity velvoittavia suorituskykytavoitteita.

Naton puolustussuunnitteluprosessia ohjaavat periaatteet ovat tasapuolinen taakanjako ja kohtuullisen vaatimustason asettaminen kullekin jäsenvaltiolle. Tasapuolinen taakanjako määrittyy kunkin jäsenvaltion bruttokansantuotteen sekä väestön ja asevoimien koon perusteella. Kohtuullinen vaatimustaso tarkoittaa sitä, että tavoitteet ovat realistisia ja toteutettavissa ottaen huomioon kunkin jäsenvaltion resurssit ja voimavarat sekä suorituskykyjen kehittämisen aikataulu. Tavoitepaketit hyväksytään Natossa aina konsensus miinus yksi -päätöksentekomenettelyllä, eli tavoitteiden asettamisen kohteena oleva jäsenvaltio ei voi osallistua itseään koskevien tavoitteiden hyväksymismenettelyyn. Menettelyn avulla valvotaan ja varmistetaan tasapuolisen taakanjaon ja kohtuullisen haasteen toteutuminen liittolaismaiden välillä. Kaikki jäsenvaltiot jakavat yhteiseen puolustukseen liittyvät riskit, vastuut ja hyödyt.

Naton puolustussuunnitteluprosessi

Naton operatiivinen suunnittelu ja johtaminen

Naton ns. DDA-suunnitelmakokonaisuuden (*Deterrence and Defence of the Euro-Atlantic Area*) sisältö on jaettu kahteen eri kokonaisuuteen: operatiivisiin suunnitelmiin liittokunnan alueen puolustamiseksi ja rauhan ajan yhteiseen puolustukseen.

Suomen alue on liitetty Naton Euroopan-joukkojen komentajan (*Supreme Allied Commander Europe, SACEUR*) vastuualueeseen, jonka puolustaminen on suunniteltu kokonaisuutena. Kansalliset operatiiviset suunnitelmat luovat perustan Naton alueelliselle suunnittelulle ja operoinnille SACEURin vastuualueella. Puolustusvoimissa on pitkä kokemus operatiivisesta suunnittelusta oman alueen puolustamiseksi, mikä on helpottanut Suomen sisällyttämistä

Naton alueelliseen suunnitelmaan. Suomen maantieteellisen alueen operatiivinen suunnitelma on sisällytetty vuodesta 2023 alkaen Naton suunnitelmakokonaisuuteen.

Liittokunnan pelotteen ja puolustuksen toimivuuden kannalta korostuvat Naton operatiiviset suunnitelmat ja niiden toteutettavuus. Keskeistä on, että suunnitelmien toimeenpanoon tarvittava komento- ja johtamisrakenne on resursoitu ja toimintakykyinen, suunnitelmien edellyttämät suorituskyvyt ja joukot ovat olemassa ja tehtäväänsä harjoitettuja sekä Naton sotilasviranomaisten toimivaltuudet ovat riittävät.

DDA-suunnitelmakokonaisuutta päivitetään säännöllisillä suunnittelukierroksilla. Suomen operaatiosuuntaa koskevat Naton suunnitelmat päivitetään ja yhteensovitetaan Naton, Suomen ja muiden liittolaisten tiiviissä yhteistyössä.

Naton operatiiviset johtoportaavat yhteensovittavat kansalliset operatiiviset suunnitelmat omaan suunnittelutyöhönsä ja toimintansa kanssa. Naton tavoitteena on, että kaikki kolme yhteisoperaatiojohtoporrasta (*Joint Force Command, JFC*) ovat toimivia ja kykenevät hoitamaan tehtävänsä. Suomelle on tärkeää, että kaikki Pohjoismaat kuuluvat jatkossa Norfolkkin yhteisoperaatiojohtoportaan johtoon. Naton pelotteen ja puolustuksen kannalta on välttämätöntä, että yhteisoperaatiojohtoportaiden välinen koordinaatio ja yhteistyö on mahdollisimman tiivistä. Puolustushallinto asettaa Naton rakenteisiin henkilöstöä. Se on myös sitoutunut tekemään oman osuutensa erityisesti Norfolkkin yhteisoperaatiojohtoportaan vahvistamisessa. Lisäksi painotetaan osallistumista Naton strategiseen operaatiojohtoportaan (*Allied Command Operations, ACO*).

Naton rauhan ajan tehtävät ja nopean toiminnan joukot

Naton yhteisen puolustuksen rauhan ajan tehtävien tavoitteena on osoittaa valmiutta ja puolustuskykyä. Ne ovat tärkeä osa liittokunnan perusajatusta, jonka mukaan kaikki jäsenvaltiot valmistautuvat tukemaan toisiaan pelotteen ja puolustuksen toteuttamisessa koko liittokunnan alueella. Pelotetta ylläpidetään, kehitetään ja osoitetaan säännöllisellä harjoittelulla, yhteisellä operoinnilla ja läsnäololla.

Venäjän hyökkäyssota ja siitä seurannut muutos Euroopan turvallisuustilanteessa ovat lisänneet Naton rauhan ajan tehtävien merkitystä. Läsnäoloa onkin lisätty itäisissä jäsenmaissa. Naton rauhan ajan tehtäviä toteutetaan eteentyönnettyillä maavoimajoukoilla (*Forward Land Forces, FLF*), Naton pysyvillä merivoimaosastoilla (*The Standing Naval Forces, SNF*) ja ilmapuolustuksen *Air Policing* ja *Air Shielding* -tehtävillä. SACEURin toimivaltuudet mahdollistavat sen, että toimintaa voidaan tehostaa tarvittaessa esimerkiksi lisäämällä sotilaallista läsnäoloa uhkien edellyttämällä tavalla.

Natolla on eteentyönnetty maavoimajoukot itäisellä sivustallaan. Joukkoja on pysyväisluonteisesti Virossa, Latviassa, Liettuaassa, Puolassa, Slovakiassa, Unkarissa, Romaniassa ja Bulgariassa, näiden maiden aloitteesta. Kyseiset joukot eroavat toisistaan koon ja suorituskykyjen osalta, koska niiden kokoonpanoissa on huomioitu maantieteelliset tekijät ja uhkaympäristö. Joukkojen muodostamista ohjaavat sotilaalliset vaatimukset.

Suomen tavoitteiden mukaisesti Nato perustaa eteentyönnetyn maavoimajoukon myös Suomeen.

Suomi osallistuu Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin. Ilmavoimat osallistui vuonna 2023 Naton Vilnan huippukokouksen suojaamistehtäviin. Varsinainen osallistuminen käynnistyi vuonna 2024, jolloin Puolustusvoimat lähetti aluksen Naton miinantorjuntaosastoon Itämerelle sekä hävittäjäosaston Naton *Air Shielding* -tehtävään Romaniassa, Bulgariassa ja Mustallamerellä. Jäsenyyden alkuvaiheessa Suomen osallistumisessa painottuvat Meri- ja Ilmavoimien suorituskyvyt. Mahdollisuuksia osallistua Naton eteentyönnettyjen maavoimajoukkojen toimintaan muissa liittolaismaissa tarkastellaan tarpeiden ja mahdollisuuksien mukaan myöhemmässä vaiheessa.

Tämän lisäksi Natolla on uusi nopean toiminnan joukko (*Allied Reaction Force, ARF*), joka muodostuu jäsenmaiden siihen osoittamista joukoista ja suorituskyvyistä. ARF korvasi aikaisemman nopean toiminnan joukon (*NATO Response Force, NRF*). ARF-joukolla on nopea toimeenpanovalmius. Vaatimusten mukaan sitä on voitava käyttää kaikkiin liittokunnan tehtäviin, Naton neuvoston päätösten mukaisesti. Suomi valmistautuu osallistumaan ARF-joukon toimintaan tulevaisuudessa.

Naton läsnäolo Suomen alueella

Suomen ja Ruotsin liittyminen Natoon on laajentanut merkittävästi liittokunnan vastuualuetta pohjoisessa. Tämä edellyttää, että Pohjois-Eurooppaan perustetaan Naton maa-, meri- ja ilmaoperaatioiden alajohtoportaita, joilla on alueellista tuntemusta. Suomen tavoitteiden mukaisesti Nato perustaa Norfolkin yhteisoperaatiojohtoportaan alaisen maakomponentin johtoportaan (*Multi-Corps Land Component Command, MCLCC*) Suomeen. Tämä mahdollistaa liittokunnalle tarkoituksenmukaiset johtamisjärjestelyt maapuolustuksessa ja tukee samalla Suomen vastuuta oman maan ja lähialueen puolustuksen suunnittelussa ja toimeenpanossa.

Suomeen perustettavien Naton eteentyönnettyjen maavoimajoukkojen läsnäolo vahvistaa pelotetta ja luo yhtenäisen eteentyönnetyn puolustusvalmiuden Naton Venäjän-vastaiselle rajalle. Läsnäolo mahdollistaa liittolaismaiden joukkojen nopean reagoinnin ja vahvistamisen kaikissa tilanteissa ja tukee kansallisen ensivasteen muodostamista. Mallin on mahdollistettava voiman kasvattaminen operatiivisten suunnitelmien ohjaamina turvallisuustilanteen muuttuessa ja, ja joukon vahvistamista on harjoiteltava säännöllisesti rauhan aikana.

Ruotsi toimii Suomeen perustettavien Naton eteentyönnettyjen maavoimajoukkojen kehysvaltiona. Osallistujavaltioiksi pyritään saamaan jäsenmaita, joilla on Suomen alueen ja olosuhteiden kannalta soveltuvia suorituskykyjä sekä sotilaalliset ja poliittiset perusteet sitoutua pitkäjänteisesti Suomeen tulevaan maavoimaläsnäoloon. Pelotteen ja puolustuksen kokonaisuutta sekä läsnäolon toteuttamistapaa arvioidaan säännöllisesti yhdessä liittolaisten kanssa.

Yhteisen puolustuksen toimeenpanolle sekä joukkojen keskittämiseksi ja ylläpidolle luodaan edellytykset alueellisesti. Operointi ja harjoittelu liittolaisten kanssa lisääntyvät Suomen

alueella, mikä edellyttää poikkihallinnollisen ja viranomaisten välisen yhteistyön kehittämistä sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Joukkojen operoinnille, valmiudelle ja pitkäkestoiselle toiminnalle ja läsnäololle on luotava toimintaedellytykset. Tätä varten on kehitettävä sotilaallista liikkuvuutta ja isäntämaatukea sekä huolehdittava materiaalin ennakkovarastoinnista. Toiminnan vaatimaa infrastruktuuria koskevat tarpeet selvitetään, ja sitä kehitetään selvityksen perusteella.

Suomi sijaitsee strategisesti merkittävällä ja haastavalla maantieteellisellä alueella. On tärkeää, että Natolla on paitsi riittävät johtamisrakenteet ja joukkojen valmius ja ryhmitys, myös mahdollisimman hyvä tilannetietoisuus koko Pohjois-Euroopan turvallisuustilanteesta ja sotilaallisesta toiminnasta. Naton yhteisten tiedustelu- ja valvontakykyjen merkitys korostuu.

Tilannetietoisuus sekä alueellisen koskemattomuuden valvonta ja turvaaminen

Liittokunnan tiedusteluyhteisön muodostavat Naton päämajaan ja sotilaallisiin rakenteisiin sijoitetut tiedustelun toiminnot, joita tukevat jäsenvaltioiden sotilas- ja siviilitiedustelut. Tiedustelun tehtävänä on tukea Naton poliittista ja sotilaallista päätöksentekoa sekä operointia. Puolustushallinto osallistuu Naton tiedustelutoiminnan ohjaamiseen ja kehittämiseen, tuottaa arvioita turvallisuusympäristön sotilaallisesta kehityksestä ja osallistuu liittokunnan pelotteen alueelliseen suunnitteluun. Yksi esimerkki operatiivisen tason tiedusteluyhteistyöstä on valvonta- ja tiedustelulennot Suomen ilmatilassa keskeisten liittolaisten kanssa.

Ilmavoimat osallistuu Naton integroidun ilmatilannekuvan tuottamiseen ja Merivoimat meritilannekuvan vaihtoon ja täydentämiseen. Yhteistyötä merellisen tilannekuvan muodostamisessa kehitetään liittolaisten kanssa. Puolustusvoimat valmistautuu avaruustilannekuvaan liittyvään yhteistyöhön.

Suomen ilma- ja ohjuspuolustus on osa Naton integroitua ilma- ja ohjuspuolustusjärjestelmää, joka koostuu jäsenvaltioiden kansallisista sekä Naton yhteisistä suorituskyvyistä. Kokonaisuuteen kuuluvat verkottunut tilannekuva- ja johtamisjärjestelmä, ilmavalvonta, ilma-alusten torjunta, ballististen ohjusten ja risteilyohjusten torjunta, epäsuoran tulenkäytön torjunta sekä miehittämättömien ilma-alusten torjunta. Järjestelmä sisältää avaruuteen, ilmaan, maalle ja merelle sijoitettuja sensoreita ja torjuntajärjestelmiä.

Kyky alueellisen koskemattomuuden valvontaan ja turvaamiseen on valtiollisen suvereniteetin ja ulkoisen turvallisuuden kannalta välttämätöntä. Suomi ylläpitää myös liittokunnan jäsenenä kansallisen kyvyn alueellisen koskemattomuuden valvontaan ja turvaamiseen. Naton ja liittolaisten suorituskyvyt täydentävät sitä. Normaaliolojen alueellisen koskemattomuuden valvonnan järjestäminen yhdessä Naton ja sen jäsenvaltioiden kanssa mahdollistaa tulevaisuudessa sen, että käytettävissä olevia suorituskykyjä voidaan hyödyntää monipuolisemmin ja tehokkaammin.

Naton vaste- ja valmiudensäätelyjärjestelmät

On tärkeää, että Nato pystyy reagoimaan nopeasti muuttuviin tilanteisiin pelotetta ja puolustusta vahvistavilla toimilla esimerkiksi säätelemällä sotilaallista läsnäoloaan. Natolla

on vaste- ja valmiudensäätelyjärjestelmiä, jotka mahdollistavat oikea-aikaisen poliittisen päätöksenteon ja varmistavat riittävät toimivaltuudet Naton sotilasviranomaisille liittokunnan alueen puolustamiseen. Samalla ne muodostavat Naton vastesuunnittelulle rakenteelliset puitteet ja mallin, jonka jäsenvaltiot voivat huomioida omassa päätöksenteossään.

Nato on uudistanut vaste ja valmiudensäätelyjärjestelmiään siten, että ne vastaavat paremmin yhteisen puolustuksen tilanteisiin. Uudistuksessa on otettu huomioon Venäjän hyökkäyssodasta saadut opit. Lisäksi järjestelyitä pyritään sitomaan vahvemmin pelotteen ja puolustuksen kehittämiseen ja Naton alueellisiin operatiivisiin suunnitelmiin.

Suomi ottaa Naton vaste- ja valmiudensäätelyjärjestelmät käyttöön ja osallistuu niihin liittyvään päätöksentekoon. Puolustushallinnon johtamaa poikkihallinnollista yhteistyötä jatketaan kansallisten toimintamallien ja menettelytapojen määrittämiseksi ja vakiinnuttamiseksi.

4.3 PUOLUSTUSJÄRJESTELMÄN YLLÄPITO JA KEHITTÄMINEN

Puolustusjärjestelmän kehittäminen perustuu arvioon mahdollisista Suomeen kohdistuvista sotilaallisista uhkista. Venäjä muodostaa jatkuvan ja pitkäkestoisin turvallisuuksuhan Euroopalle ja Suomelle. Sotilaallisen konfliktin riski, jossa Suomi olisi osallisena, on kasvanut. Venäjä palauttaa ja kehittää sotilaallista suorituskykyään Suomen lähialueilla, ottaen huomioon sotatilanteen kehityksen Ukrainassa. Venäjä on ilmoittanut huomioivansa Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyyden luoteisen suuntansa sotilaallisessa kehittämisessä.

Suomen puolustusjärjestelmällä tarkoitetaan sotilaallisen suorituskyvyn toiminnallista kokonaisuutta, joka muodostuu henkilöstöstä, materiaalista, sotilaallisesta infrastruktuurista sekä toimintatavoista. Puolustusjärjestelmä on jaettu osajärjestelmiin, joita ovat tiedustelu- ja valvonta-, johtamis-, taistelu-, logistiikka-, joukkotuotanto- ja toiminnanohjausjärjestelmä. Puolustusvoimat vastaa puolustusjärjestelmän ja sen toimintojen sotilaallisen suorituskyvyn kehittämisestä.

Puolustusjärjestelmän ylläpidon ja kehittämisen ensisijaisena päämääränä on ennaltaehkäistä sotilaallisen voiman käyttö Suomea vastaan ja sillä uhkaaminen. Ennaltaehkäisy pohjautuu vahvaan kansalliseen puolustuskykyyn, joka on osa Naton pelotetta. Suomen vahva kansallinen puolustuskyky vastaa hyvin Naton 3 artiklan velvoitteeseen, jonka mukaan Naton jäsenvaltioiden tulee ylläpitää ja kehittää yhdessä ja erikseen kansallista ja yhteistä kykyään puolustautua aseellista hyökkäystä vastaan.

Mikäli sotilaallisen voimankäytön ennaltaehkäisy epäonnistuu, hyökkäykset torjutaan. Suomi puolustaa aluettaan, väestöään ja yhteiskuntaansa hyödyntäen kaikkia voimavarojaan ja yhteistyössä liittolaisten kanssa, kokonaisuomaanpuolustuksen periaatteen mukaisesti.

Samalla kun turvallisuustilanne Suomen lähialueilla on heikentynyt, Nato-jäsenyys ja EU:n puolustusyhteistyön vahvistuminen tarjoavat uusia mahdollisuuksia puolustusjärjestelmän kehittämiseksi niin valmiuden, toimintaperiaatteiden kuin materiaalisen kehittämisen osalta. Kansallisten toimien lisäksi valmiutta parannetaan kehittämällä operatiivisia suunnitelmia yhdessä Naton kanssa ja lisäämällä liittokunnan läsnäoloa Suomen alueella.

Suomen puolustusjärjestelmältä vaaditaan korkeaa valmiutta ja kykyä pitkäkestoiseen sodankäyntiin. Samanaikaisesti Suomen on yhdessä liittolaistensa kanssa säilytettävä laadullinen ja määrällinen teknologinen etumatka, joka ehkäisee ajautumista kulutussodankäyntiin. Suorituskykyjen kehittämisessä huomioidaan Naton puolustussuunnittelun asettamat vaatimukset suorituskykyjen määrälle ja laadulle, havainnot Venäjän hyökkäyssodasta Ukrainassa ja arvio Venäjän sodankäynnin kehityksestä. Nämä vaatimukset kasvattavat tarvetta lisätä omavaraisuusastetta, syventää yhteistyötä puolustusteollisuuden kanssa, hyödyntää murroksellisia teknologioita sekä kehittää monikansallisia ratkaisuja.

Puolustushallinto seuraa tarkasti turvallisuusympäristön ja eri suorituskykyjen kehitystä ja ottaa kokonaisuuden huomioon pitkän aikavälin kehittämisessä. Yhtenä osa-alueena puolustushallinnossa selvitetään jalkaväkimiinojen käytön tarvetta ja pelotevaikutusta Suomen olosuhteissa. Tässä otetaan huomioon havainnot Venäjän hyökkäyssodasta Ukrainassa, teknologinen kehitys sekä Puolustusvoimien nykyiset suorituskyvyt.

Ilma- ja Merivoimien pääkaluston uudistamisen jälkeen Puolustusvoimien materiaalisen kehittämisen painopiste siirtyy selontekokaudella maapuolustukseen. Maapuolustuksen materiaalinen kehittäminen ei kohdistu yksittäiseen kalustotyyppiin, mikä johtuu Maavoimien joukkojen ja järjestelmien suuresta määrästä. Kyseessä on monitahoinen ja pitkäkestoinen kehittämistarve, joka koskee koko maapuolustuksen kokonaisuutta.

Asevelvollisuutta kehitetään ensi sijassa operatiivisista lähtökohdista, ja tässä huomioidaan nykyaikaisista sodista ja konflikteista tehdyt johtopäätökset sekä liittokunnan asettamat vaatimukset. Yhteiskunnan ja teknologian muutos huomioidaan kaikessa kehittämisessä. Suomen on kyettävä osallistumaan kattavasti liittokunnan tehtäviin.

Puolustusta kehitetään kaikissa operatiivisissa toimintaympäristöissä – eli maa-, meri-, ilma, kyber- avaruusympäristöissä – ja yhteistoiminnassa liittolaisten kanssa. Puolustusvoimien kehittämisessä otetaan huomioon puolustushaara- ja toimintaympäristörajat ylittävä kokonaisvaltainen toimintamalli (MDO). MD-operaatioita tukevaa datakeskeistä ja verkostoavusteista johtamiskykyä rakennetaan selontekokauden aikana.

Suomeen, puolustuskykyyn ja puolustusjärjestelmään kohdistuva informaatiovaikuttaminen on jatkuvaa ja aiempaa monimuotoisempaa. Sillä pyritään saavuttamaan niin poliittisia kuin sotilaallisia tavoitteita. Vihamielisessä valtiollisessa informaatiovaikuttamisessa hyödynnetään häikäilemättä uusia teknologioita ja vaikuttamisalustoja. Puolustuskykyyn kohdistuvaan informaatiovaikuttamiseen vastaaminen kytkeytyy myös osaksi Naton resilienssin perusvaatimusten toimeenpanoa.

Informaatioulottuvuuden uhkiin vastaaminen ja informaatio-operaatioiden toteuttaminen osana MDO-toimintamallia edellyttävät, että Puolustusvoimilla on teknologialtaan ja menetelmiltään ajantasaisina pidettävät informaatiopuolustuksen suorituskyvyt sekä selkeät ja ajantasaiset toimivaltuudet. Informaatiopuolustuksen suorituskyvyillä tuetaan yhdessä kyberpuolustuksen suorituskykyjen kanssa toimintaympäristön informaatioylivoiman saavuttamista ja ylläpitoa. Informaatioylivoimalla varmistetaan tilanneymmärrys ja oikea-aikainen päätöksenteko kaikissa turvallisuustilanteissa. Puolustuskykyyn kohdistuvia informaatiovaikuttamisen uhkia torjutaan osana kokonaisuun puolustusta eri viranomaisten tehtävien ja toimivaltuuksien puitteissa.

Puolustusvoimat tutkii ja kehittää uutta teknologiaa hyödyntäviä miehittämättömiä kauko-ohjattuja ja autonomiseen toimintaan kykeneviä järjestelmiä, joita voidaan käyttää monipuolisesti erilaisissa tehtävissä. Niillä on kyky muun muassa valvoa ja osoittaa maaleja sekä häiritä ja tuhota vastustajan kohteita. Miehittämättömiä järjestelmiä kehitetään koordinoitusti kaikkia puolustushaaroja ja viranomaisia hyödyttävällä tavalla ja kansainvälinen säätely huomioiden. Päätöksen tappavan voiman käytöstä on aina säilyttävä ihmisellä, mutta riittävän ihmishajauksen toteutuminen ei kuitenkaan kaikissa tilanteissa edellytä jatkuvaa kommunikaatioyhteyttä, mikäli vastuullinen toiminta on muutoin varmistettu.

Sotilastiedustelujärjestelmää kehitetään niin, että se mahdollistaa ennakkovaroituksen ja valtiojohdon tukemisen sekä syvän ja suunnitelmallisen tulenkäytön ilman viivettä ja sallii liittokunnan tuen hyödyntämisen. Kansallisen järjestelmän yhteensopivuutta liittolaisten järjestelmien kanssa parannetaan. Yhteensopivuuden ohella keskiössä on tietojen yhdistely ja jakaminen operatiivisille käyttäjille. Kykyä käyttää tiedustelumenetelmiä monipuolisesti normaali- ja poikkeusoloissa kehitetään.

Kyky vaikuttaa nopeasti kaukana oleviin kohteisiin on keskeinen osa pelotetta ja puolustusta. Kaukovaikuttamiskyvyn korkea valmius ja laaja ulottuvuus auttavat ennaltaehkäisemään ja rajoittamaan hyökkääjän mahdollisuuksia toimeenpanna, johtaa ja ylläpitää operaatioita. Kaukovaikuttamiskykyä parannetaan kehittämällä yhteisen tulenkäytön suorituskykyä, huolehtimalla asejärjestelmien elinjaksopäivityksistä, hankkimalla kaukovaikutteisten asejärjestelmien ampumatarvikkeita sekä kehittämällä maalinosoituskykyä kaukana olevien liikkumiskykyisten kohteiden osalta.

Puolustusvoimien erikoisjoukkojen yhteisoperointikykyä Puolustusvoimien sisällä sekä muiden viranomaisten ja liittolaisten kanssa kehitetään. Nato-jäsenyys edellyttää erikoisjoukkojen johtamisrakenteen yhteensopivuuden varmistamista, organisaatorakenteen tarkastelua ja erikoisjoukkojen materiaalin lisähankintoja. Erikoisjoukkojen kykyä toimia haastavissa olosuhteissa edistetään lisäämällä henkilöstöä, parantamalla joukkojen edellyttämää infrastruktuuria sekä tekemällä materiaalihankintoja. Siirtyvien ja liikkuvien maalien tiedustelukykyyden kiinnitetään erityistä huomiota.

Puolustusvoimat rakentaa ja suojaa sotilaallisen toimintaympäristön edellyttämät operatiiviset tietojärjestelmät, ylläpitää niitä ja operoi myös niitä itse. Johtamisjärjestelmän kehittämisessä huomioidaan täysimääräisesti Nato-jäsenyyden mukanaan tuomat

vaatimukset. Naton johtamisjärjestelmään ja komentorakenteeseen liittyminen mahdollistaa jatkuvan yhteisoperointikyvyn. Kansainvälisen yhteensopivuuden takaavat tietoliikenneyhteydet ja -palvelut otetaan käyttöön myös puolustushaara- ja yhtymätasoisilla sekä normaalioloissa kansainvälistä yhteistyötä tekevissä esikunnissa.

Johtamisjärjestelmäalan muutoksella varmistetaan resurssitehokas kyky ottaa käyttöön uusia järjestelmiä ja toimintatapoja innovatiivisesti ja joustavasti. Se varmistaa myös tuotannon aikaisen kehittämisen. Toimialan kumppanuuksia kehitetään kohti verkostomaista toimintamallia. Puolustusvoimille varmistetaan riittävä itsenäinen kyky hyväksyä tietojärjestelmiä ja salausratkaisuja ja tehdä salaustoimintaan liittyviä järjestelyjä.

Kyber-, informaatio- ja sähkömagneettisten operaatioiden sekä johtamisjärjestelmän yhteensovittamisella tuetaan Puolustusvoimien kykyä operoida kaikissa sotilaallisissa toimintaympäristöissä kaikissa turvallisuustilanteissa. Puolustusvoimat hyödyntää tarkoituksenmukaisella tavalla omia ja kumppaneiden tarjoamia pilvipalveluita.

Puolustusvoimat kehittää CBRN-uhkien edellyttämiä kykyjä. Tässä huomioidaan kansallisen poikkihallinnollisen ja EU-tason varautumisen sekä erityisesti Naton asettamien velvoitteiden lisääntyminen.

Naton jäsenenä Suomi luo edellytykset liittolaisjoukkojen ja niiden materiaalin vastaanottamiselle sekä liittolaisjoukkojen toiminnalle Suomen alueella. Tähän liittyen puolustushallinnossa selvitetään tarvetta kasvattaa Puolustusvoimien sodan ajan vahvuutta.

Tärkeimpänä tavoitteena on parantaa Naton alueellisen suunnitelman toimeenpantavuutta Pohjois-Euroopassa yhdessä Ruotsin, Norjan ja muiden liittolaisten kanssa. Puolustusmateriaalin ennakkovarastoinnilla säästetään aikaa mahdollisessa kriisitilanteessa erityisesti Pohjois-Suomessa, jossa infrastruktuuri on vähäistä ja etäisyydet ovat pitkiä.

Suomen ja Ruotsin jäsenyys kasvatti merkittävästi liittokunnan maa-aluetta, mikä edellyttää sotilaallisen huoltovarmuuden ja infrastruktuurin parantamista erityisesti Lapissa. Pohjoisten yhteyksien merkitys korostuisi erityisesti tilanteessa, jossa Itämeren meriyhteydet ovat häiriintyneet. Sotilaallisen liikkuvuuden kannalta pohjoisessa korostuu tarve taata yhteydet Norjan ja Ruotsin satamiin sekä kehittää pohjoisen alueen logistista infrastruktuuria ja tietoliikenneyhteyksiä.

Rajavartiolaitoksen toimivaltuuksia ja korkeaa valmiutta hyödynnetään puolustusjärjestelmässä alueellisen koskemattomuuden valvonnassa ja turvaamisessa. Valmiutta kohotettaessa rajajoukkoja käytetään maa- ja meripuolustuksen tehtäviin osana puolustusjärjestelmää. Tarvittaessa rajajoukkoja voidaan liittää Puolustusvoimiin. Rajavartiolaitoksen puolustussuunnittelu ja -valmistelut toteutetaan yhteistoiminnassa Puolustusvoimien kanssa. Rajajoukkojen kokoonpanoja, käyttöperiaatteita ja materiaalia kehitetään osana puolustusjärjestelmää yhteistoiminnassa Puolustusvoimien kanssa. Kehittämisessä otetaan huomioon erityisesti valmiusvaatimukset ja laaja-alainen

vaikuttaminen. Rajavartiolaitoksen materiaalihankkeissa jatketaan yhteistyötä ja otetaan huomioon sotilaallisen maanpuolustuksen tarpeet.

4.3.1 Maapuolustus

Maapuolustuksen päämääränä on ennaltaehkäistä Suomeen kohdistuva maahyökkäys. Kansallinen maahyökkäyksen torjuntakyky on edellytys uskottavan puolustuskyvyn muodostamiselle. Maavoimat kehittää toimintatapoja ja joukkorakenteita sekä uudistaa kalustoa huomioiden liittokunnan yhteiset tavoitteet. Materiaalin osalta Maavoimat hankkii uusia järjestelmiä sekä kehittää käytössä olevaa kalustoa modernisoimalla sitä. Maapuolustuksen uudistamiseen liittyvät materiaalihankinnat ja niiden seurannaisvaikutukset edellyttävät merkittävää taloudellista panostusta ja pitkäaikaista sitoutumista 2020-luvun lopulta alkaen. Maapuolustuksen uudistamisella turvataan Maavoimien taistelukyky koko valtakunnan alueella.

Naton suorituskykytavoitteiden toimeenpano on keskeinen osa maapuolustuksen pitkäjänteistä kehittämistä. Tämä edellyttää johtamisen ja toimintatapojen yhteensopivuutta sekä kykyä vastaanottaa liittolaisjoukkoja ja keskittää ja ylläpitää Maavoimien joukkoja myös oman alueen ulkopuolella. Johtamis- ja joukkorakennetta tarkennetaan niin, että se täyttää liittokunnan vaatimukset maataisteluiden johtamisen ja joukkovaatimusten näkökulmasta.

Maapuolustukseen osallistuvat kaikki puolustushaarat, Pääesikunta ja sen alaiset laitokset, Rajavartiolaitos sekä maapuolustusta tukevat liittolaiset. Maavoimat ylläpitää kaikissa olosuhteissa kyvyn käynnistää puolustustoimet viiveettä ja aloittaa taistelu kansallisesti tai liittolaisten kanssa. Lisäksi Maavoimat suunnittelee ja harjoittelee saumatonta siirtymistä yhteiseen puolustukseen Naton suunnitelmien mukaisesti. Maavoimat tukee muita viranomaisia yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ja kriittisen infrastruktuurin turvaamisessa.

Maapuolustuksen torjuntakyky perustuu moderneja teknologioita hyödyntävään tiedusteluun ja tilannekuvaan, maalinosoituskyykyyn, monikerroksiseen ja ulottuvaan tulivoimaan, alueellisen kattavuuden mahdollistavaan joukkorakenteeseen ja liikkuvuuteen sekä johtamisjärjestelmään, joka luo edellytykset vastustajaa nopeammalle päätöksenteolle. Kyky pitkäkestoiisiin taistelutoimiin koko valtakunnan alueella, sen lähiympäristössä sekä tarvittavilta osin koko liittokunnan alueella ylläpidetään kyvykkäällä huoltojärjestelmällä. Maapuolustuksen järjestelmät ja toimintatavat verkottuvat osaksi puolustusjärjestelmää, joka mahdollistaa esimerkiksi ilma–maataistelun yhdistämisen kiinteäksi osaksi maapuolustusta.

Maavoimien iskukyky perustuu liikkuvuuteen ja tulivoimaan. Maavoimien joukot koostuvat paikallisjoukoista ja operatiivisista joukoista, joiden ylläpitoon ja kehittämiseen vaikuttavat kullekin joukolle annettujen tehtävien erityispiirteet. Maapuolustuksen kehittämisessä huomioidaan toimintaympäristön muutoksen edellyttämät välittömät kehitystoimet sekä pitkäjänteinen kehittäminen.

Maavoimien johtamisjärjestelmien suojaa parannetaan kehittämällä tiedustelun, valvonnan, hallinnan ja kyberoperoinnin järjestelmiä ja joukkoja. Lisäksi jatketaan Nato-yhteensopivien ja kahden- ja monenvälisen johtamisjärjestelmien rakentamista ja käyttöönottoa.

Maavoimien vaikuttamiskykyä kehitetään tykistön, jalkaväen, ilmatorjunnan sekä miehittämättömän ilmailun materiaalihankinnoilla. Selontekokaudella päätetään elinkaarensa päässä olevan kevyen vedettävän tykistön korvaamisesta. Tykistön tulivoiman kehittämisessä huomioidaan toimintaympäristön vaatimukset kauaskantavasta tulenkäytöstä ja joukkojen taistelun välittömästä tukemisesta sekä kyvystä paikantaa vastustajan tuliyksiköitä.

Jalkaväen tulivoimaa ja liikkuvuutta uudistetaan korvaamalla käytöstä poistettava jalkaväen taisteluaajoneuvo ja lisäämällä taisteluaajoneuvojen määrää uhkaympäristön ja yhteisen puolustuksen velvoitteiden edellyttämällä tavalla. Selontekokaudella käynnistetään käsiaseuudistus, jonka laajuudesta päätetään erikseen. Taistelupanssarivaununkaluston elinjaksopäivityksellä ylläpidetään Maavoimien operatiivinen vastahyökkäyskyky. Panssarintorjunnan ulottuvuutta ja määrää lisätään. Maavoimien liikkuvuutta ja suojaa parannetaan jatkamalla kuljetuspanssariajoneuvohankintoja ja turvaamalla pohjoisen alueen joukkojen liikkuvuus.

Ilmatorjunnan kehittäminen kattaa Maavoimien operatiivisten joukkojen ja paikallisjoukkojen ilmatorjunnan uudistamisen sekä joukkojen omasuojajärjestelmien hankinnat.

Pioneerijoukkojen leveiden vesialueiden ylikulun varmentaminen turvataan uusimalla ponttonikomppanioiden kalusto ja mekanisoitujen joukkojen liikkeenedistämiskalusto. Lisäksi hankitaan raskasta työkonekalustoa. CBRN-suojautuminen turvataan uusimalla suojelumateriaalia. Joukkojen liikkeenedistämiskykyä kehitetään silta- ja raivaamiskalustohankinnoilla.

Taistelukyvyyn kehittämistä jatketaan hankkimalla taistelijoiden suojarusteita ja pimeänäkölaitteita. Lisäksi hankitaan suojattuja maastokuorma-autoja, jotta mahdollistetaan joukkojen pääsy taisteluun ja taistelukentän täydennykset. Valmiusrakentamista hyödynnetään entistä enemmän jo normaaliolojen aikana sotilaallisen kriisin ennaltaehkäisemiseksi ja puolustuskyvyyn parantamiseksi.

Maavoimien torjuntakyvyyn edellyttämän materiaalsen valmiuden ylläpito, joukkojen perustamiseen tarvittava tuki ja kyky antaa isäntämaatukea niin kahdenvälisesti kuin osana liittokuntaa on turvattava. Tämä edellyttää Maavoimien joukko-osastojen infrastruktuurin ja henkilöstövoimavarojen kehittämistä. Maapuolustuksen huollon ja Puolustusvoimien logistiikan on kyettävä vastaamaan pitkäkestoiseen sotilaalliseen kriisiin riittävällä materiaalin ennakkovarastoinnilla. Maavoimien taistelun riittävän ja oikea-aikaisen tuen varmistamiseksi on välttämätöntä kehittää huollon joukkojen kyvykkyyttä materiaalin ja polttoaineiden täydennys- ja kuljetuskyvyillä, kenttälääkinnän ja kunnossapidon edellyttämällä materiaalilla sekä huollon johtamista tukevilla johtamispaikka- ja viestivälineratkaisuilla.

4.3.2 Meripuolustus

Meripuolustuksen päämääränä on turvata Suomen alueellinen koskemattomuus, liittokunnan meriyhteydet ja toiminnanvapaus Itämerellä. Yhdessä liittolaisten kanssa meripuolustuksella kiistetään hyökkääjän toiminnanvapaus ja torjutaan merelliset hyökkäykset Itämerellä.

Meripuolustuksen suorituskyky perustuu kattavaan toimintaympäristötietoisuuteen sekä taistelunkestävään tilannekuvaan ja johtamiseen. Meripuolustuksella on oltava tulivoimaiset, taistelunkestävät ja liikkuvat joukot, jotka toimivat hajautetusti mutta vaikuttavat tarvittaessa keskitetysti.

Meriyhteyksien merkitys yhteiskunnan huoltovarmuudelle ja sotilaalliselle turvallisuudelle pysyy elintärkeänä sekä Suomelle että koko liittokunnalle, sillä Suomi on osa globaalia logistiikkajärjestelmää. Vaikuttaminen meriliikenteen toimivuuteen ja merelliseen kriittiseen infrastruktuuriin on uhka, johon meripuolustuksen on varauduttava yhteisin järjestelyin.

Meripuolustuksen on kyettävä toimimaan toimintaympäristöjen rajat ylittävästi yhdessä puolustushaarojen, Rajavartiolaitoksen, muiden viranomaisten ja toimijoiden sekä liittolaisten kanssa. Itämeren alueelle muodostetaan liittolaisten kanssa verkottunut valvonnan ja vaikuttamisen kokonaisuus, jota tuetaan varmennetuilla johtamis- ja logistiikkajärjestelyillä. Merellistä logistista tukea kehitetään niin, että se mahdollistaa ympärivuotisen toiminnan.

Meripuolustuksen kyky säädellä valmiutta nopeasti ja joustavasti on jatkossakin tärkeää. Se mahdollistaa ennaltaehkäisevän suorituskyvyn osoittamisen ja tarvittaessa oikea-aikaiset vastatoimet Itämeren alueella. Koko Itämeren alueen hyödyntäminen Suomen ja Naton puolustamisessa lisääntyy, ja kaikissa turvallisuustilanteissa on päämääränä merellisen toimintavapauden säilyminen.

Kyky valvoa pitkäkestoisesti toimintaa merellä ja saaristossa niin pinnalla, pinnan yläpuolella kuin pinnan alla varmistetaan kaikissa olosuhteissa. Meripuolustuksen joukkojen tiedustelu- valvonta- ja maalinosoituskyky ylläpidetään ajantasaisena ja johtamiskyky turvataan. Vaikuttaminen on kyettävä ulottamaan kauas ja samanaikaisesti useaan suuntaan, mikäli merellinen toimintavapaus on kiistetty.

Pohjanmaa-luokan alukset otetaan käyttöön ja niitä hyödynnetään täysimääräisesti osana puolustusjärjestelmää, erityisesti tiedustelu- ja valvontakyvyn sekä tulivoiman osalta. Uusien suorituskykyjen käyttöönoton rinnalla luovutaan hallitusti vanhentuvista suorituskyvyistä. Meripuolustuksessa on välttämätöntä hyödyntää miehittämättömiä järjestelmiä pinnan alla, pinnalla ja ilmassa.

Rannikkojoukkojen tulivoimaa, valvonta-, suojaus- ja liikkumiskykyä kehitetään niin, että ne täyttävät merellisten hyökkäysten torjunnalle ja kohteiden suojaamiselle asetetut vaatimukset osana yhteisen puolustuksen järjestelyitä. Merimiinoittamisen osaamisen ja

suorituskyvyn teknologinen etumatka ylläpidetään. Merivoimien kyky miinantorjuntaan ylläpidetään hankkimalla ajantasainen raivauskyky sekä modernisoimalla Katanpää-luokan alukset. Meripuolustuksen kansallisten ja kansainvälisten velvoitteiden täyttäminen ja valmiuden turvaaminen edellyttävät joukko-osastojen infrastruktuurin ja henkilöstövoimavarojen kehittämistä. Meripuolustuksen suorituskyvyn ylläpito toimintaympäristön asettamien vaatimusten mukaisena 2030-luvulla edellyttää selontekokaudella päätöksiä siitä, miten Merivoimien teknisesti vanhentuvat suorituskyvyt korvataan. Tämä koskee erityisesti Hamina-luokan ohjusveneitä ja Pansio-luokan miinalauttoja.

4.3.3 Ilma- ja ohjuspuolustus

Ilma- ja ohjuspuolustuksen päämääränä on ennaltaehkäistä ja torjua ilmasta kohdistuvat hyökkäykset. Ilma- ja ohjuspuolustuksen joukkojen korkea torjuntavalmius mahdollistaa tarvittaessa sekä ilmasta kohdistuvien hyökkäysten torjunnan että osallistumisen maa- ja meripuolustukseen kansallisesti ja yhdessä liittolaisten kanssa. Ilma- ja ohjuspuolustuksessa ylläpidetään ja kehitetään sekä toimintatapoja että materiaalia. Kehittämisen painopisteenä on Naton ilma- ja ohjuspuolustusjärjestelmän parantaminen Pohjois-Euroopassa. Ilmavoimat vastaa ilma- ja ohjuspuolustuksen suunnittelusta, koordinoinnista ja johtamisesta yhdessä liittolaisten kanssa. Ilmapuolustukseen ja sen kehittämiseen osallistuu koko puolustusjärjestelmä ja passiivisen suojan osalta koko yhteiskunta.

Ilmavoimien ja ilmapuolustuksen torjuntakyvyn edellyttämän materiaallisen valmiuden ylläpitäminen, joukkojen nopeaan perustamiseen tarvittavat resurssit, kyky toimia Naton rauhan ajan operatiivisissa tehtävissä sekä kyky antaa isäntämaatukea niin kahdensivolisesti kuin osana liittokuntaa on turvattava. Tätä varten on kehitettävä edelleen Ilmavoimien joukko-osastojen infrastruktuuria ja henkilöstövoimavaroja, vaikka F-35-hankkeella parannetaankin kriittistä infrastruktuuria ja saadaan lisähenkilöstöä.

Selontekokaudella otetaan käyttöön F-35- ja David's Sling -järjestelmät, jotka tukevat koko puolustusjärjestelmää. Ilma- ja ohjuspuolustuksen operatiivinen kyky turvataan muutoksen aikana varmistamalla henkilöstön riittävyys, infrastruktuuri ja tarvittavat resurssit. Uusien järjestelmien täysimääräinen hyödyntäminen edellyttää johtamiseen ja tiedonvälitykseen käytettävien verkostorakenteiden kehittämistä sekä automaation ja tekoälyn hyödyntämistä.

Ilmavoimat ylläpitää ja jakaa tunnistettua ilmatilannekuvaa Suomen lähialueelta sekä säätelee valmiutta toimia kaikissa toimintaympäristöissä. Ilmatilannekuva varmistetaan tulevaisuudessa siten, että käytöstä poistettavat ilmavalvonnan suorituskyvyt korvataan täysimääräisesti. Tässä huomioidaan toimintaympäristön kehitys ja liittokunnan vaatimukset. Tavoitteena on lisätä ilmavalvonnan ulottuvuutta sekä havainnointikykyä alakorkeuksien ja pienen herätteen maalien osalta sekä parantaa ballististen ohjusten havaitsemis- ja seurantakykyä. Tulevassa ilmavalvontaratkaisussa hyödynnetään kaikkien puolustushaarojen aktiivisista ja passiivisista valvontajärjestelmistä saatavaa tietoa. Myös Naton ja liittolaisten tuottama tieto hyödynnetään. Lisäksi selontekokaudella kehitetään kykyä muodostaa sotilaallista avaruustilannekuvaa poikkihallinnollisessa yhteistyössä.

Selontekokaudella kehitetään ilmatorjunnan alueellista kattavuutta ja lisätään sen kerroksellisuutta sekä parannetaan ilmatorjunnan maalinosoituskykyä 2030-luvun vaatimukseen vastaamiseksi. Pienten lennokkien torjuntakyvyn kehittämistä jatketaan. Lisäksi turvataan ilmatorjunnan kyky tukea puolustushaarojen taistelua sekä kehitetään ilmatorjunnan kykyä suojata kohteita ohjusten ja muiden lentävien projektiilien muodostamalta uhkalta.

Ilmatorjunnan kehittäminen on välttämätöntä, koska elinkaarensa päässä olevaa kalustoa on korvattava ja uusiin ilmasta kohdistuviin uhkisiin on voitava vastata kattavasti. Kehittämisessä huomioidaan sekä Puolustusvoimien toimintojen että yhteiskunnan kriittisten kohteiden suojaaminen.

Ilmavoimat kehittää verkottunutta johtamistapaa ja johtamisjärjestelmää kansallisesti ja pohjoismaisesti sekä osana liittokuntaa. Ilmavoimat kehittää omalta osaltaan johtamisen kokonaisuutta, joka mahdollistaa pohjoismaisen ilmavoiman yhteisoperoinnin.

Ilma- ja ohjuspuolustuksen selviytymiskykyä parannetaan kehittämällä edelleen liikkuvaa taistelutapaa, tukikohtien passiivista ja aktiivista suojaa sekä vauriokorjauskykyä. Infrastruktuuria, kalustoa ja joukkorakennetta kehitetään niin, että ne mahdollistavat liittokunnan ilma- ja ohjuspuolustuksen suorituskykyjen käytön Suomen alueella. Samalla mahdollistetaan Suomen ilma- ja ohjuspuolustuksen suorituskykyjen käyttäminen Naton operaatioissa Suomen ulkopuolella. Valtakunnan laajuista tukikohtaverkkoa kehitetään Suomen ja liittokunnan ilmapuolustuksen tarpeiden mukaisesti. Tukikohtaverkko on riippuvainen muun yhteiskunnan hallinnoimien lentoasemien, lentopaikkojen ja maantieinfrastruktuurin ylläpidosta ja kehittämisestä. Kaikki Ilmavoimien päätukikohdat rakennetaan portaittain Naton vaatimusten mukaisiksi.

Ilmavoimien lentokoulutusjärjestelmää tarkastellaan vuosikymmenen loppuun mennessä parhaan vaihtoehdon löytämiseksi. Jatkokoulutuksen ja taktisen lentokoulutuksen kaluston uusiminen sekä kansainvälisen lentokoulutusjärjestelmän mahdollinen käyttöönotto tulee ajankohtaiseksi 2030-luvun puoliväliin mennessä. Joukkorakenne ja joukkotuotantosuunnitelmat päivitetään vastaamaan F-35 -operointia sekä Naton valmius- ja operointivaatimuksia.

4.3.4 Kyberpuolustus

Kansallisen ja sotilaallisen kyberpuolustuksen kehittämisellä turvataan Suomen valtiollista itsenäisyyttä ja kansan turvallisuutta sekä turvataan Suomen puolustuskykyä erityisesti valtiollisten toimijoiden aiheuttamilta kyberuhkilta ja -häiriöiltä kaikissa turvallisuustilanteissa.

Sotilaallisen kyberpuolustuksen kehittämisellä varmistetaan kyky turvata Suomen valtiollista suvereniteettia kybertoimintaympäristössä. Samalla suojataan Puolustusvoimille kriittinen infrastruktuuri kyberuhkilta. Puolustusvoimien on kyettävä käynnistämään puolustuksen edellyttämät kyberoperaatiot ja muut vastatoimet ennakoivasti.

Kybervaikuttamisella on voitava tukea Puolustusvoimien tehtävien toteuttamista kaikissa tilanteissa.

Kyberuhkat on kyettävä havaitsemaan ja muutoksia seuraamaan reaaliaikaisesti. Kyberpuolustusta kehitetään osana kehittyvää paikallispuolustusta, jotta voidaan suojata puolustuskyvylle kriittinen infrastruktuuri. Tämä edellyttää, että asevelvollisten ja vapaaehtoisten henkilöiden käytettävyyttä kyberpuolustuksen tehtävissä parannetaan.

Valtiollinen suvereniteetti kybertoimintaympäristössä on määriteltävä ja se on kyettävä turvaamaan. Tämä edellyttää toimintaperiaatteiden ja asiaan kuuluvan säädöspohjan kehittämistä. Laadittavassa kyberpuolustusdoktriinissa kuvataan kansallisen kyberpuolustuksen toteuttamiseen liittyvät strategisen tason tehtävät ja toimintatavat, jotka sovitetaan yhteen Naton kyberpuolustuksen kanssa.

Vakioitu yhteistyö Naton poliittisen, sotilaallisen ja teknisen tason kanssa sekä kansallisesti eri viranomaisten välillä on edellytys sille, että kyberuhkiin voidaan varautua ja vastata. Suomi jatkaa osallistumistaan Naton VCISC-mekanismiin (*Virtual Cyber Incident Support Capability*), jonka avulla liittolaiset voivat tukea haitallisen kybertoiminnan kohteeksi joutunutta jäsenvaltiota. Liittolaisille annettava tuki vahvistaa myös Suomen puolustusta, sillä se mahdollistaa uhkiin varautumisen ja vasteen ennakoivasti. Nato-jäsenyyden rinnalla kyberpuolustuksen kehittäminen edellyttää myös kahden- ja monenvälisen operatiivisen yhteistyön syventämistä tärkeimpien liittolaisten ja kumppanien kanssa. Natolla ja Euroopan unionilla on toisiaan täydentäviä kyvykkyyksiä kyberuhkiin vastaamiseksi.

Kyberpuolustuksen tilannekuvan parantaminen sekä kyberuhkien torjuminen edellyttävät tiedonvaihdon, toimivaltuuksien ja kansallisten yhteistyörakenteiden kehittämistä viranomaisten ja yritysten kanssa. Tehokas kyberpuolustus edellyttää, että Puolustusvoimien tiedonhankinta- ja tiedonsaantioikeuksia, ilmoitusvelvollisuuksia ja toimivaltuuksia kehitetään erityisesti sellaisia tilanteita varten, joissa on kyse aseellisen voimankäytön kynnyksen alapuolella tapahtuvasta valtiollisesta tai valtion lukuun toimivien tahojen vihamielisestä toiminnasta kybertoimintaympäristössä.

Lainsäädännön kehittämisellä varmistetaan viranomaisten kyky tukea toisiaan sekä avustaa yhteiskunnan toiminnan, puolustuskyvyn ja huoltovarmuuden kannalta kriittisten toimijoiden varautumista ja palautumista. Kansallisen kyberturvallisuuden varmistamiseksi luodaan viranomaisten pysyvä yhteistyörakenne, jossa ovat edustettuina kaikki toimivaltaiset kyberturvallisuusviranomaiset. Yhteistyörakenne huomioi Naton kyberpuolustuksen kolmijaon (poliittinen, sotilaallinen ja tekninen), EU:n kyberturvallisuussäätelyn ja kyberpuolustuspolitiikan sekä kansallisen koordinaation tietoturvallisuuden, rikostorjunnan sekä ulko- ja turvallisuuspoliittisen toiminnan toteuttamiseksi. Tämä mahdollistaa yhteisen tilannekuvan, tilanteenarvioinnin, päätöksenteon, viranomaisten yhteisten kyberoperaatioiden toimeenpanon sekä muut toimenpiteet kulloinkin soveltuvimman viranomaisen toimivaltuuksilla.

Toimintaympäristön muuttuminen, sotilaallinen liittoutuminen ja kansainvälisen yhteistoiminnan syventyminen vaikuttavat kyberpuolustuksen resurssitarpeeseen ja aiheuttavat muutostarpeita kyberpuolustuksen suorituskyvyn kehittämisessä. Kyberpuolustuksen johtaminen ja sen yhteensovittaminen sotilaallisten ja tiedusteluoperaatioiden kanssa edellyttää kyberpuolustuksen johtamisrakenteen tarkentamista. Samalla kehitetään kansallista kykyä antaa liittolaisille ja kumppaneille tukea kyberpuolustuksessa ja ottaa niiltä vastaavaa tukea vastaan.

4.3.5 Avaruuspuolustus

Avaruus on nopeasti kehittyvä sotilaallinen toimintaympäristö, jonka merkitys sekä omille että vastustajan operaatioille kasvaa. Avaruudessa tapahtuviin tai sieltä käsin suoritettaviin vihamielisiin toimiin on varauduttava. Avaruuden sotilaallinen käyttö voidaan jakaa satelliittipalveluihin, avaruusoperaatioihin ja toimintaympäristötietoisuuteen. Suomen puolustuksen näkökulmasta näistä osa-alueista painottuvat satelliittipalveluiden hyödyntäminen esimerkiksi tiedustelussa, valvonnassa ja maalittamisessa, tiedonsiirrossa sekä paikka- aika ja navigointitiedossa. Tähän liittyy myös kyky toimia olosuhteissa, joissa paikka-, aika- ja navigointitiedon saatavuus pyritään estämään tai sitä heikennetään tarkoituksellisesti. Toimintaympäristötietoisuutta ylläpidetään seuraamalla avaruussäätä ja kehittämällä avaruustilannekuvajärjestelmää. Tilannekuvassa on huomioitava myös esimerkiksi avaruusjärjestelmien kyberturvallisuuden ja tiedonsiirron tilannekuva.

Puolustushallinnon avaruustoiminnan päämääränä on tunnistaa avaruudesta tulevat uhat, suojata puolustusjärjestelmä mahdollisilta uhkilta sekä suojata ja varmentaa avaruusjärjestelmät ja -palvelut. Kykyä huomioida avaruus ja sen vaikutukset operaatioille kehitetään laaja-alaisesti. Avaruuspuolustuksen integrointi osaksi puolustusjärjestelmää edellyttää lisäresursseja. Puolustusvoimat lisää koko henkilöstön osaamista ja ymmärrystä avaruustoiminnoista ja niiden merkittävytydestä kaikissa toimintaympäristöissä. Puolustushallinto laatii puolustuksen avaruusstrategian, joka tarkentaa avaruustoimintaympäristön kehitystä ja puolustushallinnon avaruudellisia tavoitteita, painoituksia sekä tarvittavia toimenpiteitä.

Selontekokaudella avaruuspuolustuksen kehittämisen painopisteet ovat yhteistoiminnassa liittolaisten ja kumppaneiden kanssa saavutettavat satelliittipalvelut, avaruustilannekuva, avaruuspuolustuksen kokonaisuuden suunnittelu ja avaruuspuolustuksen johtamisen kehittäminen. Puolustusvoimat kehittää kykyä ympärivuorokautisen avaruustilannekuvan ylläpitämiseen yhteistyössä muiden viranomaisten, kansainvälisten kumppaneiden ja liittolaisten kanssa. Ilmavoimat jatkaa tämän suorituskyvyn rakentamista.

Suomi osallistuu APSS -hankkeeseen (*Alliance Persistent Surveillance from Space*), jonka tavoitteena on parantaa Naton satelliittikuvaustiedustelun kyvykkyyttä. Osallistuminen muihin Naton avaruussuorituskykyjen kehittämishankkeisiin arvioidaan tapauskohtaisesti. EU:n suorituskyvyt hyödynnetään mahdollisimman tehokkaasti. Puolustusvoimat etsii mahdollisuuksia kehittää suorituskykyjä liittolaisten ja kumppaneiden kanssa esimerkiksi selvittämällä mahdollisuudet tehdä yhteishankintoja tai muita sopimusjärjestelyjä.

Turvalliset ja häiriösietoiset satelliittiyhteydet ovat yhä tärkeämpiä johtamiskyvyn ja nykyaikaisten asejärjestelmien toiminnan kannalta. Puolustusvoimat varmistaa tarvitsemiensa satelliittiperustaisten johtamis- ja kommunikaatioyhteyksien käytettävyyden. Tässä huomioidaan Suomen pohjoinen sijainti ja yhteistoimintakyky liittolaisten ja kumppanien kanssa.

Avaruustoiminnan eri osa-alueilla hyödynnetään kaupallisia palveluita, jotka kehittyvät ja lisääntyvät jatkuvasti. Omilla järjestelmillä varmennetaan avaruudesta tuotettavia palveluita ja nopeutetaan avaruudesta tuotettavan informaation saamista käyttäjille. Yhteistyötä yritysten kanssa tiivistetään ja uusien teknologioiden sekä palveluiden tarjoamia mahdollisuuksia arvioidaan aktiivisesti.

4.3.6 Naton ja sen jäsenvaltioiden joukkojen toimintaedellytysten mahdollistaminen

Turvallisuusympäristön muuttuminen, Suomen Nato-jäsenyys sekä Suomen ja Yhdysvaltojen solmima DCA-sopimus ovat kasvattaneet kansalliseen logistiikkaan ja suorituskykyjen rakentamiseen kohdistuvia vaatimuksia. Logistiikkajärjestelmän valmiuden ja suorituskykyjen kehittämistä jatketaan kiinteänä osana Naton logistiikkajärjestelmää. Isäntämailta edellytetään kattavan tuen järjestämistä. Muutostarpeeseen vastataan vahvistamalla kokonaismaanpuolustusta osana kokonaisturvallisuutta, kehittämällä logistiikkajärjestelmän suorituskykyjä ja johtamista sekä turvaamalla logistiikan henkilöstöresurssit. Samalla korostuvat kansallisten sekä Suomesta ulospäin suuntautuvien tietoliikenneverkkojen riittävä kapasiteetti ja toimintavarmuus.

Kehittämisen painopisteet ovat sotilaallinen liikkuvuus, isäntämaatuki, lääkintähuolto, Puolustusvoimien logistiikkalaitoksen joukkojen ja suorituskykyjen kehittäminen ja yhteispohjoismainen tukeutumisverkosto.

Sotilaallisen liikkuvuuden kansallista ja alueellista kehittämistä on jatkettava kiireellisesti muun muassa rajanylittävää sotilaallista toimintaa koskevien menettelyjen yhtenäistämiseksi sekä liikennejärjestelmän kaksikäyttöisyyden ja välityskyvyn varmistamiseksi. Tie- ja rautatieyhteyksien sekä logististen solmukohtien sotilaallista kaksikäyttöisyyttä ja välityskykyä on kehitettävä erityisesti Pohjois-Suomessa.

Kyky tukea perustamista ja hajauttaa materiaalia turvataan. Pohjoisen alueen tukemiskyvyn varmistamiseksi selvitetään myös, onko Puolustusvoimien kokoonpanoon ja johtosuhteisiin tarpeen tehdä muutoksia. Yhteispohjoismaista tukeutumisverkostoa kehitetään kansallisen puolustuksen, liittokunnan ja liittolaisten operoinnin tueksi. Verkosto mahdollistaa joukkojen keskittämisen Suomeen ja Suomesta, tukemisen operaatioiden aikana sekä laajamittaisen materiaaliavun vastaanottamisen. Verkostoa kehittämällä parannetaan myös yhteiskunnan ja sotilaallista huoltovarmuutta.

Yhteispohjoismaisen tukeutumisverkoston kehittämiskohteita ovat muun muassa sotilaallinen liikkuvuus, joukkojen vastaanottaminen ja isäntämaatuki, joustava tukeutuminen, polttoainelogistiikka, räjähteiden varastointi ja täydennykset sekä

lääkintähuolto. Kykyä vastaanottaa laajamittaista materiaaliapua kehitetään monikansallisesti. Verkoston investoinnit toteutetaan yhteistoiminnassa muiden hallinnonalojen kanssa hyödyntäen EU:n, liittokunnan, kumppanimaiden ja kansallisen tason rahoitusmekanismeja.

Polttoaineen varastointi-, kuljetus- ja jakelukykyä parannetaan kansallisilla ja monikansallisilla ratkaisuilla. Puolustusvoimille hankitaan lisää varastointikapasiteettia kumppaneilta. Räjähdevarastoja rakennetaan kattamaan räjähteiden lisähankinnat ja liittokunnan joukkojen ennakkovarastointitarpeet. Räjähdevarastoinnin kansallisten määräysten ja lainsäädännön ajantasaisuus arvioidaan ja ne sovitetaan Naton ja kumppaneiden vaatimuksiin.

Kansallisen puolustuksen, liittokunnan ja liittolaisten tukeminen edellyttää siviilikomponentin kuljetusten hyödyntämistä sekä sotilaallisten kuljetuskykyjen kehittämistä yhteispohjoismaisesti. Sotilaskomponentin raskasta maakuljetuskykyä vahvistetaan ja merellinen huoltokyky turvataan. Sotilaskomponentin ilmakuljetuskyky arvioidaan vertailemalla kansainvälisten ja kansallisten kumppanuksien hyötyjä ja riskejä keskenään. Sotilaskomponentin raskas ilmakuljetuskyky turvataan kansainvälisen tason yhteistyöllä ja sopimuksilla. Mahdollisuutta korvata Puolustusvoimien kevyt ilmakuljetuskyky keskiraskaalla arvioidaan sen edellyttämien investointien ja operointikustannusten pohjalta.

Suomen on parannettava edellytyksiä liittolaisten puolustusmateriaalin ennakkovarastoinnille Suomen alueella. Materiaalin varastointia on tarkasteltava alueellisena kokonaisuutena sekä yhdessä muiden Pohjoismaiden kanssa että Nordefcon puitteissa. Arvioinnissa on huomioitava operatiivisten suunnitelmien ja turvallisuusmääräysten vaatimukset.

Lääkintähuoltoa ja sitä koskevaa säädöspohjaa kehitetään yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa sekä monikansallisessa yhteistyössä. Puolustusvoimien lääkitähuollon kriisiajan suorituskyky turvataan. Monikansallisen lääkitähenkilöstön hoitotoiminta sekä lääkitämateriaalien ja lääkkeiden monikansallinen ristiinkäyttö mahdollistetaan.

KOKONAISTURVALLISUUS

KOKONAISMAANPUOLUSTUS

KOKONAISMAANPUOLUSTUKSEN MAHDOLLISTAJAT

KAIKISSA TURVALLISUUSTILANTEISSA

Harjoitustoiminnan ja operoinnin mahdollistaminen

Joukkojen keskittämisen mahdollistaminen

Joukkojen ylläpidon ja kansainvälisen materiaaliavun vastaanottamisen mahdollistaminen

Naton ja liittolaismaiden joukkojen toimintaedellytykset Suomen alueella

4.4 ASEVELVOLLISUUS JA VAPAAEHTOINEN MAANPUOLUSTUSTYÖ

Asevelvollisuus ja korkea maanpuolustustahto ovat jatkossakin Suomen puolustuksen perustekijöitä. Asevelvollisuusjärjestelmä tuottaa laaja-alaisen, osaavan ja toimintakykyisen reservin, jolla mahdollistetaan koko maan puolustaminen myös liittokunnan jäsenenä. Asevelvollisuudella ja vapaaehtoisella maanpuolustuskoulutuksella on suuri merkitys Puolustusvoimien palkatun henkilöstön rekrytoinnissa. Asevelvollisuuden aikana hankitulla osaamisella on käyttöä myös muissa yhteiskunnan toimintakykyä uhkaavissa kriiseissä. Nykyjärjestelmällä on edelleen kansalaisten vahva tuki.

Asevelvollisuusikäen tulevat ikäluokat pienenevät ja väestön henkinen ja fyysinen toimintakyky polarisoituu. Tämä edellyttää, että kutsunnoissa määrätään palvelukseen entistä useampi, että vapaaehtoiseen palvelukseen hakeutuu aiempaa enemmän naisia ja että asepalveluksen keskeyttäneiden määrää saadaan laskettua. Keskeisiä keinoja tavoitteiden saavuttamiseen ovat laadukas, mielekäs ja turvallinen asepalvelus sekä oikea-aikainen ja sisällöltään laadukas viestintä. Naisten määrän kasvattamisella syvennetään maanpuolustuksen yhteiskunnallista vaikutusta ja maanpuolustustahtoa sekä lisätään

naisten osallisuutta sotilaallisessa maanpuolustuksessa. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen on tärkeää myös pidemmällä aikavälillä, jotta kyetään ylläpitämään kansalaisten tuki asevelvollisuudelle.

Parlamentaarinen komitea (2021) piti tärkeänä, että asevelvollisuusjärjestelmän kehitettäessä edistetään mahdollisuuksia ja luodaan askelmerkkejä, joilla voidaan paremmin jakaa vastuuta maanpuolustuksesta koko ikäluokalle. Asevelvollisuutta kehitetään ja kutsunnat laajennetaan koskemaan koko ikäluokkaa parlamentaarisen työryhmän raportin mukaisesti. Kutsuntauudistuksen toimeenpano vaatii poikkihallinnollista yhteistyötä ja pitkäaikaista sitoutumista asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Naisten hakeutumista vapaaehtoiseen asepalveluksen edistetään kutsuntajärjestelmän kehittämisen ohella viestinnän keinoin sekä tuomalla esille palveluksesta saatavia hyötyjä opintojen ja hankitun osaamisen hyväksilukemisesta aina mahdolliseen ammatinvalintaan asti. Yksilöiden toimintakyvyn kehittämistarpeet huomioidaan palveluksen järjestelyissä, valinnoissa ja palvelustehtävissä. Palveluksen kuormittavuutta kasvatetaan nousujohteisesti ja koulutuksella tuetaan yksilön kokonaisvaltaisen toimintakyvyn kehittymistä. Digitalisaation tuomat mahdollisuudet hyödynnetään täysimääräisesti sekä sähköisessä asiointissa että koulutuksessa. Asevelvollisten taloudellisten etuuksien kehittämistä jatketaan.

Perustuslaissa tarkoitettu maanpuolustusvelvollisuus käsittää sotilaallisen maanpuolustuksen lisäksi kaiken muun toiminnan, jonka tarkoituksena on turvata kansan elinmahdollisuuksia ja valtiojohdon toimintavapautta sekä puolustaa laillista yhteiskuntajärjestystä aseellisen hyökkäyksen tai sitä vastaavan ulkoisen uhan kohdistuessa Suomeen. Siviilipalvelusjärjestelmää kehitetään entistä tarkoituksenmukaisemmaksi niin, että siviilipalvelus kytketään nykyistä selkeämmin kokonaisturvallisuuden toimintamalliin. Tämä tukee myös kokonaismaanpuolustusta. Perusajatuksena on vahvistaa ja ylläpitää maanpuolustustahtoa palvelusmuodosta riippumatta ja siviilipalveluksen vakaumuksen perustuva luonne huomioiden, jotta vahvistetaan kansalaisten yhdenvertaisuuden tunnetta. Uudistuksen jälkeen työpalvelus suoritetaan jatkossa yhteiskunnallista varautumista ja valmiutta tukevilla, kokonaisturvallisuuden näkökulmasta keskeisissä avustavissa tehtävissä.

Lainsäädäntöä kehitetään palveluksen järjestämiseen ulkomailla niin, että asevelvolliset voivat varusmiespalveluksen aikana entistä joustavammin osallistua kansainvälisiin harjoituksiin. Lainsäädäntöä päivitetään siten, että se mahdollistaa varusmiespalveluksen osien suorittamisen ulkomailla. Kotimaassa varusmiehiä ja reserviläisiä hyödynnetään entistä laajemmin liittokunnan joukkojen tukitehtävissä. Puolustusvoimat tarkastelee myös mahdollisuuksia yhteistoiminnan lisäämiseksi varusmiesyksiköiden ja Suomessa vierailevien kansainvälisten joukkojen kanssa. Varusmiesten turvallisuuspolitiikan opetusmateriaaleja on päivitetty Nato-jäsenyyden seurauksena, ja johtajakoulutuksen opetussisältöjä tarkastetaan vuoden 2025 kuluessa.

Vapaaehtoisia asevelvollisia pyritään sitouttamaan sopimusperustaiseen osallistumiseen Naton pelotteen ja puolustuksen tehtäviin. Reserviläisille osallistuminen olisi velvoittavaa vapaaehtoisen sitoutumisen jälkeen. Puolustusvoimien on lisättävä ja joustavoitettava reserviläisten osaamisen seuranta ja hyödyntämistä maanpuolustuksen tarpeisiin.

Vapaaehtoinen maanpuolustustoiminta on keskeinen voimavara, ja sillä on maanpuolustustahtoa kohottava vaikutus. Tässä on jatkossa huomioitava myös liittokunnan jäsenyyden vaikutukset, ja samalla on lisättävä sekä asevelvollisten että ei-asevelvollisten osallistumismahdollisuuksia. Puolustusministeriö on asettanut vapaaehtoisen maanpuolustuksen kehittämiseksi työryhmän, jonka tehtävänä on laatia esitys vapaaehtoisen maanpuolustuksen tavoitetilasta. Työssä huomioidaan muun muassa Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen (MPK) rooli paikallisjoukkojen kouluttajana, paikallisjoukkojen koulutus- ja muodostamismalli, MPK:n poikkeusolojen tehtävät, kokonaisturvallisuuden koulutusvastuu ja Naton vaikutukset vapaaehtoiseen maanpuolustukseen sekä vapaaehtoiseen maanpuolustukseen liittyvät lainsäädännön kehittämistarpeet. Selvityksen perusteella valmistaudutaan tarvittaviin toiminnallisiin ja lainsäädännöllisiin uudistuksiin.

4.5 KOKONAISMAANPUOLUSTUS OSANA KOKONAISTURVALLISUUTTA

Suomalaisen yhteiskunnan kriisinkestävyys perustuu kokonaisturvallisuuden toimintamalliin, johon sisältyy seitsemän elintärkeää toimintoa: johtaminen, kansainvälinen ja EU-toiminta, puolustuskyky, sisäinen turvallisuus, talous, infrastruktuuri ja huoltovarmuus, väestön toimintakyky ja palvelut sekä henkinen kriisinkestävyys. Elintärkeiden toimintojen turvaamisesta huolehditaan viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten yhteistyönä. Laajasti osallistava varautuminen parantaa yhteiskunnan kriisinkestävyyttä. Elintärkeät toiminnot turvataan kaikissa olosuhteissa yhteensovitetuilla varautumis- ja vastatoimenpiteillä. Varautumisessa huomioidaan myös elintärkeiden toimintojen ja kriittisten kohteiden mahdollisen vahingoittumisen seurannaisvaikutukset.

Huoltovarmuus on osa kokonaisturvallisuuden perustaa. Se käsittää väestön toimeentulon, maan talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämättömien kriittisten toimintojen, tuotannon, palvelujen ja infrastruktuurin turvaamista sekä normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Kokonaisturvallisuuden mukaista varautumista johtaa, valvoo ja yhteensovittaa kukin ministeriö toimialallaan. Valtionhallinnon, alue- ja paikallishallinnon, viranomaisten ja elinkeinoelämän lisäksi kokonaisturvallisuuden verkostoon kuuluvat korkeakoulut, tutkimuslaitokset, järjestöt, muut yhteisöt ja yksilöt. Osana kokonaisturvallisuutta varmistetaan Puolustusvoimien kyky tukea muita viranomaisia ja kriittisiä toimijoita.

Vakavin suomalaiseen yhteiskuntaan kohdistuva uhka on sota, mikä korostaa erityisesti puolustuskyvyn merkitystä. Sotilaallinen maanpuolustus nojaa yhteiskunnan kaikkien sektoreiden tukeen ja vahvaan maanpuolustustahtoon.

Kokonaismaanpuolustukseen kuuluvat kaikki ne kansalliset ja kansainväliset sotilaalliset ja siviilialojen toimet, joilla turvataan sotilaallisen maanpuolustuksen toimintaedellytykset kaikissa turvallisuustilanteissa. Suomen liittyttyä Naton jäseneksi kokonaismaanpuolustuksen tukea on ulotettava Puolustusvoimien joukkojen lisäksi Suomen alueella toimiviin liittolaismaiden joukkoihin.

Kokonaismaanpuolustuksen näkökulmasta on tärkeää, että poikkeusoloihin varautumisessa huomioidaan sotilaallisen maanpuolustuksen toimintaedellytykset jo ennakoivasti normaalioloissa esimerkiksi säädösvalmistelussa, infrastruktuurin kehittämisessä, politiikkatoimissa ja kansainvälisessä yhteistyössä. Huoltovarmuusjärjestelmä on keskeinen väline, jolla tuetaan kokonaismaanpuolustuksen tavoitteita. Sillä varmistetaan teollisen tuotannon jatkuvuutta kriisitilanteessa ja edistetään Puolustusvoimien tarvitsemien ei-sotilaallisten suorituskykyjen saatavuutta niin normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa kuin poikkeusoloissa.

Vahva pelote ja puolustus edellyttävät kokonaismaanpuolustuksen mukaista varautumista ja sen vahvempaa yhteensovittamista. Normaaliolojen häiriötilanteiden hallinta korostui kylmän sodan loputtua ja johti Suomessa 2000-luvun alussa laajan turvallisuuskäsityksen mukaiseen varautumiseen. Toimintaympäristön kehitys, havainnot Venäjän hyökkäyssodasta Ukrainaan ja Suomen Nato-jäsenyys edellyttävät, että sotilaalliseen uhkaan varautuminen otetaan lähtökohdaksi. Laajamittainen, pitkäkestoinen ja korkean intensiteetin sodankäynti on palannut Eurooppaan. Sotilaallinen varautuminen ja väestönsuojelu perustuvat samoihin uhkaskenaarioihin. Yhteiskunnan vahva kyky suojata siviiliväestöä ja kriittistä infrastruktuuria asevaikutuksilta mahdollistaa osaltaan sotilaalliselle puolustukselle tärkeiden toimintojen jatkumisen.

Suomen kokonaismaanpuolustusta kehitetään uhkaperusteisesti niin, että kehitystyössä huomioidaan toimintaympäristön muutokset ja liittolaisuuden asettamat vaatimukset. Tätä varten yhteiskunnan varautumisen resursseja ja niiden kohdentumista on tarkasteltava järjestelmällisesti myös kokonaismaanpuolustuksen näkökulmasta. Olennaista on, että yhteiskunnassa on jaettu ymmärrys sotilaallisen maanpuolustuksen tarpeista sekä niiden edellyttämistä resursseista ja jaosta vaativassa sotilaallisessa kriisissä tai sodassa.

Sotilaallisen konfliktin aikana yhteiskunnan voimavaroja kohdennetaan ensisijaisesti sotilaalliseen maanpuolustukseen. Vain näin voidaan turvata Suomen valtiollinen itsenäisyys sekä kansalaisten elinmahdollisuudet ja turvallisuus tilanteessa, jossa Suomeen kohdistuu ulkoinen, joko valtioiden aiheuttama tai muu uhka. Samalla ylläpidetään yhteiskunnan perustoiminnot kokonaistilanteen kannalta tarkoituksenmukaisella tasolla kokonaisturvallisuuden toimintamallin mukaisesti. Kunkin hallinnonalan lakisääteisenä tehtävänä on varautua omalta osaltaan myös poikkeusoloihin. Varautuminen luo samalla edellytyksiä vastata lievempiin uhka- ja häiriötilanteisiin.

Sotilaalliseen uhkaan varautuminen – erityisesti Puolustusvoimien operatiivinen suunnittelu – luo määrälliset ja laadulliset perusteet muiden viranomaisten ja yhteiskunnan eri sektoreiden varautumiselle Suomen puolustamiseksi. Kokonaismaanpuolustuksen kehittämisessä otetaan jatkossa huomioon Naton operatiivisten suunnitelmien ja

puolustussuunnittelun sekä puolustusyhteistyön asettamat vaatimukset. Tämä edellyttää kokonaismaanpuolustuksen kansainvälisen yhteistyön lisäämistä erityisesti pohjoismaisessa kontekstissa ja yhdessä Yhdysvaltojen kanssa.

Kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittaminen kuuluu puolustusministeriön toimialaan. Tämä voidaan toteuttaa nykyisellä säädösperustalla, vaikka toimintaympäristö on muuttunut. Sotilaallisen maanpuolustuksen tukitarpeita on kuitenkin tarkennettava. Kokonaismaanpuolustus koskee jatkossakin laajalti eri hallinnonaloja, ja sen yhteensovittamista käsitellään puolustusministeriön johdolla poikkihallinnollisessa kokoonpanossa.

4.6 EUROOPAN UNIONIN PUOLUSTUSULOTTUVUUS

Euroopan unionin merkitys Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa on kasvamassa. Vahva ja toimintakykyinen Euroopan unioni on Suomen keskeinen tavoite. Suomi jatkaa tukeaan EU:n puolustusulottuvuuden kehittämiseksi unionin geopoliittisen roolin ja toimintakyvyn vahvistamiseksi. EU:n puolustusyhteistyöaloitteita sekä unionin laajempia työkaluja, kuten lainsäädäntöä, keskinäisen avunannon lauseketta (42.7) ja yhteistä budjettia hyödyntämällä voidaan edistää Euroopan puolustuskykyä.

Suomi edistää strategisen kompassin toimeenpanoa ja EU:n toiminnan kehittämistä erityisesti kyber- ja avaruusympäristöissä sekä merellisen ulottuvuuden osalta. Suomi painottaa EU:n valmiutta vastata vakavaan hybridivaikuttamiseen ja jatkaa skenaariopohjaisia harjoituksia koskien toimintatapoja kriisitilanteissa. Panostuksia kriittisen infrastruktuurin turvaamiseen, suorituskykyjen kehittämiseen ja puolustusinvestointeihin on lisättävä.

Suomi pitää tärkeänä EU:n varautumispolitiikan kehittämistä niin, että siinä huomioidaan sekä siviili- että sotilassektorit. Suomi korostaa tarvetta vahvistaa unionin kokonaisvaltaista varautumista mahdollisiin tuleviin kriiseihin ja hybridiuhkiin. Kokonaisturvallisuusajattelua ja siihen sisältyviä huoltovarmuustoimia on edistettävä myös EU:n jäsenmaissa. Suomi edistää EU:ssa toimintatapaa, jossa varautumista vahvistetaan koordinoitusti kaikilla politiikkasektoreilla.

On tärkeää vahvistaa EU:n strategista autonomiaa turvallisuuden ja puolustuksen alalla sekä vähentää haitallisia riippuvuuksia. Näin taataan EU:n toimintaedellytykset kriiseissä ja vahvistetaan EU:ta kumppanina, joka tekee osansa myös transatlanttisen turvallisuuden eteen. EU:n ja Yhdysvaltojen turvallisuus- ja puolustusdialogia on syvennettävä entisestään. Yhteistyön painopisteinä ovat Ukrainalle annettujen turvallisuussitoumusten toimeenpano, Euroopan puolustuksen vahvistaminen sekä Venäjän uhkaan ja Kiinan haasteeseen vastaaminen. EU:n pitää luoda vahvemmat rakenteet yhteistyöhön puolustuksen alalla myös muiden unionin ulkopuolisten keskeisten kumppaneiden kanssa.

Pysyvä rakenteellinen yhteistyö (PRY) on jatkossakin tärkeä mekanismi kansallisten ja Euroopan suorituskykyjen kehittämisessä. Suomi huolehtii pysyvään rakenteelliseen yhteistyöhön sisältyvien oikeudellisten sitoumusten toimeenpanemisesta. Tärkeitä

edistettäviä yhteistyöalueita ovat sotilaallinen huoltovarmuus, kriittisen infrastruktuurin suojaaminen, sotilaallinen liikkuvuus, avaruus- ja hybridiuhkien vastaaminen sekä Euroopan puolustusteollisen ja -teknologisen pohjan ja tuotannon vahvistaminen. Suomelle on tärkeää edistää EU- ja Nato maiden toimintakykyä pohjoisessa, minkä osalta PRY:tä hyödynnetään tässä yhteydessä esimerkiksi pohjoisiin oloihin sopivien suorituskykyjen kehittämisessä.

Suomi tukee EU:ssa sotilaallisen ja siviilikriisinhallinnan sekä Euroopan rauhanrahaston hyödyntämistä Ukrainan ja muiden kumppanimaiden tukemisessa. EU:lla on oltava tarvittavat rakenteet ja välineet tehtäviensä toteuttamiseksi itsenäisesti erilaisissa kriisitilanteissa. Kriisinhallintaa tukevien rakenteiden, kuten EU:n sotilaallisten operaatioiden johtoesikunta, ohella on kehitettävä neuvoston toimintaa ja päätöksentekoa niin, että ne heijastavat muuttunutta turvallisuusympäristöä ja tukevat EU:n laajentunutta toimijuutta puolustuksen alalla.

Suomen ensisijaisena tavoitteena on vahvistaa puolustusta tukevaa unionin rahoitusta ja muita kannustimia. Puolustusteollisuuden osalta Suomi kannattaa erityisesti Euroopan puolustusrahaston (*European Defence Fund, EDF*) vahvistamista. Suomi pyrkii vaikuttamaan siihen, että sotilaalliselle liikkuvuudelle varataan riittävä ja pitkäjänteinen EU-rahoitus ja että yhteistä rahoitusta voisi hakea pitkällä aikavälillä myös Euroopan laajuisen liikenneverkon ulkopuolisiin mutta sotilaallisen liikkuvuuden kannalta kriittisimpiin kohteisiin ja kaksikäyttöisyyden parantamiseen. Kaksikäyttöpotentiaaliin teknologioihin on kohdennettava lisää T&K-rahoitusta. Suomi kannattaa EU:n sotilaallisen kriisinhallinnan yhteisten kustannusten nykyistä laajempaa kattamista niin, että kriisinhallinnan kustannukset jakautuisivat tasaisemmin jäsenmaiden kesken.

Jotta eurooppalaisia suorituskykyjä voidaan kehittää tehokkaasti, Euroopan puolustuksella on oltava toimiva ja kilpailukykyinen teollinen ja teknologinen perusta. Suomelle on tärkeää, että EU edistää suorituskykyjen kehittämistä esimerkiksi vahvistamalla teollisuuden toimintaympäristöä.

Suomen näkökulmasta EU:n puolustusteollisuuspolitiikka tuo merkittävää lisäarvoa teollisuuden TKI-yhteistyön tukemiseen. Suomi kannattaa EU-rahoituksen lisäämistä tulevaisuuden puolustusteknologioiden tutkimiseen ja kehittämiseen. EU:n puolustusteollisessa politiikassa on huomioitava komission eri aloitteiden ja välineiden vaikutukset Suomen puolustusteolliseen ja teknologiseen pohjaan. Lisäksi on turvattava Suomen sotilaallinen huoltovarmuus. EU-tason tavoitteisiin pyritään sellaisin keinoin, jotka tukevat kansallista huoltovarmuusjärjestelmää sekä muiden puolustusteollisuutta koskevien keskeisten linjausten toimeenpanoa.

Kuluvalla rahoituskehyskaudella merkittävin puolustusteollisuuden rahoitusväline Suomelle on Euroopan puolustusrahasto, jonka avulla voidaan parantaa suomalaisen ja eurooppalaisen puolustusteollisuuden ja tutkimusyhteisön kilpailu- ja suorituskykyä pitkällä aikavälillä. Puolustushallinnon on jatkossakin osallistuttava aktiivisesti rahaston työohjelmien valmisteluun sekä rahastosta rahoitettaviin hankkeisiin.

Suomi katsoo, että Euroopan puolustusviraston (EDA) tehtävänä on jatkossakin toimia EU-jäsenmaiden välisenä puolustusalan yhteistyöfoorumina tutkimuksen, teknologian ja sotilaallisten suorituskykyjen kehittämisen osalta. Lisäksi EDA:n tehtävänä on tukea hallitustenvälistä EU-yhteistyötä sotilaallisten suorituskykyjen kehittämistä koskevissa priorisoinneissa sekä mahdollistaa sotilaallisten näkökantojen yhteensovittaminen muun EU-politiikan kanssa.

Suomi osallistuu aktiivisesti Euroopan puolustusteollisen strategian (EDIS) sekä Euroopan puolustusteollisuusohjelmaehdotuksen (EDIP) käsittelyyn EU:ssa. Suomi painottaa Euroopan puolustuksen teknologisen ja teollisen pohjan kehittämisessä TKI-yhteistyötä, huoltovarmuutta, jäsenmaiden roolia suorituskykysuunnittelussa sekä olemassa olevien aloitteiden täysimääräistä hyödyntämistä. Uusien toimenpide-ehdotusten ja rahoitusvälineiden toimeenpanoon vaikutetaan yhdessä muiden läheisten EU-jäsenmaiden kanssa.

EU:n ja sen jäsenmaiden materiaaliapua Ukrainaan on jatkettava ja lisättävä muun muassa Euroopan rauhanrahaston ja EU:n sotilaallisen avustusoperaation kautta. Suomi edistää EU:n vahvaa toimijuutta ja pitkäjänteistä sitoutumista Ukrainan tukemiseen. Suomi osallistuu EU:n Ukrainalle antamien turvallisuussitoumusten toimeenpanoon. EU:n ja sen jäsenmaiden koulutustuella ja muulla avustustoiminnalla on oltava jatkossakin merkittävä rooli Ukrainan puolustussektorin ja asevoimien uudistamisessa.

Nato ja EU täydentävät ja vahvistavat toisiaan Euroopan turvallisuuden tukemisessa. Suomi katsoo, että EU-Nato-yhteistyötä on pyrittävä edistämään käytännönläheisesti Euroopan turvallisuuden ja puolustuksen vahvistamiseksi ja molempia toimijoita hyödyttävällä tavalla. Yhteistyötä pitää tiivistää esimerkiksi tiedustelun ja tilanneymmärryksen, kyberpuolustuksen, innovaatioiden, sotilaallisen liikkuvuuden, suorituskyky-yhteistyön ja harjoitustoiminnan aloilla.

4.7 PUOLUSTUSYHTEISTYÖ

Suomi jatkaa kansainvälisen puolustusyhteistyön vahvistamista. Puolustusyhteistyön eri järjestelyt täydentävät toisiaan. Nato-jäsenyys vaikuttaa puolustusyhteistyön muotoon ja painopisteisiin. Liittoutuminen luo edellytyksiä syventää ja laajentaa kahdenvälistä ja monenvälistä puolustusyhteistyötä erityisesti Nato-maiden kanssa muun muassa yhteisen operatiivisen suunnittelun kautta. Nato-jäsenyyden myötä Suomi on sitoutunut muiden jäsenvaltioiden turvallisuuteen ja puolustukseen, mikä vaikuttaa kahdenväliseen yhteistyöhön.

Kahdenvälisessä ja monenvälisessä yhteistyössä painottuvat maat, joilla on suurin merkitys Suomen ja sen lähialueen puolustamisessa. Yhteisoperointikykyä ja sen edellyttämiä suorituskykyjä kehitetään erityisesti samaan Naton yhteisoperaatiojohtoportaan kuuluvien liittolaisten ja muiden Itämeren alueen valtioiden kanssa. Keskeisinä tavoitteina on kyky toimeenpanna tehokkaasti Naton yhteinen puolustus Pohjois-Euroopassa, ottaen

huomioon operatiiviset vaatimukset ja kustannustehokkuus, sekä kyky toimia myös pienemmissä kokoonpanoissa erilaisissa kriisitilanteissa.

Edellä mainittujen ohella painottuvat myös muut Suomen puolustuksen kannalta keskeiset liittolaiset, joilla olisi kriisitilanteessa merkittävä rooli Naton pelotteen ja puolustuksen toteuttamisessa Pohjois-Euroopassa ja Itämeren alueella, sekä kumppanit, joiden merkitys on erityisen suuri esimerkiksi puolustusmateriaaliyhteistyössä, kyberpuolustuksessa tai avaruuspuolustuksessa.

Suomella on laaja-alainen kahden- ja monenvälisen puolustusyhteistyön verkosto. Suuri osa nykyisistä keskeisistä puolustusyhteistyöasiakirjoista on laadittu tai päivitetty vuoden 2014 jälkeen, mutta ennen kuin Venäjä hyökkäsi Ukrainaan helmikuussa 2022 ja Suomesta tuli Naton jäsen. Puolustushallinto tarkastelee näitä asiakirjoja ottaen huomioon Nato-jäsenyyden sekä arvioi tarvetta päivittää niitä tai laatia uusia puolustusyhteistyön yhteistyöasiakirjoja.

4.7.1 Monenvälinen puolustusyhteistyö

Pohjoismaiden puolustusratkaisujen yhtenäistyminen on merkittävä muutos. Naton jäsenenä kaikki Pohjoismaat ovat sitoutuneet toistensa puolustamiseen. Suomen ja Ruotsin jäsenyyden seurauksena Natolla on nyt vahva ja yhtenäisen alue pohjoisessa, mikä vahvistaa liittokunnan pelotetta ja puolustusta Pohjois-Euroopassa. Tämä heijastuu pohjoismaisen puolustusyhteistyön Nordefcon visioon ja tavoitteisiin, painopisteisiin, yhteistyöaloihin, käytännön toimintaan, suunnitteluun sekä yhteistoimintakyvyn ja rakenteiden kehittämiseen.

Muutoksen vuoksi pohjoismaista puolustusyhteistyötä kehitetään siten, että maat kykenevät toteuttamaan pohjoismaisia ja liittokunnan yhteisoperaatioita kaikissa tilanteissa ja kaikissa toimintaympäristöissä. Naton alueellisten suunnitelmien laadintaa ja toimeenpanoa tuetaan Pohjoismaiden yhteisellä operatiivisella suunnittelulla ja koordinoinnilla. Aiempi kolmenvälinen yhteistyö (Suomi–Ruotsi–Norja sekä Norja–Tanska–Ruotsi) on liitetty osaksi Nordefcoa. Pohjoismaiden kykyä toimia saumattomasti yhdessä vahvistetaan lisäämällä yhteistyötä muun muassa harjoitusten, sotilaallisen liikkuvuuden, suorituskykyjen, puolustusmateriaalin ja kokonaismaanpuolustuksen aloilla. Lisäksi Pohjoismaat pyrkivät yhdessä parantamaan alueellista sotilaallista huoltovarmuutta muun muassa vahvistamalla teollista pohjaa vahventamalla.

Britannian johtama JEF on Suomelle tärkeä monenvälisen puolustusyhteistyön kehys. JEF:in vahvuus on joustavuus. Suomi osallistuu aktiivisesti JEF:n toimintaan ja sen kehittämiseen. JEF täydentää liittokunnan pelotetta ja puolustusta Suomen lähialueilla erityisesti tilanteessa ennen Naton 5 artiklan mahdollista aktivoimista. Suomi haluaa kehittää JEF:iä siten, että se pystyy toimimaan joustavasti ja operatiivisesti kyvykkäästi ydinalueillaan Pohjois-Euroopassa. Lisäksi on parannettava JEF:n kykyä ryhtyä sotilaallisiin vastatoimiin kaikissa turvallisuustilanteissa.

Suomen puolustusyhteistyön verkostoa täydentävät myös Saksan johtama kehysvaltiokonsepti ja Ranskan johtama Euroopan interventioaloite. Osallistuminen näihin toimintaansa kehittäviin maaryhmiin tukee Suomen puolustuskyvyn, yhteistoimintakyvyn ja tilannetietoisuuden vahvistamista sekä Suomen tavoitteita EU:ssa ja Natossa. Maaryhmäyhteistyö edistää myös puolustusyhteistyön kehittämistä maaryhmien kehysvaltioiden sekä muiden osallistujavaltioiden kanssa. Suomi tukee Pohjoismaiden ja Baltian maiden välistä puolustusyhteistyötä ja Pohjoisessa ryhmässä (*Northern Group*) tehtävää puolustushallintojen välistä yhteistyötä.

4.7.2 Kahdenvälinen puolustusyhteistyö

Suomi jatkaa kahdenvälisen puolustusyhteistyön kehittämistä. Keskeisenä tavoitteena on varmistaa yhteistoimintakyky kaikissa turvallisuustilanteissa. Kahdenvälinen yhteistyö pitää sisällään muun muassa puolustuspoliittisen yhteistyön, puolustusmateriaaliyhteistyön ja sotilastason yhteistyön. Nato-jäsenyys mahdollistaa kahdenvälisen yhteistyön laajentamisen ja syventämisen. Liittolaisten välinen kahdenvälinen yhteistyö vahvistaa Naton pelotetta ja puolustusta. Puolustusmateriaaliyhteistyössä olennaisia kumppaneita Yhdysvaltojen ja eurooppalaisten toimijoiden ohella ovat Etelä-Korea, Israel ja Japani.

Suomi ja Ruotsi ovat syventäneet puolustusyhteistyötä määrätietoisesti jo ennen Nato-jäsenyyttä. Ruotsilla on jatkossakin vahva asema Suomen läheisenä kahdenvälisenä liittolaisena, jonka kanssa jatketaan pitkälle ulottuvaa ja laaja-alaista puolustusyhteistyötä. Suomen ja Ruotsin välisen sotilaallisen yhteistyön merkittävimpiä osa-alueita ovat yhteinen operatiivinen suunnittelu, tiedonvaihto ja tilannekuva, koulutus- ja harjoitustoiminta sekä materiaaliyhteistyö ja logistiikka. Yhteistyötä syvennetään, jotta se täyttää liittolaisten välisen yhteistyön tarpeet. Ruotsin rooli vahvistusten kauttakulkumaana on Suomelle keskeinen. Ruotsin kanssa pitkään tehty laaja-alainen yhteistyö, yhteinen operatiivinen suunnittelu ja suunnitelmien toimeenpanon harjoittelu luovat pohjan vahvalle liittolaissuhteelle. Ruotsin kehysvaltiorooli Naton eteentyönnytyissä maavoimajoukoissa Suomessa syventää entisestään maiden liittolaissuhdetta.

Yhteistyö Suomen ja Norjan välillä on tiivistä ja tiivistyy entisestään tulevana vuosina. Norjan kanssa tehtävää puolustusyhteistyötä lisätään ja syvennetään Nato-jäsenyyden operatiivisten tavoitteiden mukaisesti. Suomen ja Norjan yhteistyön tavoitteena on yhteisoperointikyky ja pelotteen vahvistaminen etenkin ensivasteen toimenä. Norjalla on Suomen kannalta tärkeä rooli erityisesti vahvistusten kauttakulkumaana. Norjan merkitys Suomelle on huomattava myös puolustusmateriaaliyhteistyössä ja sotilaallisessa huoltovarmuudessa.

Yhteistyö Tanskan ja Islannin kanssa lisääntyy kaikkien Pohjoismaiden ollessa osa samaa Naton yhteisoperaatiojohtoporrasta. Yhteistyötä kehitetään esimerkiksi puolustusmateriaaliyhteistyössä ja muissa soveltuviissa kysymyksissä myös kahdenvälisesti. Yhteistyö kattaa Nordefcon puitteissa tehtävän kahden- ja monenvälisen yhteistyön.

Yhdysvallat on Suomelle merkittävä ja läheinen liittolainen sekä strateginen kumppani, jonka kanssa tehtävä puolustusyhteistyö parantaa Suomen puolustuskykyä. Yhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa syvennetään vuonna 2016 puolustushallintojen välillä tehdyn kahdenvälisen aiejulistuksen ja vuonna 2024 tehdyn DCA-sopimuksen puitteissa. Yhdysvallat on Pohjois-Euroopassa merkittävin alueen ulkopuolinen toimija. Yhdysvaltojen sitoutuminen Natoon ja sotilaallinen panostus Eurooppaan ovat olennaisia asioita Suomen turvallisuudelle. Tiivis ja edelleen syvennettävä kahdenvälinen puolustusyhteistyö Yhdysvaltojen kanssa vahvistaa Suomen puolustusta sekä tukee Naton pelotteen ja puolustuksen toimeenpanoa.

Suomen ja Yhdysvaltojen DCA-sopimus luo edellytykset operatiiviselle suunnittelulle ja yhteistoiminnalle kaikissa turvallisuustilanteissa. Sopimuksen toimeenpanossa Suomi painottaa Yhdysvaltojen joukkojen sujuvaa maahantuloa ja maassa liikkumista sekä joukkojen sijoittamista ja puolustusmateriaalin ennakkovarastointia. Kaikilla Pohjoismailla on Yhdysvaltojen kanssa kahdenväliset puolustusyhteistyösopimukset, joten toimeenpanon yhteensovittaminen maiden välillä on erityisen tärkeää. Puolustusmateriaaliyhteistyö Yhdysvaltojen kanssa jatkuu tiiviinä. Maiden välistä yhteistyötä tiivistetään tutkimuksen, kehittämisen ja teknologian aloilla. Tässä kiinnitetään erityistä huomiota kriittisiin ja murroksellisiin teknologioihin puolustusvalmiuden ja teknologisen osaamisen tukemiseksi.

Britannian kanssa tehtävää puolustusyhteistyötä tiivistetään suunnitelmallisesti. Yhteistyön tarkoituksena on lisätä Pohjois-Euroopan vakautta ja turvallisuutta sekä vahvistaa Suomen, Britannian ja Naton puolustusta. Suomen on kyettävä yhteistoimintaan Britannian kanssa kaikissa turvallisuustilanteissa. Osallistuminen JEF -maaryhmään vahvistaa maiden kahdenvälisiä suhteita. Suomi kannattaa EU:n ja Britannian turvallisuus- ja puolustusyhteistyön tiivistämistä.

Suomi tiivistää puolustusyhteistyötä Viron kanssa. Tavoitteena on sotilaallisen yhteistoimintakyvyn ja tilannetietoisuuden parantaminen, millä osaltaan tuetaan Naton pelotetta ja puolustusta Itämerellä. Suomi ja Viro tekevät kahdenvälisen yhteistyön ohella puolustusyhteistyötä Naton ja EU:n sekä useiden maaryhmien puitteissa. Puolustusyhteistyötä kehitetään myös Latvian ja Liettuan kanssa etenkin Naton ja maaryhmäyhteistyön puitteissa.

Suomi tiivistää kahdenvälistä puolustusyhteistyötä Saksan kanssa. Tässä painotetaan erityisesti yhteistoimintaa Itämeren alueella, jossa Saksan rooli on merkittävä. Yhteistyötä edistetään myös Ranskan kanssa, koska Ranska on keskeinen eurooppalainen sotilaallinen toimija. Tässä huomioidaan vakiintunut yhteistyö kriisinhallinnassa. Suomi huomioi myös suorituskykyihinsä merkittävästi panostavan Puolan roolin Naton Itämeren alueen puolustuksessa. Tämä lisää perusteita vahvistaa keskinäistä puolustusyhteistyötä Puolan kanssa. Yhteistyötä kehitetään näiden maiden kanssa myös Naton, EU:n ja maaryhmien puitteissa.

Intian-Tyynenmeren alueen kehitys vaikuttaa Suomen turvallisuuteen. Suomi tukee EU:n ja Naton yhteistyön tiivistämistä alueen kumppanimaiden kanssa. Suomi panostaa suhteiden syventämiseen liittolaismaa Kanadan sekä Australian, Etelä-Korean ja Japanin kanssa.

4.7.3. Sotilaallinen kriisinhallinta, nopean toiminnan joukot ja muut ulkomaanoperaatiot

Suomen osallistuminen ulkomaanoperaatioihin kattaa sotilaallisen kriisinhallinnan, koulutus- ja neuvonantotoiminnan, kansainvälisen yhteistoiminnan ja avunannon tehtävät sekä osallistumisen Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin.

Kriisinhallinta on keskeinen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan väline, jolla tuetaan konfliktien ratkaisua, konfliktien jälkeistä vakauttamista ja turvallisten yhteiskuntien rakentamista. Sotilaallisen kriisinhallinnan tarkoituksena on kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitäminen tai palauttaminen taikka humanitaarisen avustustoiminnan tukeminen tai siviiliväestön suojaaminen. Osallistuminen edistää Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittisten tavoitteiden saavuttamista ja parantaa samalla kansallista puolustuskykyä.

Suomi jatkaa osallistumistaan kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan EU:n, YK:n, Naton ja maaryhmien puitteissa. Suomen lähestymistavassa painottuvat kokonaisvaltainen kriisinhallinta sekä toiminnan vaikuttavuus ja tarveperustaisuus. Kansainvälisiin kriisinhallintaoperaatioihin osallistumalla Suomi edistää konfliktialueiden yhteiskunnallista vakautta, rauhaa, ihmisoikeuksia, oikeusvaltioperiaatetta ja tasa-arvoa. Puolustushallinto osallistuu aktiivisesti operaatioiden suunnitteluun ja arviointiin sekä kehittää sotilaallisen kriisinhallinnan vaikuttavuusarviointia yhteistoiminnassa kansallisten ja kansainvälisten toimijoiden kanssa.

Suomi osallistuu säännöllisesti Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin. Osallistuminen on osa liittokunnan taakanjakoa ja konkreettinen osoitus Suomen sitoutumisesta Naton pelotteeseen ja puolustukseen koko liittokunnan alueella. Se vahvistaa myös turvallisuusympäristön vakautta.

Suomi osallistuu Naton, EU:n ja YK:n nopean toiminnan joukkoihin ja on mukana niiden toiminnan kehittämisessä. EU:n nopean toiminnan joukot ja operaatioiden toteutuksen mahdollistavat tukitoiminnot (*European Union Rapid Deployment Capacity*, EU RDC) on tarkoitettu EU-alueen ulkopuoliseen toimintaan, kun taas Naton ARF-joukko on kehitetty liittokunnan puolustuksen valmiusjoukoksi. ARF-joukkoa voidaan käyttää Naton neuvoston päätösten mukaisesti Naton kaikkiin kolmeen päätehtävään. Suomi kehittää osallistumistaan uudistuviin Naton ja EU:n nopean toiminnan joukkoihin kansalliset resurssit huomioiden.

Ulkomailla operoivia joukkoja tarkastellaan kokonaisuutena, joka koostuu niin sotilaalliseen kriisinhallintaan kuin Naton rauhan ajan tehtäviin sekä Naton ja EU:n valmiusjoukkoihin osallistumisesta. Osallistumistarpeiden ja kansallisten resurssien välinen tasapaino voi aiheuttaa muutoksia nykyiseen sotilaallisen kriisinhallinnan osallistumistasoon.

4.7.4 Kansainvälinen harjoitustoiminta

Kansainvälinen harjoitustoiminta on tärkeä osa kansallista puolustuskykyä, Naton pelotteen ja puolustuksen ylläpitämistä sekä kahden- ja monenvälistä puolustusyhteistyötä. Naton jäsenenä korostuvat osallistuminen yhteisen puolustuksen koulutukseen ja harjoituksiin sekä liittokunnan standardien mukaiset arvioinnit. Harjoituksissa liittolaisten kanssa kehitetään, todennetaan ja varmistetaan yhteensopivuus sekä operatiivisten suunnitelmien toimivuus kaikilla tasoilla.

Suomi osallistuu Naton harjoitustoimintaan koko liittokunnan alueella. Puolustusvoimien koulutus- ja harjoitustoiminta integroidaan tiiviisti Naton harjoitustoimintaan. Tämä on tärkeää erityisesti Puolustusvoimien johtamisharjoitusten ja laajojen joukkojen harjoitusten osalta. On olennaista, että Naton operatiivisten suunnitelmien mukainen yhteisen puolustuksen harjoitustoiminta ulottuu Suomeen. Harjoitustoiminnalla lisätään liittolaisten tuntemusta pohjoisen toimintaympäristöstä ja olosuhteista. Lisäksi korostuu liittolaisten strategisten suorituskykyjen (esim. ilmatankkaus- sekä tiedustelu- ja valvonta) käytön harjoittelu Suomessa ja Suomen lähialueella.

Suomi edistää kansainvälisen harjoitustoiminnan edellytyksiä alueellaan. Tämä on tärkeää, jotta mahdollistetaan liittolaisten pitkäkestoinen ja laaja-alaisempi läsnäolo, koulutus- ja harjoitustoiminta sekä puolustusvalmiuden säätely.

4.7.5 Ukraina

Suomi on sitoutunut tukemaan Ukrainan itsenäisyyttä, täysivaltaisuutta ja alueellista koskemattomuutta sen vuonna 1991 kansainvälisesti tunnustettujen rajojen mukaisesti, alueneri mukaan lukien. Suomi jatkaa koulutus- ja neuvonantotukea Ukrainalle sekä etsii uusia ja innovatiivisia keinoja vahvistaa tukeaan pitkäkestoisesti. Kahdenvälisen tuen lisäksi Suomi osallistuu aktiivisesti Ukrainan puolustussektorin tukemiseen kansainvälisissä tukimuodoissa, kuten Ukrainan asevoimien suorituskykyjä kehittämissä koalitioissa ja Naton Ukraina-tuen (*NATO Security Assistance and Training for Ukraine*, NSATU) tehtävissä.

Suomi on päättänyt kansallisesti kasvattaa raskaiden aseiden ampumatarviketuotantoa. Tämä mahdollistaa osaltaan Ukrainan materiaalituen jatkumisen kestäväällä pohjalla. Ukrainan tukeminen nähdään myös mahdollisuutena vahvistaa suomalaisen teollisuuden kysyntää ja teknologista kehitystä. Suomi pitää tärkeänä, että Ukrainan puolustusteollisuutta sekä teknologista ja teollista pohjaa vahvistetaan eurooppalaisella tasolla.

Suomi tiivistää kahdenvälistä puolustusyhteistyötä Ukrainan kanssa. Keskeisiä osa-alueita ovat tiedonvaihto, sotilaallinen yhteistyö ja puolustusmateriaaliyhteistyö.

Suomen ja useiden muiden maiden Ukrainalle antamat turvallisuussitoumukset muodostavat kokonaisuuden, joka ankkuroi Ukrainan osaksi euroatlanttista turvallisuutta ja toimii siltana Ukrainan tuleviin EU- ja Nato-jäsenyyksiin.

Suomelle on tärkeää, että liittolaiset jatkavat pitkäjänteisesti materiaali-, koulutus- ja muun tuen antamista Ukrainalle. Ukrainan asevoimia ja niiden yhteistoimintakykyä kehitetään kahdenvälisesti, monenvälisesti ja EU:n ja Naton puitteissa. Suomen päämääränä on, että EU jatkaa vahvan poliittisen, taloudellisen ja sotilaallisen tuen sekä materiaaliavun ja humanitaarisen avun antamista Ukrainalle niin kauan kuin on tarpeen. Suomi tukee Ukrainaa pyrkimyksissä saattaa Venäjä oikeudelliseen vastuuseen sotarikoksista mukaan lukien aiheuttamistaan tuhoista infrastruktuurille ja ympäristölle.

4.8 PUOLUSTUKSEN TOIMINTAEDELLYTYKSET

4.8.1 Henkilöstö

Toimintaympäristön muutos ja Suomen Nato-jäsenyys ovat tuoneet mukanaan uusia lisätarpeita, jotka kohdistuvat Puolustusvoimien henkilöstörakenteeseen. Tämän lisäksi Puolustusvoimille on asetettu viime vuosina uusia velvoitteita, joiden johdosta on lisätty Puolustusvoimien henkilöstömäärää. Tavoitetilassa Puolustusvoimilla on käytettävissä riittävän suuri, osaava ja motivoitunut henkilöstö, joka varmistaa tehtävien toteuttamisen kaikissa valmiustiloissa niin kotimaassa kuin ulkomaillakin. Tavoitetilan saavuttaminen ja toimintaympäristön muutostekijöiden hallinta edellyttävät riittävää henkilöstömäärää, henkilöstön kohdentamista tarkoituksenmukaisella tavalla tehtävien täyttämiseksi sekä lainsäädäntöä, joka mahdollistaa palkatun henkilöstön ja asevelvollisten käytön tarvittaessa 5 artiklan tehtäviin koko liittokunnan alueella.

Edellisen selonteon linjausten mukaisesti Puolustusvoimien henkilöstömäärää päätettiin lisätä 500 henkilötyövuodella. Lisäys toteutetaan nopeutetusti vuosina 2023–2026. Samalla nostettiin sopimussotilaiden määrä pysyvästi 500 henkilötyövuoteen vuodesta 2024 alkaen. Lisäresurssit kohdennetaan valmiuteen, harjoitustoimintaan, uusien suorituskykyjen käyttöönottoon sekä asevelvollisten koulutuksen lisätarpeisiin. Asevelvollisten kouluttamiseen kohdennetaan tulostavoitteiden edellyttämät henkilöstöresurssit.

Sotilaallinen liittoutuminen muuttaa puolustushallinnon tehtävä- ja toimintakenttää. Puolustusvoimien lakisääteisiin tehtäviin lisätään Pohjois-Atlantin liiton yhteinen puolustus. Tämän seurauksena Puolustusvoimien palkattua henkilöstöä on kasvatettava vielä 1 500 henkilötyövuodella edellä mainittujen 500 henkilötyövuoden lisäksi kuluvalle ja seuraavalle vaalikaudella. Lisäksi Naton puolustussuunnittelun suorituskykytavoitteiden toimeenpanoon luodaan uusi vapaaehtoisuuteen ja sitoumukseen perustuva toimintamalli. Puolustusvoimien henkilöstön asettaminen Naton rakenteisiin on tehtävä suunnitelmallisesti henkilöstöjärjestelmän kantokyvyn sallimissa rajoissa.

Sotilaallisen liittoutumisen myötä myös puolustusministeriön tehtävät ovat lisääntyneet merkittävästi ja puolustusministeriön henkilöstöä on lähetetty Suomen pysyväen edustustoon Natossa. Jotta kaikki Nato-jäsenyyden mukanaan tuomat uudet asiakokonaisuudet kyetään käsittelemään ja Suomen tavoitteita voidaan edistää

liittokunnassa, selontekokauden aikana on tarpeen lisätä puolustusministeriön henkilöstövahvuutta.

Naton jäsenyydestä aiheutuvia henkilöstötarpeita ovat erityisesti lisähenkilöstön sijoittaminen Naton rakenteisiin, osallistuminen Naton rauhan ajan tehtäviin ja nopean toiminnan joukkoihin, Naton läsnäolo Suomessa, Naton puolustussuunnitteluprosessin suorituskäytävöitten toimeenpano sekä osallistuminen Naton 5 artiklan mukaisiin yhteisen puolustuksen tehtäviin koko liittokunnan alueella. Lisäksi Suomi jatkaa osallistumistaan kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan ja muihin kansainvälisiin tehtäviin ja harjoitustoimintaan sekä syventää puolustusyhteistyötä, mikä on tärkeää kansainvälisen osaamisen edistämiseksi. Henkilöstöratkaisuihin otetaan huomioon Euroopan unionin puolustusulottuvuuden ja muun puolustusyhteistyön kehittyminen. Kansallisesti henkilöstötarvetta lisäävät toimintaympäristön muutos, puolustusministeriön hallinnonalan uudet velvoitteet ja niistä johtuva puolustusbudjetin kasvaminen sekä säädösmuutostarpeiden lisääntyminen.

Uusien tehtävien edellyttämien resurssien varmistamiseksi on myös tarkistettava lainsäädäntöä niin, että koko henkilöstöä voidaan tarvittaessa käyttää kaikkiin Puolustusvoimien tehtäviin ja että asevelvollisia voidaan käyttää joustavammin Puolustusvoimien ja Naton tehtävissä kotimaassa ja ulkomailla. Puolustusvoimissa kohdennetaan määrääkäsia virkoja kansainvälisiin tehtäviin ja tarvittaessa valmiuden tehostamiseen kotimaassa. Mainittujen tarpeiden täyttämiseksi tarkastellaan myös mahdollisuutta jatkaa alhaisemman pakollisen eroamisiän ylittäneen ammattisotilaan palvelussuhdetta tarvittaessa toisessa sotilasvirassa. Toimintaympäristön muutoksiin on siis varauduttava henkilöstön joustavammalla käytöllä sekä tarvittaessa henkilöstömäärän lisäämisellä tilanteen edellyttämällä tavalla.

Naton puolustussuunnitteluprosessin mukaisesti Puolustusvoimien on kyettävä tuottamaan suorituskäytävöitten edellyttämät joukot yhteisen puolustuksen tehtäviin ja varmistettava niiden käytettävyys. Joukkoja on voitava käyttää valtakunnan rajojen ulkopuolella Naton kaikissa tehtävissä erillisten päätösten mukaisesti. Tämänkaltaista jatkuvaa velvoitetta Suomella ei ole aikaisemmin ollut. Lainsäädäntöä on päivitettävä, jotta tähän tavoitteeseen päästään.

Puolustusvoimien henkilöstöstrategia julkaistiin vuoden 2024 alussa. Strategia koskee sekä Puolustusvoimien henkilöstöä että asevelvollisia. Siinä kuvataan, miten toimintaympäristön muutoksista johtuviin haasteisiin vastataan.

Henkilöstömäärällä on kriittinen vaikutus työssä jaksamiseen. Työssä jaksamista ja toimintakykyä tuetaan laadukkaalla työaika- ja työkykyjohtamisella, käyttämällä ja kehittämällä joustavia työntekomenetelmiä ja työaikamuotoja, analysoimalla henkilöstökyselyjen tuloksia sekä reagoimalla esille nouseviin kehittämiskohteisiin. Lisäksi tarkastellaan mahdollisuutta kehittää Puolustusvoimien henkilöstön koti- ja ulkomaan palvelussuhteen ehtoja saatavilla olevan rahoituksen asettamissa rajoissa. Tarkastelu tehdään yhteistyössä henkilöstöjärjestöjen kanssa.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulma huomioidaan puolustusministeriön ja sen hallinnonalan toiminnassa. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmissa otetaan huomioon myös valtioneuvoston toimintaohjelma rasmin torjumiseksi ja hyvien väestösuhteiden edistämiseksi. Kansainvälisen toiminnan lisääntyminen korostaa entisestään YK:n turvallisuusneuvoston Naiset, rauha ja turvallisuus- ja Nuoret, rauha ja turvallisuus-päätöslauselmien sekä tasa-arvon vahvempaa sisällyttämistä sotilaalliseen kriisinhallintaan sekä erityisesti kansalliseen turvallisuus- ja varautumistyöhön.

Henkilöstöjärjestelmän kehittämistä jatketaan liittoutumisen vaikutukset huomioon ottaen.

4.8.2 Taloudelliset voimavarat

Suomen puolustuskyky on kokonaisuus, jota ylläpidetään ja kehitetään johdonmukaisesti. Pitkäjänteinen suunnittelu takaa vahvan kansallisen puolustuskyvyn osana Naton pelotetta ja puolustusta. Suomen integroituminen Natoon aiheuttaa puolustukselle merkittäviä lisäkustannuksia.

Puolustuksen toimintaedellytykset on turvattava varmistamalla riittävä rahoitus ylivaalikautisesti. Tämä edellyttää riittävää kehystasoa myös sen jälkeen, kun F-35 - monitoimihävittäjien maksatukset loppuvat ja Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen jälkeen myönnetty lisärahoitus päättyy. Yksityiskohtaiset rahoituspäätökset tehdään osana julkisen talouden suunnitelmien sekä talousarvioesitysten laatimista.

Tasapainoinen ja kestävä julkinen talous on keskeinen edellytys puolustuksen kehittämiseksi. Samalla vahvan puolustuskyvyn omaava maa on turvallinen ja vakaa toimintaympäristö ulkomaisille investoinneille, mikä parantaa myös julkisen talouden näkymiä. Puolustuskyvyn kehittäminen edellyttää pitkäjänteistä panostusta kaikissa taloudellisissa tilanteissa.

Suomi huolehtii puolustuksestaan Naton 3 artiklan mukaisesti, ja se on sitoutunut liittokunnan taakanjakoon. Tämä osoitetaan mitoittamalla puolustusmenot ylivaalikautisesti vähintään Naton yhteisesti määrittämälle tavoitetasolle.

Puolustusmenojen tasossa on otettava huomioon Suomen sotilasstrateginen asema Naton ulkorajavaltiona ja Venäjän muodostama pitkäkestoinen uhka, joka voi muuttua nopeastikin. Selontekokaudella resurssitarpeita aiheutuu erityisesti maapuolustuksen uudistamisesta, toiminnan ja valmiuden ylläpidosta ja kehittämisestä, Nato-integraation loppuun saattamisesta sekä Nato-jäsenyyden mukanaan tuomista uusista tehtävistä.

Maapuolustuksen uudistaminen on käynnissä ja jatkuu 2030-luvun loppuun saakka. Kyseessä on monitahoinen ja pitkäkestoinen kehittämistarve, joka kohdistuu maapuolustukseen kokonaisuutena. Maapuolustuksen uudistaminen edellyttää merkittävää resursointia, joka on mittaluokaltaan vähintään samaa tasoa kuin käynnissä olevat meri- ja ilmapuolustuksen strategiset hankkeet yhteensä.

Tämän ohella lisäresurssitarpeita aiheuttavat muun muassa asevelvollisuusjärjestelmän ja vapaaehtoisen maanpuolustuksen kehittäminen, varusmiesten taloudellisten etuuksien korottaminen sekä sotilastiedustelun ja TKI-toiminnan vahvistaminen.

Nato-integraation loppuun saattaminen edellyttää, että puolustusmenojen määrärahasoa nostetaan pysyvästi. Lisäresurssitarpeet liittyvät erityisesti henkilöstömäärän kasvattamiseen, Naton suorituskykytavoitteiden täyttämiseen sekä toimintaedellytysten luomiseen Naton ja sen jäsenvaltioiden joukoille Suomen alueella. Avun vastaanottokyvyn luominen on välttämätön edellytys, jotta liittolaismaat voivat tarvittaessa tukea Suomea sen puolustamiseksi. Osallistuminen Naton rauhan ajan tehtäviin ja nopean toiminnan ARF-joukkoon resursoidaan erikseen poliittisten osallistumispäätöksen mukaisesti.

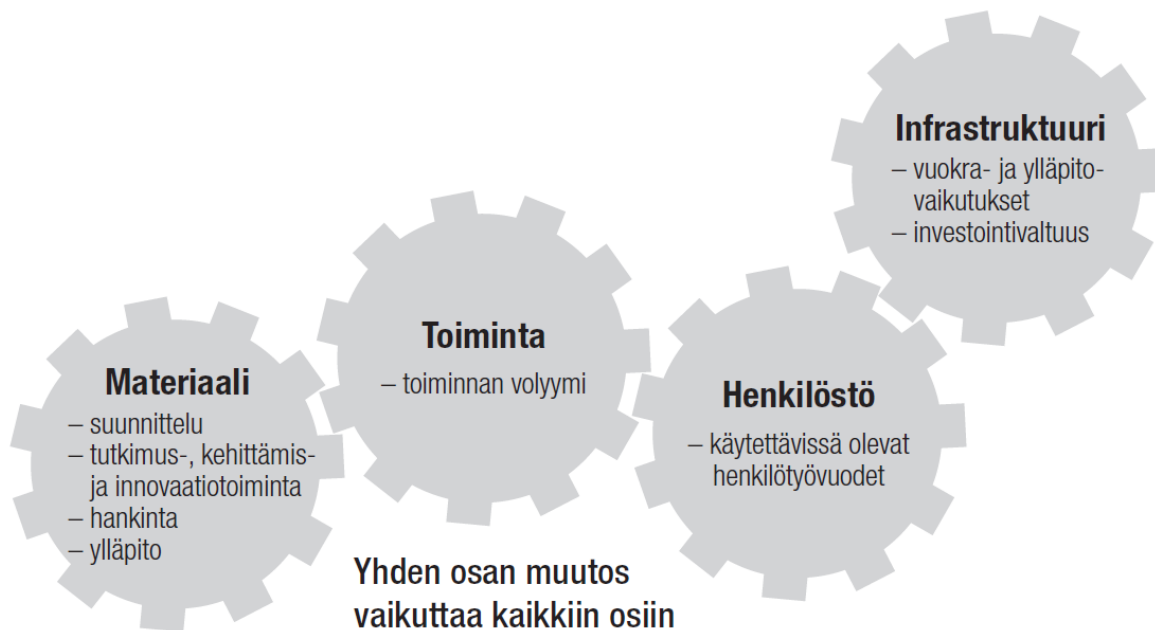
Osana Naton puolustussuunnitteluprosessia kaikille jäsenvaltioille, myös Suomelle, asetetaan vuonna 2025 uudet suorituskykytavoitteet, joiden toimeenpano edellyttää lisäresursseja. Päättävänä on vahvistaa Naton kykyä vastata Venäjän pitkäkestoiseen uhkaan. Muutos asettaa Puolustusvoimille uusia vaatimuksia joukkojen ja järjestelmien määrälliselle ja laadulliselle kehittämiselle, nopean toimintavalmiuden ylläpitämiselle, yhteisoperaatiokyvylle ja joukkojen joustavalle käytettävyydelle niin kotimaassa kuin maan rajojen ulkopuolella. Toiminnan määrällinen kasvu on huomioitava myös joukkojen toiminnan ylläpidosta vastaavan huoltojärjestelmän toimintakyvyssä ja sitä tukevassa infrastruktuurissa. Uusien suorituskykytavoitteiden mukainen kehittäminen vahvistaa Suomen puolustuskykyä.

Sotilaallista infrastruktuuria on rakennettava merkittävästi lisää, mikä nostaa Puolustusvoimien vuokramenoja pysyvästi. Naton yhteisrahoituksella on mahdollista rahoittaa osa Naton yhteisen puolustuksen ja Naton läsnäolon Suomessa edellyttämän infrastruktuurin rakentamisesta. Myös DCA-sopimuksen toimeenpano edellyttää lisäinvestointeja infrastruktuuriin. Lisäinvestointien toteuttaminen edellyttää, että Senaattikonsernille osoitetaan etukäteen riittävät investointivaltuudet, jotka kohdennetaan Puolustuskiinteistöille, ja että Puolustusvoimille osoitetaan sille investoinneista aiheutuva vuokramääräraha.

Puolustuskyvyn kestävä ylläpitäminen ja katkeamaton kehittäminen edellyttävät, että henkilöstömäärä sekä toiminnan, materiaali-investointien ja Nato-velvoitteiden määrärahat ovat riittävällä tasolla. Pitkäjänteinen investoiminen puolustukseen tulee aina edullisemmaksi kuin sotilaalliseen konfliktiin joutuminen, jolloin puolustusmenojen osuus valtionbudjetista monikertaistuisi.

Jotta puolustuskyvyn ylläpitämisessä ja kehittämisessä voidaan huomioida toimintaympäristön kehitys, puolustusbudjetin on oltava tasapainossa henkilöstön, hankintojen, sotilaallisen infrastruktuurin ylläpidon ja toiminnan välillä. Jos yhden osa-alueen rahoitusta muutetaan, vaikuttaa se myös muiden osa-alueiden kustannuksiin. Tasapainon säilyttämistä hankaloittavat esimerkiksi toimintaympäristön edellyttämän valmiustason ylläpitäminen, teknologiakehityksen nopeus, materiaalin kallistuminen ja infrastruktuuriin liittyvät lisätarpeet.

Puolustusbudjetin osien keskinäisriippuvuus

Laivue 2020- ja F-35 -hankkeiden loppuunsaattaminen varmistetaan alkuperäisen suunnitelman mukaisesti. Hankintasopimuksista aiheutuvat indeksi- ja valuuttakurssimenot katetaan erikseen vuosittaisissa talousarvioissa. Monitoimihävittäjien hankintaan osoitettuun sitomattomiin määrärahoihin tehdään vuosittain tarvittavat ostovoima- ja kustannustasotarkistukset.

Puolustusvoimien toimintamenojen (pl. palkkausmenot), puolustusmateriaalihankintojen, monitoimihävittäjien hankinnan sekä sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenojen määrärahoihin tehdään selontekokaudella vakiintuneen käytännön mukaiset kustannustasotarkistukset.

Puolustusvoimien Ukrainan tukemiseen luovuttama materiaali korvataan täysimääräisesti. Tämä koskee myös teollisuuden tukemista ja ampumatarviketuotantoa.

Naton ja sen jäsenvaltioiden joukkojen toimintaedellytysten luominen Suomeen lisää velvoitteita, jotka liittyvät esimerkiksi logistiseen infrastruktuuriin, huoltovarmuuteen ja lääkintähuoltoon. Niitä rahoitetaan myös muiden hallinnonalojen määrärahoista. Kokonaismaanpuolustusta ja sen yhteensovittamista vahvistetaan edelleen sisällyttämällä nämä resurssitarpeet kyseessä olevien hallinnonalojen pääluokkien määräraha-kehyyksiin.

Suomi painottaa tarvetta varmistaa riittävät resurssit Naton toimintakyvyn ylläpitämiseksi muuttuneessa turvallisuusympäristössä. Tämä edellyttää kaikilta jäsenmailta vähintään Naton yhteisen tavoitetaso mukaista panostusta puolustusmenoihin sekä suorituskykyjen kehittämiseen ja operatiiviseen toimintaan. Suomen tavoitteena on, että Naton yhteisrahoitusta laajennetaan kattamaan sellainen yhteinen toiminta, joka edistää pelotteen

ja puolustuksen vahvistamista. Suomi pitää tärkeänä, että EU:n monivuotisen rahoituskehityksen vuosien 2028–2034 yhdeksi painopistealueeksi otetaan puolustus. Suomi katsoo, että puolustuksen (ml. sotilaallinen liikkuvuus), kriisivarautumisen ja rajaturvallisuuden rahoitusosuutta on kasvatettava.

Miten Suomen puolustus hyötyy Nato-jäsenyydestä?

Nato-jäsenyyden merkittävin etu on vahvistunut pelote, joka pienentää sodan uhkaa. Suomen puolustuksen tukena on viime kädessä koko liittokunnan sotilaallinen voima mukaan lukien ydinpelote. Pelotteen tuomaa lisäarvoa Suomen turvallisuudelle ei voi mitata euromääräisesti. Voidaan kuitenkin arvioida, että puolustuskyvyn ylläpito ja kehittäminen Naton ulkopuolisena Venäjän rajamaana edellyttäisi nykyistä merkittävästi suurempaa panostusta puolustusmenoihin. Naton ennakovalmistelut – mukaan lukien operatiiviset suunnitelmat ja niiden säännöllinen harjoittelu sekä komento- ja johtamisrakenteet – vahvistavat pelotetta ja mahdollistavat yhteisen puolustuksen toimeenpanon tarvittaessa. Suomen tueksi osoitetaan tarvittaessa liittolaisten vahvennusojoukkoja ja suorituskykyjä.

Jäsenyyden myötä Suomi saa käyttöönsä suorituskykyjä, joita se ei kansallisesti kykenisi rakentamaan tai joita Suomella ei ole riittävästi. Näihin lukeutuvat esimerkiksi logistinen tuki, Naton nopean toiminnan joukko (ARF), liittokunnan yhteiset tiedustelun ja valvonnan suorituskyvyt, tietyt avaruudelliset suorituskyvyt, ohjuspuolustuksen suorituskyvyt sekä viime kädessä ydinaseiden suoja. Suomen sotilaallinen huoltovarmuus paranee erityisesti meriyhteyksien turvaamisen ja varaosien saatavuuden kannalta. Samalla jäsenyys vaikuttaa positiivisesti Suomen puolustusteollisuuteen.

Naton ulkorajavaltiona Suomen puolustusjärjestelmän on jatkossakin ylläpidettävä suorituskykyjä, jotka mahdollistavat ensivasteen muodostamisen kansallisin suorituskyvyin. Naton sisällä Suomi voi kuitenkin kehittää toimintaansa syventämällä puolustusyhteistyötä tavalla, joka ei olisi mahdollista ilman jäsenyyttä.

Yksi käynnistymässä oleva yhteistyömuoto liittyy ilmavalvontaan, jossa Nato-maat voivat tunnustuslennoilla ylittää maiden rajat joustavasti ja tukeutua toistensa tukikohtiin. Liittoutuminen mahdollistaa syvemmän yhteistyön erityisesti saman operaatiosuunnan maiden kanssa. Esimerkiksi hankkimalla tai operoimalla joitakin suorituskykyjä yhdessä voidaan toimia kustannustehokkaammin.

Suomen on mahdollista hakea Naton yhteisrahoitusta yhteisen puolustuksen toimeenpanoa koskevan infrastruktuurin ja logististen suorituskykyjen rakentamiseen ja parantamiseen, minkä lisäksi Suomi jatkaa EU:n sotilaallisen liikkuvuuden ja muiden rahoitusmahdollisuuksien hyödyntämistä.

Nato-jäsenyyden hyödyt Suomen puolustukselle

4.8.3 Lainsäädäntö

Suomen lainsäädännön toimivuutta muuttuvassa toimintaympäristössä seurataan kokonaisvaltaisesti. Puolustusministeriön hallinnonalalla jatketaan lainsäädännön tarkistamista Nato-jäsenyyden velvoitteiden täyttämiseksi. Osa muutoksista liittyy Nato-jäsenyyden ohella myös kansainvälisen puolustusyhteistyön mahdollistamiseen ja sujuvoittamiseen.

Keskeisimmät Nato-jäsenyyteen liittyvät muutostarpeet koskevat Puolustusvoimien tehtäviä ja toimivaltuuksia, Puolustusvoimien henkilöstön ja asevelvollisten osallistumista Naton pelotteen ja puolustuksen tehtäviin sekä näissä tehtävissä toimivien henkilöiden oikeudellista asemaa.

Suomi osallistuu jatkuvasti liittokunnan pelotteen ylläpitoon ja puolustuksen toimeenpanoon. Tämä tuo mukanaan sellaisia uusia tehtäviä Puolustusvoimille, jotka poikkeavat aikaisemmista kansainvälisen avun ja yhteistoiminnan sekä kansainvälisen sotilaallisen kriisinhallinnan tehtävistä. Esimerkkejä ovat osallistuminen Naton rauhan ajan

yhteisen puolustuksen tehtäviin ja Naton nopean toiminnan joukkoon. Lisäksi on kyettävä toimimaan nykyistä joustavammin Naton jäsenvaltioiden kanssa pelotteen osoittamiseksi sekä alueellisen koskemattomuuden valvomiseksi ja turvaamiseksi. Nämä tehtävät ovat nyt osa Puolustusvoimien normaalia toimintaa.

Aluevalvontaan liittyviä säädöksiä on tarkistettava siten, että ne mahdollistavat saumattoman yhteistyön liittokunnan kanssa sekä toiminnan kaikissa valmiustiloissa ja tilanteissa. Tämä kattaa myös voimankäytön ja toimivaltuuksien asiakokonaisuudet. Tavoitteena on, että aluevalvontaan käytettäviä suorituskykyjä voidaan liikutella joustavasti ja ne voivat tukeutua operatiivisesti tarkoituksenmukaisimmalla tavalla, tarvittaessa yli valtiorajojen. Tämän lisäksi toiminta on tehokkaampaa ja joustavampaa, kun samoihin operatiivisiin tehtäviin on käytössä usean maan suorituskykyjä.

Nato-jäsenyyden johdosta myös kansallista päätöksentekomenettelyä on arvioitava uudelleen. Naton jäsenenä toimimisen ja siihen liittyvän päätöksenteon perustana olevaa lainsäädäntöä on tarkistettava siten, että sillä varmistetaan riittävät toimivaltuudet ja oikeat päätöksenteon menettelyt ja tasot. Tarkastelussa selvitetään mahdollisuudet lisätä puolustusministeriössä tehtäviä päätöksiä muita keskeisiä toimijoita kuullen.

Lisäksi lainsäädännön on mahdollistettava Suomessa toimivien Nato-joukkojen sujuva maahantulo, toiminta sekä toiminnan suojaaminen. Lainsäädännön muutostarpeet liittyvät muun muassa materiaalin maahantuontiin, tullaukseen, verotukseen ja lupakäytänteisiin, sotilasajoneuvojen ajo-oikeuksiin sekä lääkintähuollon järjestämiseen. Säädosperustan on mahdollistettava Naton rakenteiden ja henkilöstön läsnäolo Suomessa.

Myös puolustushallinnon tekniseen turvallisuuteen ja henkilötietojen käsittelyyn liittyvässä lainsäädännössä on tunnistettu kehittämistarpeita. Tavoitteena on saattaa valmiiksi Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen vaarallisten aineiden kuljetusta, sotilasräjähteitä ja sähköturvallisuuden valvontaa sekä henkilötietojen käsittelyä koskeva uusi sääntely, jossa huomioitaisiin myös kansainväliset harjoitukset ja kansainvälinen yhteistoiminta.

Ulkomaalaisten kiinteistöomistusta koskevaa lainsäädäntöä kehitetään vastaamaan entistä paremmin havaittuihin lain kiertämismahdollisuuksiin. Lisäksi tarkastellaan muiden hallinnanmuotojen, kuten maanvuokran sekä asunto-osakkeiden omistamisen tai vuokraamisen, valvonnan tarpeellisuutta ja mahdollisuuksia.

Kyberpuolustuksen edellyttämän lainsäädännön laatiminen ja siihen olennaisesti liittyvien lakien ja asetusten kehittäminen on ehdoton edellytys kyberpuolustukselle. Lainsäädännön kehittämisessä tarkasteltavia kokonaisuuksia ovat Puolustusvoimien tehtävien muodostuminen ja valtiollisen suvereniteetin turvaaminen kybertoimintaympäristössä, yhteistoiminta eri toimijoiden välillä sekä Puolustusvoimien suorittaman kyberoperaation toimeenpanosta päättäminen. Puolustusvoimien on voitava toteuttaa myös muita kuin sotilaalliseksi voimankäytöksi katsottavia kybervaikuttamisen ja aktiivisen kyberpuolustuksen operaatioita Suomessa ja Suomen ulkopuolella. Sen on myös kyettävä tukemaan tätä tiedonhankinnalla. Tarkastelussa otetaan lisäksi huomioon myös Suomen osallistuminen Naton kyberpuolustukseen sekä muuhun kansainväliseen yhteistoimintaan.

Puolustusministeriössä on käynnistetty lainsäädäntöhanke asevelvollisuuden kehittämiseksi. Tässä yhteydessä tarkasteltavia kokonaisuuksia ovat esimerkiksi kutsuntajärjestelmän kehittäminen sekä asevelvollisten nykyistä joustavampi käyttö ja osallistuminen Naton yhteisen puolustuksen tehtäviin Suomen alueen ulkopuolella. Kotiseutu-oikeuden omaavien ahvenanmaalaisten miesten vapaaehtoinen asepalvelus mahdollistetaan ja palveluksen oikeusvaikutuksista säädetään. Vapaaehtoista maanpuolustusta koskevan lainsäädännön kehittämistä jatketaan.

Lisäksi arvioidaan sotilastiedustelusta annetun lain ja puolustustarvikkeiden viennistä annetun lain muutostarpeet ja valmistellaan tarvittavat säädösmuutokset. Naton standardointisopimusten (STANAG) mahdollisesti edellyttämiä lainsäädännön muutostarpeita toteutetaan tapauskohtaisesti.

Lisäksi käynnistetään hanke, jossa pyritään sisällyttämään Puolustusvoimien tuulivoimahankkeisiin liittyviä aluevalvontavaikutuksia koskevan lausunnotmenettelyn velvoittavuus lainsäädäntöön.

Julkishallinnon yleisestä varautumisvelvollisuudesta säädetään valmiuslaissa. Valmiuslain kokonaisuudistuksen (OM015:00/2022) tavoitteena on päivittää valmiuslakia niin, että se heijastaa nykyaikaista käsitystä yhteiskunnan kokonaisturvallisuudesta ja sitä uhkaavista tekijöistä sekä erilaisten vaikutuksiltaan vakavien uhka- ja häiriötilanteiden tunnistamisesta. Puolustushallinnon näkökulmasta on olennaista, että normaaliolojen lainsäädäntö, valmiuslaki ja puolustustilalaki mahdollistavat paitsi kokonaismaanpuolustuksellisen varautumisen kaikilla hallinnonaloilla, myös koko yhteiskunnan voimavarojen käyttöön saamisen.

4.8.4 Digitalisaatio ja tiedon hyödyntäminen

Digitalisaation ja tiedon hyödyntämisen tavoitteena on mahdollistaa nopeampi ja tehokkaampi päätöksenteko. Tämä edellyttää, että tarjolla on oikea-aikaisesti kulloinkin tarvittavat tiedot riittävästi rikastettuina ja jalostettuina. Toiminnan tehostamisen edellytyksenä on ennen kaikkea eri tason johtajien tahtotila ja ymmärrys muutoksen tavoitteista, mutta lisäksi on varmistettava tekninen ja toiminnallinen yhteentoimivuus poliittisella, sotilaallisella ja teknisellä tasolla niin kansallisesti kuin kumppaneiden ja liittolaisten kanssa. Datan ja verkostojen tehokas hyödyntäminen edellyttää osaamisen, kulttuurin, prosessien ja teknologioiden järjestelmällistä kehittämistä ja henkilöstön kohdentamista.

Nato-integraatiota jatketaan kehittämällä tiedonhallintaa, toteuttamalla valmistelu- ja päätöksentekoprosessien edellyttämät tieto- ja viestintätekniset ratkaisut sekä uudistamalla toimitiloja. Naton tiedonhallintaa ja tietoturvallisuutta koskevia vaatimuksia ja standardeja sovelletaan täysimääräisesti kansallisessa kehittämisessä. Puolustusvoimien itsenäinen tietojärjestelmien ja salaustuotteiden arviointikyky tukee tätä. Tavoitetilassa Puolustusvoimilla on itsenäinen kyky arviointi- ja hyväksyntätoimintaan. Nato-jäsenyys, kahden- ja monenvälisen puolustusyhteistyön lisääntyminen sekä tiedonvaihtokyvylle asetetut aiempaa korkeammat vaatimukset edellyttävät lisäresursseja.

Puolustusvoimat kehittää tietojenkäsittely-ympäristöjään niin, että niillä voidaan vastata kehittyviin uhkiin ja täyttää uudet datan- ja tiedonkäsittelyn tarpeet. Lainsäädäntöön, standardeihin ja Naton vaatimuksiin perustuva tietoturvallisuuden kokonaisvaltainen hallinta edesauttaa riskien tunnistamista ja hallintaa. Pilviteknologian hyödyntäminen turvallisuusluokitellun tiedon käsittelyyn edellyttää yhteistä kansallista riskiarviota ja ratkaisua. Tekoälyn ja datan hyödyntämistä analyytikassa ja päivittäisen työn tukena jatketaan, mikä edellyttää Puolustusvoimilta toiminnan organisointia ja hallintamalleja sekä henkilöstöresurssien kohdentamista ja henkilöstön osaamisen kehittämistä.

Tärkeimmän kansallisen salassa pidettävän tiedon salaukseen liittyvän toimintaketjun ja osaamisen on pysyttävä kansallisessa hallinnassa. Tämä edellyttää kykyä kehittää, tuottaa ja arvioida myös korkeimman turvallisuusluokan salaustuotteita. Lisäksi tarvitaan muita salausteknologisia kyvykkyyksiä, joilla varmistetaan turvallisuusviranomaisten toimintamahdollisuudet kaikissa tilanteissa. Niitä ovat esimerkiksi suurteholaskentakyky, kryptoanalyysikyky ja kyky takaisinmallintamiseen. Tutkimuksen, osaamisen kehittämisen, kotimaisen tuotantokyvyn ja eri viranomaisten tehtävien tukemiseksi perustetaan kansallinen salausteknologinen laboratorio. Kansallisen ekosysteemin luominen edellyttää strategista tavoitteenasettelua sekä valtionhallinnon osallistumista ja tukea poikkihallinnollisena yhteistyönä.

4.8.5 Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta

Sotilaallisen maanpuolustuksen toimintaympäristö muuttuu teknologian nopean ja vaikeasti ennakoivan kehityksen sekä asejärjestelmien ja taistelukentän kasvavien teknologisten vaatimusten kasvun takia yhä moniulotteisemmaksi.

Puolustushallinnon oma ennakoiva teknologinen tilanneymmärrys, sille pohjautuvat strategiset valinnat sekä järjestelmällinen osaamisen hallinta ovat kriittisiä tekijöitä puolustuskyvyn suunnittelussa, kehittämisessä, hankinnoissa, operoinnissa ja ylläpidossa. Sotatieteiden sekä laaja-alaisen puolustustutkimuksen merkitys osaamisen hallinnassa korostuu. Osaamista ja materiaalista valmiutta on kyettävä kehittämään aiempaa joustavammin ja yhä useammin yhteistyössä puolustushallinnon ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

Maanpuolustuksen edellyttämän osaamis pohjan kehittäminen nojaa kansallisiin vahvuusalueisiin sekä TKI-järjestelmään ja sen kykyyn tuottaa uutta tietoa, teknologista osaamista ja kaupallistettavia innovaatioita. Osaamisen huoltovarmuudesta huolehtiminen on tärkeää, kun otetaan huomioon teknologian kehitysnopeus ja järjestelmien pitkät elinkaaret. Poikkeusolojen innovaatiokyvykkyyden edellytykset luodaan normaaliolojen toiminnassa.

Puolustushallinto edistää kotimaisen puolustusteollisuuden TKI-toimintaa suorituskykyjen sotilaallisten suorituskykyjen lähtökohdista siten, että tutkimus- ja teknologia-alan kehittämistyötä hankitaan lähtökohtaisesti kotimaasta. Kotimaisen osaamisen ja puolustusteollisuuden kehittymisen näkökulmasta on kuitenkin erittäin tärkeää edistää samalla tavoitteellista yhteistyötä Natossa ja EU:ssa sekä muissa kahden- ja monenvälisissä

TKI-yhteistyörakenteissa. Myös kansainvälisten rahoitusmekanismien hyödyntämistä on edistettävä. Vaatimusten kasvu edellyttää, että puolustushallinnolla on käytössään aiempaan tasoon nähden suhteellisesti suurempi ja järjestelmällisemmin hallittu tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan kokonaisuus.

4.8.6 Sotilaallinen huoltovarmuus ja kumppanuudet

Nato-jäsenyys asettaa merkittäviä uusia vaatimuksia ja mahdollisuuksia sotilaalliselle huoltovarmuudelle. Sotilaallisella huoltovarmuudella tuetaan Puolustusvoimien ja Suomessa toimivien liittolaisten toimintaedellytyksiä sekä turvataan Puolustusvoimien kriittisten järjestelmien toimintakyky. Sodan ajan puolustuskyky perustuu suurelta osin muualta yhteiskunnasta saataviin resursseihin. Sotilaallinen huoltovarmuus edellyttää, että varautuminen sotilaallisiin kriiseihin ja muihin poikkeusoloihin yhteensovitetaan eri tahojen välillä osana kokonaismaanpuolustusta.

Tärkeimpänä tavoitteena on luoda edellytykset Naton alueellisen suunnitelman toimeenpanolle Pohjois-Euroopassa yhdessä Ruotsin, Norjan ja muiden liittolaisten kanssa sekä osana Nordefcoa. Naton operatiiviset suunnitelmat ja pohjoismainen tukeutumisverkostokonsepti antavat perusteita sotilaallisen huoltovarmuuden järjestelyjen kehittämiseksi ja niiden edellyttämälle yhteiskunnan ja muiden viranomaisten tuelle. Huoltovarmuuden parantaminen edellyttää logistisen tuen infrastruktuurin kehittämistä erityisesti Pohjois-Suomessa. Huoltovarmuus on kyettävä turvaamaan myös tilanteessa, jossa Itämeren meriyhteyksiä häiritään.

Varautuminen pitkäkestoiseen sotilaalliseen konfliktiin edellyttää valmiusvarastoinnin, tuotannon ja tuotantokapasiteetin kasvattamista. Sotilaallinen huoltovarmuus perustuu normaalioloissa rakennettuun riittävään teolliseen kapasiteettiin, osaavaan henkilöstöön ja ennakkoon varastoituihin materiaaleihin. Tuotannon ja henkilöstön osaamisen ylläpitäminen liittyy teollisuuden valmiuteen, jonka säilyttäminen oikealla tasolla edellyttää riittävää ja jatkuvaa teollisuuden tilauskantaa. Hankintoja kohdennetaan huoltovarmuuskriittisille yrityksille.

Sotilaalliselle huoltovarmuudelle kriittisiä suorituskykyalueita ovat johtaminen ja verkostotoiminta, tiedustelu, valvonta ja maalittamistuki sekä vaikuttaminen ja suoja. Näiden osalta on varmistettava kyky palautua häiriötilanteista ja korjata kriittistä infrastruktuuria sekä kyky operoida järjestelmiä itsenäisesti niin normaali- kuin poikkeusoloissa. Lisäksi kyberturvallisuuden sekä salausteknologioiden merkitys kasvaa digitalisaation edetessä. Erityisesti murroksellisten teknologioiden voimistuva rooli on huomioitava kansallisen puolustusteollisuuden tuotantoon ja teknologiseen osaamiseen liittyvissä ratkaisuisissa.

Sotilaallisen huoltovarmuuden vahvistaminen edellyttää yhteistyön tiivistämistä puolustushallinnon, ministeriöiden ja Huoltovarmuuskeskuksen välillä. Huoltovarmuustoiminnot on kytkettävä tiiviimmin osaksi kokonaismaanpuolustuksen koordinaatiota ja niiden riittävä resursointi on turvattava.

Sotatalous tarkoittaa yhteiskunnan talouden sopeuttamista poikkeusoloihin, puolustustarviketuotannon tehostamista ja huoltovarmuuden turvaamista poikkihallinnollisin toimenpitein. Valmiutta yhteiskunnan sotatalouteen siirtymiseen ylläpidetään ja kehitetään aktiivisesti osana kokonaisumaanpuolustusta.

Sotatalouteen siirtyminen edellyttää normaalioloissa tehtävää varautumista, joka perustuu poikkihallinnolliseen valmiussuunnitteluun. Teollista, teknologista ja materiaalista omavaraisuutta kasvatetaan ja ylläpidetään rahoittamalla teollisuuden ja palveluntuottajien tilauskantaa niin, että se on riittävällä tasolla. Teollisuuden ja palveluntuottajien tuotantovalmius häiriötilanteiden ja poikkeusolojen tuotantoon varmistetaan laaja-alaisesti tilauksin ja koeostoin huoltovarmuusperusteisesti. Näin varmistetaan riittävät kyvyt tukea niin kansallista puolustusta kuin liittokunnan yhteistä puolustusta.

Puolustusvoimien kumppaneilla alihankintaketjuineen on merkittävä ja vakiintunut asema puolustusjärjestelmässä. Erityisesti strategisten kumppanien tuottamalla palveluilla on kriittinen vaikutus Puolustusvoimien ydintoimintoihin ja huoltovarmuuteen ja niihin liittyy valtion keskeisiä turvallisuusetuja. Puolustusvoimien ja sen kumppaneiden on kyettävä reagoimaan nopeasti toiminta- ja turvallisuusympäristön muutoksiin yhteistoiminnassa liittolaisten ja erityisesti Pohjoismaiden kanssa. Kumppanuutta syvennetään jo normaalioloissa esimerkiksi toimimalla yhteisessä ympäristössä. Näin voidaan taata toiminnan jatkuvuus myös nopeasti kehittyvässä kriisitilanteessa.

Toimintaympäristön muutosten ja Nato-jäsenyyden vaikutukset Puolustusvoimien logistiikkajärjestelmään selvitetään. Tämä luo perustan kumppanuuksien kehittämiseksi. Päämääränä on varmistaa poikkeusolojen edellyttämä suorituskyky sekä määrittää sen perusteella kumppanuuksien tavoitetasot. Kumppanien varautumiseen ja niiden toiminnan varmistamiseen kaikissa turvallisuustilanteissa sekä henkilöstön käytettävyyteen kiinnitetään erityistä huomiota.

4.8.7 Puolustusteollisuus

Sotilaallisen maanpuolustuksen kannalta kriittisen tuotannon, teknologian ja osaamisen on oltava saatavissa ja käytettävissä kaikissa turvallisuustilanteissa. Teknologian saatavuus sekä kyky tuottaa ja integroida uutta teknologiaa ja teknisiä ratkaisuja kustannustehokkaasti osaksi puolustusjärjestelmää edellyttää kansallista teollista ja teknologista osaamista sekä tarkoituksenmukaista tuotantokykyä. Erityisen tärkeää on varmistaa kriittisten teknisten järjestelmien häiriötön ylläpito ja maanpuolustuksessa käytettävän kriittisen kulutusmateriaalin tuotanto riittävissä laajuudessa ja tarvittavalla nopeudella myös poikkeusoloissa. Vaikka Suomi on riippuvainen puolustusmateriaalin hankinnasta ja saatavuudesta ulkomailta, kaikkein kriittisimpien järjestelmien ylläpidossa varmistetaan kansallinen kyky.

Toimivalla, elinkelpoisella ja kansainvälisesti kilpailukykyisellä kotimaisella puolustusteollisuudella on merkittävä rooli sotilaallisen huoltovarmuuden turvaamisessa. Sen kansainvälinen verkostoituminen sekä vientitoiminta mahdollistavat sotilaallisen huoltovarmuuden ylläpitämisen ja kehittämisen sekä edistävät maanpuolustuksen

toimintakykyä. Euroopan unionin jäsenmaana Suomi edistää pk-yritysten pääsyä puolustusalan toimitusketjuihin sekä ajaa yritysten tasapuolisia toiminta- ja kilpailumahdollisuuksia. On varmistettava, että suomalaisen teollisuuden osaamista hyödynnetään Euroopassa laajasti ja että suomalaisella teollisuudella on mahdollisuus laajamittaiseen yhteistyöhön ja verkostoitumiseen EU:n puolustustarvikemarkkinoilla. Euroopan puolustusrahaston tuella voidaan kehittää Suomen ja Euroopan puolustusteollisuuden ja tutkimusyhteisön kilpailu- ja suorituskykyä pitkällä aikavälillä.

On tärkeää tukea suomalaisen puolustusteollisuuden vientiedellytyksiä ja kansainvälistymistä, sillä näin vahvistetaan samalla kansallisesti sotilaallista maanpuolustusta ja huoltovarmuutta. Sotilaallista huoltovarmuutta parannetaan myös tiivistämällä koti- ja ulkomaisen teollisuuden yhteistyötä, mikä osaltaan edistää ja vahvistaa keskinäisriippuvuutta. Puolustustarvikkeiden vienti kansainvälisiä velvoitteita noudattaen tukee sekin Suomen puolustuksen teknologista ja teollista perustaa. Vastuullinen vientivalvonta perustuu tarkkaan tapauskohtaiseen harkintaan.

Kansallisen puolustusteollisuuden suojaamista kyberuhkilta kehitetään yhteistyössä teollisuuden kanssa. Toimenpiteitä ovat puolustusteollisuuden kybersuojaamisen strategisten linjausten luominen ja tiedonvaihdon tiivistäminen. Myös häiriötilanteiden yhteistoimintaa ja tukemismahdollisuuksia edistetään. Lisäksi huomioidaan kyberuhkat aiempaa laajemmin sopimus pohjassa sekä arvioidaan sääntelyn ja valvonnan tarkentamista koskevat tarpeet.

4.8.8 Infrastrukturi ja energia

Turvallisuustilanteen muutokset ja Suomen kansainväliset sitoumukset edellyttävät merkittäviä investointeja maanpuolustusta tukevaan infrastruktuuriin koko 2020-luvun ajan. Puolustusvoimien tilojen ja alueiden rakentamis- ja kehittämistarpeet kasvavat. Liittokunnan ja liittolaisten kanssa yhdessä laaditut operatiiviset suunnitelmat asettavat vaatimuksia ja antavat perusteita infrastruktuurin kehittämiseksi. Painopisteitä ovat Puolustusvoimien suorituskykyjen kehittäminen osana liittokuntaa, yhteisen puolustuksen ja DCA-sopimuksen toimeenpanon edellyttämän infrastruktuurin rakentaminen sekä toimitilojen käytettävyyden, tehokkuuden ja terveellisyyden varmistaminen. Logistista infrastruktuuria ja sen kaksikäyttöisyyttä on kehitettävä erityisesti Pohjois-Suomen alueella. Tämä kattaa erityisesti rajanylittävät yhteydet Ruotsiin ja Norjaan, mutta merkittäviä kehittämistarpeita on muuallakin. Kehittämisessä huomioidaan myös huoltovarmuudellinen varautuminen.

Edellytyksiä hyödyntää Naton ja EU:n rahoitusmekanismeja kehitetään. DCA-sopimuksesta johtuvat, yhteiseen infrastruktuuriin kohdistuvat hallinnolliset päätökset, investointimallit ja investointitarpeet huomioidaan investointisuunnittelussa ja sen toimeenpanossa.

Puolustuskiinteistöt tukee Puolustusvoimien kumppanina valmiutta, varautumista ja turvallisuutta toimitilojen tarjoaman suojan ja käytettävyyden kautta. Toimitilainvestointien strategista suunnittelua ja toimitilajohtamista kehitetään

yhteistyössä. Tavoitteena on parantaa kustannustehokkuutta ja tilojen joustavaa käyttöä sekä hallita kustannusten kasvua.

Puolustusvoimien toiminta on sekä normaali- että poikkeusoloissa riippuvaista yhteiskunnan infrastruktuurista ja sen käytön edellyttämästä tuesta, kuten sää-, paikkatieto- ja olosuhdepalveluista sekä kunnossapidosta. Väylästä, satamien ja lentoasemaverkoston, niiden kriittisten palveluiden ja järjestelmien, kuten lennonvarmistuslaitteiden, sekä tietoliikenneyhteyksien on mahdollistettava Puolustusvoimien lakisääteisten tehtävien toteuttaminen ja niihin liittyvä harjoittelu kaikissa valmiustiloissa ja olosuhteissa, myös GPS-häirinnän alaisena. Sotilaallisen maanpuolustuksen kannalta kriittisen infrastruktuurin ja siihen liittyvien toimintojen suojaamiseen sekä jatkuvuuden hallintaan liittyvät tarpeet arvioidaan puolustusministeriön johdolla poikkihallinnollisessa yhteistyössä. Ulkomaisen kiinteistöomistuksen valvonnan säädöspohjaa, prosesseja ja tilannekuvaa kehitetään edelleen.

Alueidenkäytön suunnitteluun sekä valtioneuvoston luonnonsuojelua koskevaan valmistelutyöhön osallistutaan ja vaikutetaan aktiivisesti myös jatkossa, jotta voidaan turvata maanpuolustuksen aluetarpeet ja toimintaedellytykset. Puolustushallinto pyrkii yhteensovittamaan toimintaansa yhteiskunnan muiden toimintojen kanssa puolustuskyvyn sallimissa rajoissa.

Energiasiiirtymä fossiilisista energialähteistä uusiutuviin ja päästöttömiä energialähteitä hyödyntävään järjestelmään on käynnissä, ja sen arvioidaan etenevän nopeasti Euroopassa. Maanpuolustuksessa tarvitaan vielä pitkään fossiilisia polttoaineita, mutta niiden rinnalla on kehitettävä muita energialähteitä sekä energialähteiden moninaisuuteen ja tuotannon hajauttamiseen liittyviä ratkaisuja. Maanpuolustuksen hallittu siirtymä kohti hiilineutraaliutta on suuri haaste, johon on etsittävä ratkaisua myös kansainvälisessä yhteistyössä, erityisesti Natossa ja EU:ssa.

Energiasiiirtymä otetaan huomioon Puolustusvoimien tukeutumisen järjestelyissä ja suorituskykyjen rakentamisessa. Energiajärjestelmän muutoksessa edistetään myös energiaomavaraisuutta ja huoltovarmuutta sekä parannetaan häiriönsietokykyä. Energiasiiirtymään sopeutuminen ei saa vaarantaa puolustuskykyä ja huoltovarmuutta.

Maanpuolustuksen toimintaedellytykset ja Puolustusvoimien lakisääteisten tehtävien toteuttaminen on otettava huomioon tuuli- ja aurinkovoimarakentamisessa. Tuulivoimaloiden sijainti vaikuttaa aluevalvontatehtäviin, Puolustusvoimien viesti- ja johtamisyyhteyksiin sekä harjoitusalueiden käytettävyyteen. Puolustushallinto suhtautuu myönteisesti tuulivoimarakentamiseen alueilla, joilla se ei heikennä maanpuolustuksen toimintaedellytyksiä. Tuulivoimarakentamisen ja maanpuolustuksen yhteensovittamista edistetään jatkossakin.

4.8.9 Kestävä kehitys ja ympäristö

Ilmastonmuutoksen, luontokadon ja saastumisen suorat ja välilliset turvallisuusvaikutukset kohdistuvat Suomeen ja vaikuttavat myös puolustushallinnon toimintaan.

Ympäristövastuullisuus sisältyy kaikkeen Puolustusvoimien toimintaan, ja se auttaa osaltaan turvaamaan puolustuksen toimintaedellytyksiä muuttuvassa ympäristössä. Puolustuskyvystä ei kuitenkaan tingitä. Ympäristöriskien tehokas hallinta ja haittojen ennaltaehkäisy huomioidaan Puolustusvoimien kaikessa kansallisessa ja kansainvälisessä toiminnassa. Ympäristövastuullisuutta kehitetään edelleen Puolustusvoimien ympäristöstrategian ja sen toimeenpanosuunnitelman mukaisesti.

Puolustushallinto edistää omalta osaltaan valtioneuvoston hiilineutraaliustavoitetta puolustuksen tarpeet huomioon ottaen. Lisäksi se seuraa ilmastonmuutoksen vaikutuksia toiminta- ja turvallisuusympäristöön. Toiminnan suunnittelussa huomioidaan esimerkiksi ilmastonmuutoksen aiheuttamien sääilmiöiden vaikutuksiin liittyvät sopeuttamistarpeet.

Vastuullisuus, kestävä kehitys ja ilmastonmuutos ovat tärkeitä teemoja Natossa, EU:ssa ja yleisemminkin kansainvälisessä puolustusyhteistyössä. Puolustushallinto jatkaa YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030 toimeenpanoa. Puolustussektorilla toteutetaan toimenpiteitä, joilla varaudutaan ilmastonmuutokseen, pienennetään hiilijalanjälkeä ja parannetaan energiatehokkuutta, mutta samalla varmistetaan pelote ja puolustuskyky. Puolustushallinto osallistuu aktiivisesti myös muihin toimiin, joilla edistetään kansainvälistä ympäristövastuullisuutta, energiasiirtymää ja ilmastonmuutoksen hillintää, ja se on aktiivisesti mukana myös sopeuttamiseen liittyvässä puolustusyhteistyössä.

4.8.10 Informaatiovaikuttamiseen vastaaminen ja strateginen viestintä

Informaatiovaikuttaminen määritellään toiminnaksi, jolla pyritään järjestelmällisesti vaikuttamaan yleiseen mielipiteeseen, ihmisten kokemaan luottamuksen ja turvallisuuden tunteeseen, käyttäytymiseen, päätöksentekijöihin ja viime kädessä yhteiskunnan toimintakykyyn. Informaatiovaikuttamisen keinot ovat moninaiset. Niitä ovat esimerkiksi väärin tai harhaanjohtavien tietojen levittäminen, oikean tiedon tarkoitushakuinen väärinkäyttö irrottamalla faktat asiayhteydestään, painostaminen ja maalittaminen sosiaalisessa mediassa sekä uuden teknologian hyödyntäminen esimerkiksi syvävääreennettyjen (deepfake) videoiden tekemiseksi. Informaatiovaikuttaminen voi myös olla osa laaja-alaista vaikuttamista, johon liittyy muita vihamielisiä vaikuttamistoimia. Informaatioympäristöä ja yhteiskunnan haavoittuvuuksia hyödyntämällä voidaan vaarantaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja, yhteiskuntarauhaa ja heikentää Suomen kansainvälistä asemaa.

Strategisella viestinnällä tarkoitetaan informaatioympäristön ja kohderyhmien analyysiin ja siitä johdettuun tilanneymmärrykseen perustuvaa tavoitteellista ja ennakoivaa viestintää. Strateginen viestintä liittyy saumattomasti johtamiseen. Strategisen viestinnän suunnittelu perustuu jatkuvasti päivittyvään tilanneymmärrykseen. Vain siten on mahdollista ennakoida informaatioympäristön kehityskulkuja, haavoittuvuuksia, uhkia ja riskejä. Taitava strateginen viestintä myös suojaaa informaatiovaikuttamiselta.

Informaatiovaikuttamisen havaitsemisessa ja siihen vastaamisessa tehdään yhteistyötä eri ministeriöiden ja hallinnonalojen kesken. Jos kyseessä on erityisen laaja ja hallinnonalojen rajat ylittävä vaikuttamistilanne tai muu erityistilanne, johon liittyy informaatiovaikuttamista, valtioneuvoston kanslia voi yhteensovittaa yhdessä muiden hallinnonalojen kanssa vaikuttamiseen vastaamista ja siihen liittyvää strategista viestintää. Uhkiin vastaaminen edellyttää, että viranomaisten ja yksityisen sektorin toimia koordinoidaan ennakoivasti.

Informaatiouhkien ennaltaehkäisemiseksi ja torjumiseksi sekä yhteisen tilannekuvan, vastuiden ja toimintatapojen täsmentämiseksi laaditaan kansallinen informaatiopuolustuksen ja informaatiovaikuttamiseen vastaamisen konsepti (Informaatioturvallisuuden konsepti).

Puolustushallinnossa seurataan, arvioidaan ja analysoidaan informaatioympäristöä jatkuvasti. Lisäksi hyödynnetään muiden valtionhallinnon toimijoiden seurantaa ja analyysijä. Puolustusministeriö vastaa tarvittaessa hallinnonalaansa kohdistuvaan informaatiovaikuttamiseen yhdessä Puolustusvoimien kanssa. Puolustushallinto vaihtaa informaatiovaikuttamisen tilannetietoja kumppaniensa ja liittolaistensa kanssa tarpeen mukaan.

Turvallisuus- ja informaatioympäristömme nopean murroksen vuoksi myös puolustushallinnossa on parannettava informaatiovaikuttamisen havaitsemiseen ja siihen vastaamiseen sekä strategisen viestinnän valmiuksia. Strategisen viestinnän kehittäminen edellyttää myös kansallisen sotilasstrategisen viestinnän yhteensovittamista Naton ja erikseen myös tärkeimpien liittolaisten kanssa.

Samalla korostuu poikkihallinnollisen koordinaation tarve. Nato-jäsenyyden johdosta myös poikkihallinnollisessa yhteistyössä on kehitettävä yhteistä tilannekuvaa ja yhteisiä toimintatapoja, analysoitava informaatioympäristöä aiempaa laajemmin ja omaksuttava strategisessa viestinnässä ennakoiva toimintatapa.

5. JOHTOPÄÄTÖKSET

1. Suomen ja Euroopan turvallisuusympäristö on heikentynyt perustavanlaatuisesti ja pitkäkestoisesti Venäjän hyökättyä Ukraina.
2. Venäjä muodostaa pitkäkestoisen turvallisuusuhkan Euroopalle ja Suomelle myös tulevaisuudessa.
3. Suomi toimittaa Ukrainalle puolustusmateriaaliapua sekä antaa koulutus- ja neuvonantotukea niin kauan kuin se on tarpeen.
4. Turvallisuusympäristö kehittyy tavalla, joka edellyttää pelotteen ja puolustuksen vahvistamista Naton itäisellä ja pohjoisella sivustalla.
5. Suomen puolustusratkaisu on muuttunut. Uusi puolustusratkaisu muodostuu asevelvollisuuteen perustuvasta vahvasta kansallisesta puolustuskyvystä osana Naton pelotetta ja puolustusta.
6. Nato-jäsenyys on vahvistanut pelotetta, mikä pienentää sodan uhkaa. Suomen puolustuksen tukena on koko liittokunnan sotilaallinen voima, viime kädessä ydinpelote.
7. Suomi on sitoutunut tukemaan liittolaisiaan.
8. Suomen puolustusta kehitetään jatkossakin laajamittaisen sodan uhkan ja sodankäynnin kehityksen pohjalta, resurssit huomioiden.
9. Puolustusjärjestelmän suorituskykyjen kehittämistä ohjaavat kansallisen puolustuksen tarpeet sekä Naton puolustussuunnittelun Suomelle asettamat tavoitteet. Siinä otetaan huomioon olemassa olevien suorituskykyjen ylläpito, vanhenevien järjestelmien korvaaminen ja uusien suorituskykyjen rakentaminen.
10. Kehittyvä asevelvollisuus, laaja koulutettu reservi ja korkea maanpuolustustahto säilyvät Suomen puolustuksen perustana.
11. Kokonaismaanpuolustuksen merkitys korostuu. Sotilaalliseen uhkaan varautuminen muodostaa tärkeimmän perusteen varautumiselle yhteiskunnan kaikilla sektoreilla.
12. Selontekokaudella puolustusjärjestelmän ylläpidon ja kehittämisen painopisteet ovat maapuolustuksen uudistaminen, meri- ja ilmapuolustuksen uusien järjestelmien käyttöönotto sekä puolustusjärjestelmän Nato-integraatio.
13. Maapuolustuksen uudistamisella on kriittinen merkitys Suomen puolustuskyvylle.
14. Puolustusvoimat sovittaa yhteen suorituskykynsä ja operaationsa osaksi liittokuntaa kaikissa operatiivisissa toimintaympäristöissä. Puolustusjärjestelmän toimintakyky on sidoksissa kyber- ja avaruustoimintaympäristöihin.

15. Puolustushallinnon omaa kykyä ja kapasiteettia teknologian seurantaan ja hallintaan sekä kansainvälisten TKI-instrumenttien hyödyntämiseen vahvistetaan. Puolustusteollisuuden toimintaedellytyksiä parannetaan ja toimia tuotantokyvyn nostamiseksi tuetaan sotilaallisen huoltovarmuuden turvaamiseksi.
16. Liittokunnan ja liittolaisten operoinnille Suomessa luodaan edellytykset kuluvan hallituskauden aikana. Tämä mahdollistaa sotilaallisen tuen saamisen Suomen puolustamiseksi.
17. Suomi tekee puolustusyhteistyötä liittolaisten kanssa ilman ennakkorajoituksia. Kahden- ja monenvälinen puolustusyhteistyö tukee Naton pelotetta ja puolustusta.
18. Vahva ja toimintakykyinen Euroopan unioni on keskeistä Suomen puolustukselle. Suomi jatkaa tukeaan EU:n puolustusulottuvuuden vahvistamiselle.
19. Toimintaympäristön muutos ja Nato-jäsenyys edellyttävät, että Puolustusvoimien palkattua henkilöstöä lisätään merkittävästi kuluvalle ja seuraavalle vaalikaudella.
20. Puolustushallintoa ohjaava lainsäädäntö päivitetään niin, että se vastaa uutta puolustusratkaisua. Keskeisenä tavoitteena on mahdollistaa asevelvollisten osallistuminen Naton tehtäviin Suomen alueen ulkopuolella.
21. Suomi pitää puolustusmenonsa vähintään Natossa yhteisesti hyväksytyllä tavoitetasolla. Puolustuskyvyn ylläpito ja kehittäminen edellyttävät riittävää kehystasoa ylivaalikautisesti.
22. Ratkaisevin tekijä Suomen puolustuskyvyn varmistamisessa on puolustuksen pitkäjänteinen ja riittävä resursointi.

LIITE: Käsitteitä, määritelmiä ja selitteitä

Useilla käsitteillä on myös yleiskielisiä ja muita merkityksiä. Eräille käsitteille on alla annettu selite niiden merkityksestä tämän selonteon yhteydessä varsinaisen käsitelmäärittelyn sijaan.

Puolustusratkaisu (*Defence Concept*)

Puolustusratkaisulla kuvataan puolustuksen toteuttamisperiaate. Suomen puolustusratkaisu muodostuu asevelvollisuuteen perustuvasta kansallisesta puolustuskyvystä osana liittokunnan pelotetta ja puolustusta.

Puolustuskyky (*Defence Capability*)

Puolustuskyvyllä tarkoitetaan kykyä sotilaalliseen maanpuolustukseen ja Puolustusvoimien kykyä täyttää lakisäätteiset tehtävänsä. Liittokunnan yhteisen puolustuksen lisäksi puolustuskykyä täydentävät Euroopan unionin jäsenyys ja kansainvälinen puolustusyhteistyö.

Suomen kansallinen puolustuskyky muodostuu sotilaallisesta puolustusjärjestelmästä ja kokonaismaanpuolustuksen tuesta sille. Suomi puolustaa aluettaan, väestöään ja yhteiskuntaansa kaikkia voimavarojaan hyödyntäen yhteistyössä liittolaisten kanssa.

Puolustusjärjestelmä (*Defence System*)

Puolustusjärjestelmällä tarkoitetaan sotilaallisen suorituskyvyn toiminnallista kokonaisuutta, joka muodostuu henkilöstöstä, materiaalista sekä toimintatavoista ja se on jaettu osajärjestelmiin kuten tiedustelu- ja valvonta-, johtamis-, taistelu-, logistiikka-, joukkotuotanto- ja toiminnanohjausjärjestelmä.

CBRNE

CBRNE-uhalla tarkoitetaan kemiallisista aineista (C), biologisista taudinaiheuttajista (B), radioaktiivisista aineista (R) ja ydinaseista (N) sekä räjähteistä (E) sekä näitä koskevan tietotaidon väärinkäytöstä johtuvia vaaratilanteita (ml. aseellinen käyttö).

Ennakkovarastointi

Ennakkovarastointi on puolustusmateriaalin varastointia normaalioloissa toisen liittolaisvaltion alueella. Järjestely nopeuttaa materiaalin käyttöön saantia ja luo edellytyksiä joukkojen nopealle projisoinnille ja tukemiselle valmiutta kohotettaessa ja poikkeusoloissa.

Hybridivaikuttaminen

Hybridivaikuttamiselle ei ole kansainvälisesti hyväksyttyä yhteistä määritelmää. Käytössä on myös useita toisiaan muistuttavia ja merkitykseltään osin päällekkäisiä termejä (hybridiuhkat, hybridivaikuttaminen, hybridiopeeraatiot, hybridisodankäynti). Vaikka keinovalikoima ymmärretään yleisesti laajana, painottuvat kuvailuissa usein esimerkiksi kyber- ja informaatiotoimintaympäristöt. Puolustuselonteossa aihetta käsitellään sotilaallisessa varautumisessa käytettävien uhkakuvien näkökulmasta *laaja-alaisena vaikuttamisena*.

Informaatiopuolustus

Puolustusvoimien informaatiopuolustuksen tavoitteena on tunnistaa ja vastata puolustusjärjestelmään kohdistuvaan informaatiovaikuttamisen uhkaan. Informaatiopuolustus on luonteeltaan läpileikkaava ja edellyttää kykyä ja toimivaltaa informaatioympäristön seurantaan ja tiedon jakamiseen, informaatiovaikuttamiselta suojautumiseen sekä toimintaedellytysten luomiseen informaatioympäristössä yli hallinnonalojen ja yhdessä yksityisen sektorin kanssa hyödyntäen laajaa keinovalikoimaa.

Isäntämaatuki

Isäntämaatuella (*Host Nation Support, HNS*) tarkoitetaan toimenpiteitä, jotka isäntävaltion siviili- ja sotilasviranomaiset sekä muut toimijat tekevät toisen valtion joukkojen toimintaedellytysten tukemiseksi normaali- ja poikkeusoloissa. Isäntämaatuen järjestelyt ovat vakiintunut osa esimerkiksi kansainvälistä harjoitustoimintaa, Naton läsnäoloa tai muuta sotilaallista yhteistoimintaa. Isäntämaatuesta sovitaan aina tapauskohtaisesti kansainvälisten velvoitteiden ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

Kansallinen kyberpuolustus

Ne kansalliset ja kansainväliset sotilaalliset ja siviilialojen toimet, joilla turvataan Suomen valtiollinen itsenäisyys sekä kansan elinmahdollisuudet ja turvallisuus ulkoisia, valtioiden aiheuttamia kyberuhkia ja -häiriöitä vastaan ja toimeenpannaan tarvittavat vastatoimet kaikissa valmiustiloissa. Kansallisen kyberpuolustuksen varautumisen ja tehokkaan toimeenpanon edellytyksenä on tiivis yhteistoiminta viranomaisten ja yhteiskunnan eri toimijoiden kesken. Puolustusministeriö vastaa kansallisen kyberpuolustuksen yhteensovittamisesta.

Kokonaismaanpuolustus

Kokonaismaanpuolustukseen kuuluvat kaikki ne kansalliset ja kansainväliset sotilaalliset ja siviilialojen toimet, joilla turvataan sotilaallisen maanpuolustuksen toimintaedellytykset kaikissa turvallisuustilanteissa. Naton jäsenenä kokonaismaanpuolustuksen tukea on ulotettava Puolustusvoimien joukkojen lisäksi Suomen alueella toimiviin liittolaismaiden joukkoihin. Puolustusministeriö vastaa kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittamisesta.

Kokonaisturvallisuus

Kokonaisturvallisuus perustuu yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseen, joita ovat johtaminen; kansainvälinen ja EU-toiminta; puolustuskyky; sisäinen turvallisuus: talous, infrastruktuuri ja huoltovarmuus; väestön toimintakyky ja palvelut sekä henkinen kriisinkestävyys. Turvaaminen toteutetaan yhteistoiminnalla viranomaisten, yksityisen sektorin, järjestöjen ja kansalaisten kanssa kaikilla aloilla sekä paikallisella, alueellisella, kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla. Kokonaismaanpuolustus on osa kokonaisturvallisuutta.

Laaja-alainen vaikuttaminen

Laaja-alainen vaikuttaminen on sotilaallisessa varautumisessa käytettävä uhkakuva. Se pitää sisällään hybrdivaikuttamisen, mutta uhkakuvaan sisältyy myös avoin sotilaallinen voimankäyttö osapuolten välillä. Suomen puolustuksen kannalta laaja-alaisessa

vaikuttamisessa korostuvat sotilaallinen painostaminen ja voimankäyttö sekä disinformaation levittäminen.

Multi-Domain Operations (MDO)

MDO on puolustushaara- ja toimintaympäristörajat ylittävä kokonaisuus. Sodankäynnissä on viisi operatiivista toimintaympäristöä – maa, meri, ilma, kyber ja avaruus – ja ne ovat yhä vahvemmin sidoksissa toisiinsa. Toimintamallissa sotilaallinen toiminta sovitetaan yhteen ei-sotilaallisten keinojen kanssa kaikissa toimintaympäristöissä, jotta niiden yhteisvaikutus saavutetaan tarkoituksenmukaisella tavalla sekä fyysisessä, kognitiivisessa että virtuaalisessa ulottuvuudessa. Informaatiopuolustusta toteutetaan kaikissa toimintaympäristöissä ja ulottuvuuksissa.

Operatiivinen suunnittelu

Operatiivinen suunnittelu on sotilaallisten operaatioiden suunnittelua strategisella, operatiivisella ja taktisella tasolla. Natossa suositellaan käyttämään termiä *operaatioiden suunnittelu* sekaannusten välttämiseksi operatiivisen tason suunnittelun kanssa.

Puolustuskyvylle kriittinen infrastruktuuri (*Mission Vital/Critical Infrastructure*)

Ne puolustusjärjestelmän ja kriittisen infrastruktuurin rakenteet, palvelut ja niihin liittyvät toiminnot sekä ne yhteiskunnan elintärkeät toiminnot, jotka ovat välttämättömiä maanpuolustuksen toimintaedellytyksille kaikissa valmiustiloissa.

Puolustussuunnittelu (*Defence Planning*)

Naton puolustussuunnittelun päätehtävänä on varmistaa, että Natolla on olemassa ja käytettävissä tarvittavat joukot, osaaminen, valmius sekä voimavarat liittokunnan kaikkien tehtävien toteuttamiseen. Kaikki jäsenvaltiot ovat osa Naton puolustussuunnitteluprosessia ja sitoutuneet kehittämään kansallisia suorituskykyjään yhteisesti hyväksytyjen tavoitteiden mukaisesti. Naton puolustussuunnittelu kytkeytyy kansallisesti tehtävään suorituskykyjen suunnitteluun ja kehittämiseen. Kts. lisätietoa 4.2 luvun tietolaatikosta. Puolustussuunnittelu ei sisällä operatiivista suunnittelua.

Puolustusyhteistyö

Puolustusyhteistyöllä tarkoitetaan puolustusministeriön ohjauksessa tehtävää kansainvälistä, kahden- ja monenvälistä puolustuspoliittista ja sotilaallista yhteistyötä Suomen puolustuskyvyn tukemiseksi ja vahvistamiseksi sekä yhteistoimintakyvyn parantamiseksi. Kansainvälinen harjoitustoiminta sekä kansainvälinen materiaaliyhteistyö ovat osa puolustusyhteistyötä.

Sotilaallinen kyberpuolustus

Suomen sotilaallinen kyberpuolustus on osa kansallista ja Naton kyberpuolustusta. Sotilaalliseen kyberpuolustukseen kuuluvat ne toimet, joilla turvataan Suomen puolustuskykyyn vaikuttavat järjestelmät ja eri sektorien toimijat erityisesti valtiollisilta uhkatoimijoilta ja niiden edustajilta puolustuskyvyn varmistamiseksi sekä turvataan

valtiollista suvereniteettia kybertoimintaympäristössä ja toimeenpannaan sotilaalliset kyberoperaatiot. Sotilaallinen kyberpuolustus perustuu puolustusvoimien joukkorakenteeseen, Puolustusvoimien yhteisiin suorituskykyihin sekä koko yhteiskunnan voimavaroihin. Puolustusvoimat vastaa Suomen sotilaallisesta kyberpuoluksesta, sen johtamisesta ja toteuttamisesta yhteistoiminnassa muiden viranomaisten ja sektorien kanssa.

Sotilaallinen liikkuvuus (*Military Mobility*)

Sotilaallinen liikkuvuus tarkoittaa edellytyksiä ja kykyä liikuttaa sotilasjoukkoja, sotilaskalustoa ja sotilasmateriaalia nopeasti ja joustavasti sinne missä niitä tarvitaan. Sotilaallinen liikkuvuus edellyttää mm. rajanylittävää sotilaallista toimintaa koskevan säädännön ja menettelytapojen yhtenäistämistä kansainvälisesti sekä logistisen infrastruktuurin ja logististen kyvykkyyksien kehittämistä vastaamaan joukkojen keskittämisen ja ylläpidon edellyttämiä vaatimuksia.

Sotilaallinen suorituskyky

Sotilaallinen suorituskyky muodostuu järjestelmän ja/tai joukon toiminnan mahdollistavista suunnitelmista ja eri tehtäviin harjoitelluista käyttö- ja toimintaperiaatteista, riittävästä ja osaavasta henkilöstöstä, tehtävään tarvittavasta materiaalista, toimintaan tarvittavasta infrastruktuurista ja sotilaallisista tai yhteiskunnan tarjoamista tukeutumismahdollisuuksista.

Strateginen viestintä

Strateginen viestintä on avointa, suunnitelmallista ja ennakoivaa viestintää, joka tähtää yhteisesti sovittujen tavoitteiden saavuttamiseen. Strateginen viestintä on toteutuessaan aina sanallisten ja kuvallisten viestien sekä konkreettisten tekojen ja toimien yhdistelmä. Strateginen viestintä on ennen kaikkea päivittäistä työtä, mutta sen merkitys korostuu häiriötilanteissa tai vaikutukseltaan merkittävässä ja laajakantoisissa hallinnonrajat ylittävissä tilanteissa.

Sotilasstrateginen viestintä

Sotilasstrateginen viestintä (MILSTRATCOM) on osa valtiojohdon strategista viestintää. Sotilasstrategisella viestinnällä tarkoitetaan koordinoitua puolustusvoimallista vaikuttamista haluttujen kohderyhmien tilanneymmärrykseen sotilasstrategisten tavoitteiden saavuttamiseksi ja se yhteensovitetaan Naton strategiseen viestintään.

Valmiusvarastointi

Valmiusvarastointi on puolustusmateriaalin varastointia poikkeusolojen tarpeisiin.

Valtioneuvoston kanslian Nato-sanasto sisältää yli 200 käsitettä ja sitä on tarkoitus täydentää myöhemmin uusilla käsitteillä. Lisätietoa: valtioneuvosto.fi (<https://valtioneuvosto.fi/-/laajennettu-nato-sanasto-paattaa-terminologiaprojekti>).